

Službeni Vjesnik

MOSTARSKO-DUVANJSKE I MIRKANSKO-TREBINJSKE BISKUPIJE

Mostar

1980

Broj II

60.-OBILJEJTICA MISNIŠTA DIJECEZANSKOG BISKUPA-ORDINARIJA

1920 Kruševac kod Mostara 1980

S L U Ž B E N I V J E S N I K
MOSTARSKO-DUVANJSKE I MRKANJSKO-TREBINJSKE BISKUPIJE

Mostar 1980 Broj: II

Sadržaj: Str.:

I.- D I O:

KOMEMORACIJA 60.- OBLJETNICE MISNIŠTVA BISKUPA-ORDINARIJA

I.- Čestitka Sv. Oca Ivana Pavla II.....	35
II.- Komemoracija dijamantnog svećeničkog jubileja našega Ordinarija:	
1.- Dne 18. lipnja 1980. prigodom rekolekcije dijecezanskih svećenika u Kruševu k/Mostara....	38
2.- U nedjelju, 22. VI..1980. s narodom na groblju Sajmište, župa Kruševu k/Mostara.....	48
Dodatak: Čestitka Biskupu-Ordinariju uz 60.-obljetni- cu svećeništva Zagrebačkog Nadbiskupa i predsjednika BKJ i Nadbiskupa iz Ljubljane.....	66
III.- Biskupova poslanica kleru prigodom njegovog dijamantnog svećeničkog jubileja.....	68

II.- D I O:

I. i II.- DOKUMENTI SV. STOLICE i BKJ.....	79
III.- OKRUŽNICE BISKUPSKOG ORDINARIJATA MOSTAR	80
IV.- OBAVIJESTI - DIJECEZANSKA KRONIKA.....	88

SLUŽBENI VJEŠNIK MOSTARSKO-DUVANJSKE I MRKANJSKO-TRBINJSKE
BISKUPIJE.

Izdaje povremeno: Biskupski Ordinarijat u Mostaru, za isključivu
upotrebu svećenstva navedenih biskupija.

Umnoženo vlastitim strojevima.

Odgovorni urednik: Dr. Petar Čule, biskup, 79000 MOSTAR,
Šetalište JNA 18

& & & & & & & & &
& & & & & & & &
& & & & & & &
& & & & & &
& & & &
& &
&

D I J A M A N T N I J U B I L E J S V E Č E N I Š T V A
D I J E C E Z A N S K O G O R D I N A R I J A

/ 1 9 2 0 . - 1 9 8 0 ./

I.- PISMENA ČESTITKA SV. OČA IVANA-PAVLA II

Venerabili Fratri

P E T R O Č U L E

EPISCOPO MANDETRIENSI - DUTINENSI

ADMINISTRATORI APOSTOLICO MARCANENSI-TRIBUNENSI

Ubi natus plus octoginta duos abhinc annos tu es, Venerabilis Frater, totamque sacerdotalem vitam tuam et industriam constantissime explevisti, ibi profecto Nos ipsi per has litteras benevolarum cogitationum Nostrarum adfectionumque certas interpres quodam modo adstare volumus memorabili Iunii mensis vicesimo die, quo laetissimus sine dubio tu finies, Deo insigniter favente, sexagesimum ipsum annum a presbyterali ordinazione.

Non multa sane necessaria sunt verba ut magnitudinem Nostri gaudii, fervorem gratulationis fraternae, firmitudinem apostolicae coniunctionis tecum, Venerabilis Frater, declaremus. Tempora singula probissime cognovimus atque eventa, etiam adversissima, per longum istud curriculum tuum - tamquam sacerdotis et triginta octo iam annos Antistitis dilectorum communitatum Catholicarum Mandetriensis-Dumnensis cui Episcopus, necnon Marcanensis-Tribunensis cui Administrator praees Apostolicus.

Cognitionibus autem illis de te vehementer quidem Nos movemur ut, data tali ac tanta opportunitate, aperte dilaudemus immotam tuam in Jesum Christum fidem, invictam erga Petri Successorem fidelitatem, indefessam curationem populi tibi a Domino providenter concrediti.

Velimus itaque salutationem ardentem hanc et gratulationem recipias, Venerabilis Frater, imo ex Nostro corde una simul cum precibus quibus a Remuneratore Divino maxime imploramus pacem animi, tranquillitatemque serenam tibi necnon congrua pluribus meritis tuis praemia ac solacia iam in terris plurima, dum gaudentes tecum et cum universis gragibus tuis Apostolicam Benedictionem veluti peculiaris amoris

erga te Nostri aestimationisque egregiae documentum imper-
timus.

Ex Aedibus Vaticanis, die XXIII mensis Maii, anno
MCMLXXX, Pontificatus Nostri secundo.

JOANNES PAULUS PP II.

Fapinska čestitka našem dijecezanskom Ordinariju u
hrvatskom prijevodu glasi:

"Časnome bratu PETRU ČULI, biskupu Mostarsko-Duvanjskom
i Apostolskom Administratoru Mrkanjsko-Trebinjskom.

ČASNI BRATE!

Tamo gdje si rodjen prije 82 godine, gdje si proveo
cijeli svoj svećenički život snažno djelujući, tamo i Mi po
ovome pismu kao tumaču naših dobrohotnih misli i osjećaja na
neki način želimo biti prisutni onoga značajnoga dana 20.
lipnja u koji ćeš uz Božju milost preradostan navršiti 60 godi-
na od svećeničkog redjenja.

Svakako nisu potrebne mnoge riječi kojima ćemo ti
časni brate, izraziti našu radost, tople bratske čestitke te
čvrstoću apostolske povezanosti s tobom.

Veoma dobro nam je poznato vrijeme, pa i teški dogadja-
ji tvoga veoma dugoga života kao svećenika, te već 38 godina
kao biskupa predragih katoličkih zajednica Mostara-Duvna i kao
apostolskog administratora Mrkanjsko-Trebinjskog.

Ovim spoznajama o tebi veoma smo potaknuti da prigo-
dom takve i tolike prilike otvoreno pohvalimo tvoju nepoko-
lebljivu vjeru u Isusa Krista i neslomivu vjernost Petrovom
Nasljedniku i neumornu brigu oko puka koji ti je Gospodin
providnosno povjerio.

Zelimo da primiš ovaj žarki pozdrav i čestitku, časni
brate, a isto tako iz sveg našeg srca s molitvama kojima moli-
mo Božanskog Darovatelja da ti podijeli već ovdje na zemlji mir
i utjehu primjerenu tvojim premnogim zaslugama, dok ti raduju-
ći s tobom i cijelim tvojim stádom podjeljujemo ujedno apostols-
ki blagoslov kao dokaz naročite ljubavi te izvanrednog
poštovanja prema tebi.

Iz Vatikanske palače, 23. svibnja 1980., našega Pontifi-
kata druge.

Ivan Pavao II, Papa.

Čestitku Sv. Oca našem dijecezanskom Ordinariju poslao je 18. lipnja 1980. Apostolski Pronuncij iz Beograda, te je u popratnom pismu dodao i svoju čestitku:

"... In questa fausta ricorrenza desidero unirmi con fraterna amicizia agli auguri di Sua Santità ed alla gioia di codesta comunità diocesana, formulando a Vostra Eccellenza i più cordiali voti per la Sua persona e per il Suo alto ministero pastorale...".

II.-KOMEMORACIJA DIJAMANTNOG JUBILEJA SVEĆENIŠTVA NAŠEG ORDINARIJA U KRUŠEVU KOD MOSTARA

Naš visoki jubilarac, preuzvišeni gospodin Dr. Petar Čule, mostarsko-duvanjski Biskup želio je svoj dijamantni jubilej svećeništva komemorirati uz otvaranje i posvetu katedralne crkve Blažene Gospe - Majke Crkve i Kraljice svijeta - u Mostaru. Ali kako radovi na dovršavanju crkve u Mostaru zbog raznih razloga kasne, na molbu nekih svećenika biskup je Čule pristao na skromnu komemoraciju svojeg dijamantnog svećeničkog jubileja u Kruševu kod Mostara, gdje je on prije 82 godine rodjen, a kasnije na mjesnom groblju "Sajmište" 1920. služio svoje primicije. Budući da je vrijeme bilo prekratko za temeljitiju pripravu komemoracije toga jubileja, odlučilo se da dva dana prije obljetnice redjenja našg Ordinarija, t.j. 18. lipnja održi se duhovna rekolekcija dijecezanskih svećenika Hercegovine u Kruševu kod Mostara, na kojoj će sam dijecezanski Ordinarij održati svoje slovo - nagovor svećenicima, a svećenici će iskoristiti tu prigodu da preko svojega zastupnika čestitaju taj visoki jubilej svojemu Ordinariju, a za svijet i goste sa strane bila je predvidjena skromna komemoracija u nedjelju, dne 22. lipnja, dva dana, dakle, iza godišnjice redjenja našega Ordinarija. Budući da su vrhbosanski nadbiskup i naš Metropolita Mons. Dr. Marko Jozinović i dubrovački Biskup bili spriječeni da sudjeluju u skromnoj proslavi u nedjelju, dne 22. lipnja o.g., to su oni sudjelovali u srijedu, dne 18. lipnja t.g. s našim dijecezanskim svećenicima. Dijecezanskim svećenicima pridružili su se i neki profesori iz vrhbosanske dijecezanske bogoslovije na čelu s preč. gosp. Rektorm i predstavnikom OO. Isusovaca, prof. M. Belićem.

1.- Komemoracija dijamantnog jubileja našega Ordinarija prigodom svećeničke rekolekcije u Kruševu - 18.VI. 1980.

Toga dana dijecezanski je Ordinarij služio koncelebriranu sv. Misi sa prisutnima Biskupima i nekim svećenicima u 9 sati izjutra. Na početku koncelebrirane sv. Mise vrhbosanski je Nadbiskup i naš Metropolita dr. M. Jozinović kraćim riječima izrekao svoju čestitku visokom slavljeniku, što će kasnije ponoviti i donosimo to ovdje u cijelosti.

Pod sv. Misom održao je svoj nagovor jubilarac - mons. Čule, pa je te svoje misli kasnije skupio i napisao, te objavljujemo to u ovom broju Sl. Vjesnika, kao Biskupovu poslanicu kleru u jubilarnoj godini našega Ordinarija. Na koncu sv. Mise Biskup je Ordinarij zajedno s klerom oduševljeno pjevao "Tebe Boga hvalimo...".

Prigodom zajedničkog objeda u katehetskoj dvorani župe Kruševu izrekao je svoju čestitku Biskupu jubilarcu naš Metropolita i Vrhbosanski nadbiskup Mons. Dr. Marko Jozinović, što ovdje donosimo u cijelosti:

KRCZ ŽIVOT POD KRIŽEM - prigodom 60-godišnjice misništva Biskupa Dra P. Čule.

Poštovani i dragi dijamantni Jubilarče,
draža braćo svećenici!

U ljudskom je vijeku osjetljivo razdoblje i 10 godina, a pogotovo kad se ne radi tek o 60 godina života nego o 6 desetljeća samoga svećeništva uz upravo 82 godine života, kroz koje su vrijeme svijetom harala 2 velika svjetska rata, 2 velika preokreta u našoj i svjetskoj povijesti. Da se prežive takva dva loma, koliko je potrebno fizičke i moralne snage! No naš dragi Biskup Petar nije samo to preživio, nego je povrh toga podnio i još uvjek neslomljena duha snosi i bremena koja su možemo reći - i puno teža. Stoga mu se zbilja ima na čemu čestitati, i to ovom zgodom rado činim, kako u svoje osobno ime tako i u ime cijele naše Metropolije.

Latini rekoše da je: nomen omen, t.j. da već ime označuje nekoga tko je i što je. U ovom slučaju uistinu je tako: Petar-Stijena, ostade stalan i nepokolebljiv u svom opredjeljenju za Boga i u usmjerenu prema Njemu uza sve životne križeve i usprkos tolikim promjenama u svijetu, što nastaje kroz proteklo razdoblje njegova života.

1. Usmijeren prema Bogu

Čovjeku valjda ne mora biti teško ostati usmijeren prema Bogu. Vidimo, naime, oko sebe toliko dokaza Njegove moći, dobrote i brige prema nama, te dosta lako dolazimo do zaključka

ne samo da mora postojati mudri, moćni i dobri Stvoritelj nego takodjer da nam je On najveći prijatelj koji je cijeli svijet stvorio za nas ljude, da po tom lakše upoznamo Njegovu dobrotu prema nama i da Ga oduševljenije slavimo. Na to smo na neki način prisiljeni, dok zapanjeni promatramo mnoštvo nebeskih tijela što u savršenom redu ispunjavaju beskraje svemira, a isto tako dok u vidljivoj prirodi oko sebe motrimo toliko raznolikih stvorenja uključenih u skladno jedinstvo, ili dok otkrivamo mali svemir i u sitnom atomu, odakle se već može osloboditi strahovita energija.

Sve to pokrenuti i u savršenom redu održavati može samo neizmjerno savršeni Um, Svemoguća Volja, beskrajna Ljubav - jedini Bog. Bit će da stoga sv. Pismo naziva glupima ljude koji "iz vidljivih ljepota ne mogu upoznati Onoga koji jest; /koji/ nisu kadri prepoznati Umjetnika po djelima Njegovim, nego smatraju bogovima koji svijetom vladaju" puka stvorenja /Mudr 13, 1-2/. Ljudi bi naime iz ljepote tih stvorenja morali spoznati "koliko ih nadmašuje njihov Gospodar... sam Tvorac ljepote" /Mudr 13, 3/. Stoga za takvu nevjeru sv. Pavao nepriznaje isprike, jer su od početka svijeta očita i Božja "nevidljiva svojstva, Njegova vječna moć i božanstvo" Rim 1, 20/ svakom čovjeku koji razmišlja promatrujući svijet oko sebe.

Tome spoznanju i našem usmjerenu prema Bogu pomaže i svima nama prirodjena težnja za vječnim životom i nepomućenom srećom, kakve ne uspijevaju ostvariti ni oni pojedinci kojima u ovom životu inače sve nekako dobro ide, a očito je nikako ne doseže najveći dio čovječanstva, stalno pritisnut problemima nerazumijevanja, oskudice, bolesti ili drugih nedaća, a uvijek svi podložni zakonu smrti. To sve ljude, manje-više, prisiljava da misle o trećoj fazi svoga života u vječnosti, jednako kao što znaju za dvije faze života na zemlji, koji počinje prije rođenja razdobljem u kojem ništa ne možemo spoznati ni pojmiti kakav je život, a nastavlja se od rođenja do smrti, u razdoblju u kojem upoznajemo sebe i druge, opredjeljujemo se za Boga ili za nešto drugo. No u svakom slučaju ostajemo svijesni - što stariji to više! - kako je život ovdje prolazan, te da mu je najvažnije ono razdoblje koje će doći iza toga. To možemo očekivati jedino od Boga, pa stoga - općenito govoreći - čovjeku nije teško biti usmijeren prema Bogu kao Izvoru vlastite sreće.

2. Kršćanski put Bogu

No svakako je teže prihvatići u praksi ono što traži kršćansko usmjereno prema Bogu, kolikogod se to u prvi mah moglo činiti da je drukčije. Gledajući naime na ovo pitanje - da tako kažemo - više teoretski, svakako je sigurnije i nama puno pristupačnije jamstvo za vječni život što nam ga daje Isus Krist, pa ga načelno lako prihvaćamo. No, kad se radi o putu do toga cilja, stvar za nas postaje puno teža, jer valja prihvatići i sve ono što nazivamo križem. To je naprosto preduvjet, ako uopće želimo biti Isusovi učenici. To je On jasno naglasio kad je govorio "svima: 'Ako tko hoće ići za mnom, neka se odreče samog sebe, neka svaki dan uzme križ svoj i neka me slijedi!'" /Lk 9, 23/, te opet: "Tko ne nosi svoj križ i ne ide za mnom, ne može biti moj učenik" /Lk 14, 27/.

A kome je lako pristati da kao Isusov sljedbenik prihvati iz dana u dan po dnevnim križevima osuđjen na stalno razapinjanje ići za Isusom onako kako je On išao noseći svoj križ na kojem je razapet i umro?

Toga ni odabrani učenici nisu bili kadri odmah shvatiti, pa pogotovo nisu bili kadri to i prihvati u prvi mah. Petar je čak najdobronamjernije pokušao i Isusa odvratiti od križa i razapinjanja, ali je dobio odgovor koji i nama kaže, da bi odbijanje križa bilo nešto sotonsko, a nikako Božje, jer je križ put do spasenja, i to jedini put. S pravom zato reče sv. Anzelm: da sva zla u ovom životu treba primati kao sakramente. A mi ih prirodnom sklonosću nastojimo koliko možemo izbjegići.

Jedan je propovjednik slikovito rekao: kad bi na kojem orijegu bilo složeno puno križeva različite težine, malo bi se tko jagmio za bilo koji od njih, a ako bi morao koji uzeti, svatko bi probirao što lakši. No kad bi ti isti križevi bili izbušeni i napunjeni zlatom, onda bi se ljudi otimali za teže križeve. A upravo je tako gledje boli, patnja i svih nevolja: mogu biti pune zlatnih zasluga za vječnost.

U razmišljanju nam ni ovo nije teško prihvatiti, ali i u životnoj se praksi toga držati nije lako i ne može to svatko. Za to je osim čvrste vjere potrebna i velika nutarnja snaga koju daje milost Božja.

3. Stalno pod križem

A nije li upravo to oznaka, osobito u cijelom biskupskom životu, našega današnjega jubilarca, biskupa dra Petra Čule?

Već je za svoga studija morao osjetiti oskudicu i ostale teškoće prvoga svjetskoga rata; no to nije smetalo da savjesnim radom kroz decenije ostane u travničkom sjemeništu u sjećanju kao izvrstan djak i osobiti poznavalač grčkoga jezika. U ratnim i poratnim neprilikama doktorirao je u Innsbrucku iz teologije. Za svećenika je zaredjen pred ravnih 60 godina, 20. lipnja 1920. prihvaćajući sve staleške križeve svećeničke službe, posebno u radu s mlađeži kako kao rektor "Napretkova" konvikta tako i kao kateheta na gimnaziji u Mostaru.

Kad je postao Biskupom, 1942. godine, morao je za Isusom nositi još teže križeve, jer su tada u vrtlogu i razaranju II. svjetskoga rata stradali toliki njegovi vjernici i svećenici, za kojima se moralno cijepati srce što nije moglo ostati kameno.

Iza rata, mjesto mirnijeg života opet novi križ: na temelju podvale nevin osudjen, ispašta kroz niz godina za tudje grijehu, preživljajući i teški udes od sudara vlakova. A iza svega toga na njegova ramena dolazi valjda još teži križ, što ga kročeći za Isusom do danas bez posrtanja nosi.

Sv. Pavao nabrala svoje križeve i patnje kad piše, kako je bio "na čestim putovanjima u pogibeljima od rijeka, u pogibeljima od razbojnika, u pogibeljima od sunarodnjaka, u pogibeljima od pogana, u pogibeljima u gradu, u pogibeljima u pustinji, u pogibeljima na moru, u pogibeljima od lažne braće" /2 Kor 11, 26/. Mislim da su slični križevi koje godinama nosi naš dragi i cijenjeni Biskup-Jubilarac. Pri tom su mu

sigurno najteži križevi što dolaze od onih koji bi imali biti braća, a sve su drugo više nego li to.

Nije nikakva tajna, jer cijeli svijet već zna, kako ovdje neki ljudi koji su se zavjetovali na poslušnost u Crkvi vode borbu i protiv odlukama Sv. Stolice. Mjesto da na djelu pokažu evanđeoski duh po praksi siromaštva, ne koje se svečano zaklinju, oni pred cijelim svijetom, na štetu vjere i Crkve, nastupaju poput nekadašnjih feudalaca koji su pripravni na rat za svaku stopu zaposjednutog terena.

Zar ne mora krvariti srce apostola - biskupa doglegod gleda na što su spali i na što su se dali mnogi od onih koji bi po svome pozivu svojim životom imali biti sol zemlje i svjetlo svijeta /Mt 5, 13/, kad mjesto kršćanske ljubavi više pridonose raspirivanju mržnje nazovivjernika protiv onomu koga je Duh Sveti postavio da upravlja Crkvom /DAP 20, 28/?! Uistinu točna je ocjena Inocenta III, da naime "Jokvarenost naroda ima svoj najdublji korijen u svećenstvu. Tu nastaju sva zla kršćanstva: nestaje vjere, religioznost se iznakazuje" /Yves Ivonides, Vječni zaljubljenik, str. 83/.

Zaključak

Dok sada slavimo dijamantni jubilej misništva Biskupa dra Petra Čule, i dok mu čestitamo na njegovoj vjernosti i ustrajnosti u služenju Isusovoj Crkvi, molimo žarko da mu Gospodin i dalje dadne potrebnu snagu za potpuno izvršenje Njegove volje u vjernosti do kraja, a da - i po njegovim žrtvama - u svima nama obnovi duh iskrenog i ustrajnog opredjeljenja za uskladjivanje naše volje s Božjom u vjerničkom prihvaćanju životnih križeva kao sigurnoga puta u sretnu vječnost.

Dragi naš svečaru, neka Vas dragi Bog poživi, i svojim blagoslovom prati! Živjeli!

Kruševac, 18. lipnja 1980.

M. J."

U ime dijecezanskih svećenika Hercegovine tom je prigodom visokom Jubilarcu čestitao preč. gospodin Don Mato Nuić, župnik Potoka kod Mostara. On je u svojem opširnijem govoru iznio neke momente koji skladno nadovezuju na onu osnovnu misao nagovora Metropolite Jozinovića "Kroz život pod križem", koji je očito bio koncipiran za širu publiku, ali kako nadbiskup Jozinović nije mogao doći na komemoraciju u nedjelju, on je to u skraćenom obliku iznio na 18.VI. 1980., a mi smo to ovdje donijeli u cijelosti. I Don Mato je Nuić govorio o biskupskom životu Mons. Čule kao o jednom neprekinutom martiriju. Osvrnuo se na one teške ratne prilike, kad je Mons. Čule izabran i bio posvećen za Biskupa, posebno je naglasio stradanja vjernika iz istočne Hercegovine, koji su

upravo pod jesen 1942. uslijed više sile, napuštali svoja ognjišta, domove, ostaloše bez kruha i krova...

Konac II. svjetskog rata donio je nove teškoće za vjernike koji su povjereni pastoralnoj brizi novoga Biskupa, a ne treba ni spominjati velike promjene koje su nadošle nakon završetka II svjetskog rata, pa Biskupovo sudjenje u 1948., sa predstavnicima jednoga i drugoga klera, sve nevolje koje je Biskup zajedno s predstavnicima jednoga i drugoga klera proživljavao u zeničkoj kaznionici, i mnoge druge nevolje, koje su bile i jesu kao trajni pratioc biskupske života Mons. Čule. Snaći se u onom golemom kaosu poslijeratnih zbivanja ne može čovjek bez osobite milosti Božje. Našem Biskupu milosrdni Bog nije uskratio tu pomoć. Oboružan snagom neba naš je Biskup nepomično stajao medju svojim stadom. Tješio ga! Bodrio ga! Fridizao ga! Sve činio da narod ne bi zdvojio i klonuo. A mi, ondašnji svećenici, - redovnički i dijecezanski, u svom Ordinariju našli smo i oca i branioca. Branio nas je pred svakim i od svakoga! Branio nas je skupno i pojedinačno. Don Mato je spomenuo samo mali dio onoga pisma što ga je biskup Čule uputio Predsjedniku pokrajinske Vlade: "Pored svih klevents, neistina i napadaja na moje svećenstvo, tvrdim i u toj tvrdnji ostajem, da su moji svećenici bili - a i danas su moralna i intelektualna elita društva". U onom kaosu, koji smo proživljivali, naš je Biskup bio i ostao "Lucerna ardens et lucens". Mnogo bi se moglo i trebalo iznijeti iz života i vladanja biskupa Čule, ali ono malo što je Don Mato iznio u svojem pozdravnom govoru neka bude jasan dokaz, da je biskupski život našeg Ordinarija doista bio pravi i permanentni martirij. Ali s ponosom ističemo, da je u svim i najtežim momentima tog svog životnog martirija naš Ordinarij uvijek stajao na vinski svog biskupskog poziva. Njegov neumorni rad na svim područjima biskupske djelatnosti pružio nam je bezbroj dokaza, da je naš Ordinarij Božji čovjek, čovjek Providnosti... Kad bismo htjeli sve ono spomenuti, što je Don Mato istakao u svom pozdravnom govoru, vjerujemo da bismo mogli ispuniti čitav ovaj broj Vjesnika, a Don Matu molimo neka svoja sjećanja na biskupa Čulu napiše kao dokaz Božje dobrote, jer smo u Biskupu Čuli imali ne samo Biskupa-Pastira, nego i Biskupa-Oca.

Na Don Matinu čestitku nadovezao je svoje čestitke u ime hrvatskih isusovaca o. Milenko dr Belić, prof. i duhovnik u vrhbosanskoj dijecezanskoj bogosloviji, koji je naglasio da je biskup Čule veliki štovatelj Srca Isusova, i ta mu je pobožnost davala snagu, da je mogao sve ono podnijeti u svojem svećeničkom i kasnije biskupskom životu. Tu veliku ljubav i poštovanje prema pobožnosti Srcu Isusovom sigurno je Jubilarac primio i od onih otaca Isusovaca, s kojima se susreo bilo ovdje u domovini, bilo u Austriji, gdje je završavao svoje teološke studije. Svoju ljubav i poštovanje prema ocima Isusovcima Jubilarac je pokazao i svojim prijevodom djela "Povijest isusovačkog reda" u II sveska. Neka primjer visokog Jubilarca u odanoj pobožnosti prema Presv. Srcu bude putokaz i budućim generacijama svećeništva ne samo u njegovoј biskupiji, nego i učitavoj vrhbosanskoj metropoliji.

U ime vrhbosanske dijecezanske bogoslovije, gdje je biskup Čule svršavao svoje bogoslovske nauke, govorio je njezin sadašnji rektor Dr. Mato Zovkić. On je spomenuo, kako je s radošću prelistao one godine iz arhiva sjemeništa, kad je je slavljenik bio u bogosloviji u Sarajevu, i kako je tamo pronašao najbolje ocjene u učenju visokog Jubilarca. On je uvijek sačuvao ljubav i poštovanje prema bogosloviji u Sarajevu i ako je nekad morao kao Biskup-pastir Crkve upozoriti i na neka negativna kretanja u Crkvi, pa i medju profesorima bogoslovija u svijetu, činio je to s ljubavlju i najboljom željom, da naša bogoslovija u Sarajevu bude ono što je nekoć bila u njegovoј doba. Zahvalio je o. Rektor, što je biskup Čule dopustio da četvorica njegovih svećenika rade kao profesori u Sarajevu, a jedan je od njih premješten i na odgovornu službu Rektora Zavoda sv. Jeronima u Rimu. Prof. Zovkić zahvalio je na svoj brizi kojom biskup Čule prati rad i život naše bogoslovije u Sarajevu.

Spomenimo ovdje da je kraće čestitao svom Biskupu-Ordinariju i Mons. Pavao Žanić, kao biskup-Koadjutor i istaknuo velike zasluge slavljenika u odgoju dijecezanskog klera, obnove župa i izgradnju katedralne crkve u Mostaru. U svemu tome biskup će Žanić opširnije progovoriti na drugoj komemoraciji - dne 22. lipnja t.g. u svojoj propovijedi, pa to ovdje ne donosimo, da se ne ponavlja.

Tajnik biskupije pročitao je opširniju pismenu čestitku biskupu Jubilarcu mons. Čuli, koju mu je uputio vlč. Don Josip Zovko, koji su pridružuje čestitkama sviju uz dijamantni jubilej svećeništva svoga biskupa i "s Vama se i sa svima spomenutima radujem tomu danu i od srca zahvaljujem dragom Bogu, koji Vas je odabrao, podijelio Vam nebrojene milosti, pratio Vas i križevima, koje ste sinovski primili i iskorisćivali, makar to bilo i uz poteškoće nošenja križa"

Don Jozo dodaje:

"Kad ste stanovali zajedno u Zahumskoj ulici sa pok. dobrim Don Marijanom Kelava, jednom sam zgodom zavirio u Vašu sobu: uz savršeni red i čistoću, vidio sam i Vašu biblioteku, na kojoj nije bilo prašine, jer ste je Vi upotrebljavali i čitali. Niste je držali samo kao ures sobe. Tomu su svjedoci Vaša pisma djela: "Misli velikih umova o Bogu i vjeri", "Misli velikih umova o Kristu i Crkvi". Vaš "Mali kršćanski nauk", u više izdanja, dospio je u svaku obitelj u Hercegovini. Prigodom proslave 400. godišnjice zaslužne Družbe Isusove, čiji smo učenici i Vi i ja uz mnoge druge, žive i umrle, preveli ste engleskog od pisca T.J. Campbella "Povijest isusovačkog Reda" u dva sveska..."

Znam i to, da su Vam nakon svršenih nauka u Innsbrucku nudjena profesorska mjesta na bogoslovnim učilištima u domovini... Sve što rekoh, sve to svjedoči o Vašoj nadarenosti i talentu, kojim Vas je dragi Bog obdario. Za vrijeme moga naukovanja i boravka u travničkom sjemeništu od 1917.-1925., te u bogosloviji u Sarajevu od 1925.-1930. na svoje sam uši slušao govoriti Vaše a i moje profesore,... da odkako postaje rečena sjemeništa, da nije bilo darovitijeg djaka od Petra Čule. To je isto potvrdio i Vaš profesor u Innsbrucku Dr. Müller rekavši: "odkako predajem na ovom sveučilištu, nijesam imao darovitijeg djaka od Petra Čule".... "Od 1923.-1929. bili ste prefekt u srednjoškolskom Napretkovom Konviku "Kralj Petar Svačić" u Mostaru... Čuo sam na svoje uši govoriti u Mostaru: 'Kad je Dr. Čule bio prefekt u Napretkovom Konvitku u Mostaru, najbolji srednjoškolski djaci u Mostaru bili su pitomci rečenoga Konvitka; jer ste im Vi - osim odgojitelja i pazitelja - bili pomoćnik i instruktor u naukama...'"

"Za Važe biskupsko posvećenje uzeli ste dan 4. listopada 1942., kojem sam i ja prisustvovao,

dan svetoga Asiškog "Poverella", i tim ste odmah na početku svoje apostolske službe pokazali, da cijenite njihovo djelovanje kroz duge godine u Hercegovini i da jednako želite s njima suradjivati iskreno u vinogradu Gospodnjem. Duboko sam uvjeren, da je to bio Vaš skroz na skroz iskreni čin, a ni-pošto kakav simulirani gest. Kao iskreni gest ocijenili su i onda svi dobromanjerni - dan Vaše biskupske posvete na 4. listopada 1942.... Pravo se kaže: Biskupski je križ težak! I Vaš je biskupski križ odmah na početku bio praćen težinom i teretima... / Don Jozo ukratko spominje sva ona stradanja vjernika istočne Hercegovine, odlazak na koncu rata dvojice Biskupa iz Bosne i Hercegovine, 1948. godinu i sve što je nakon toga uslijedilo... / i Don Jozo dodaje: "Ipak, dragom Bogu hvala, konačno ste se vratili u svoj opustošeni "Apostolski Vinograd", u mnogom pogledu... Počelo se raditi i obnavljati u svakom pogledu. Vi, iako izmoren zatvorskim godinama i ozledama, marljivo obilazite svoje stado po župama, podižete duh, ulijevate pouzdanje u Providnost dragoga Boga... Poteškoća jo Vašeg Apostolskog rada i pitanje biskupske crkve - katedrale. Pravo ste rekli i napisali: 'Svi biskupi u Evropi imaju svoju katedralu, samo je nema Biskup u Mostaru'... Ipak, nakon mnogih pismenih podnesaka i posjeta osobnih državnim uredima bilo u Mostaru, Sarajevu, pa čak i u Beogradu, konačno Vam je odredjeno i dato mjesto za gradnju katedrale. Koliko sam upućen, usprkcs skupoča - katedrala je pri kraju, bit će posvećena i u njoj ćete Vi i pontificirati 'quod vere dignum et iustum est', jer ste Vi njezin roditelj i graditelj..."

Don Jozo završava svoju čestitku:

"Ne zamjerite na duljini i opširnosti ovoga pisma. Rijetke su ovakve zgode. Jednom u životu. A želim, makar i na ovakav način, porazgovoriti se s Vama, da Vam iskažem svoje sinovske, svećeničke i iskrene osjećaje..." i ujedno dodaje svoju čestitku za nadredni imendan Biskupa-Ordinarija i njegovog pomoćnika-Koadjutora Mons. Pavla Žanića.

Svoju je čestitku Don Jozo pisao 6. lipnja 1980. i poštom je stigla na vrijeme, te je bilo moguće, da bude pročitana na skupu svećenika prigodom njihove duhovne obnove i komemoracije dijamantnog jubileja Biskupa-Ordinarija o 60-obljetnici njegova svećeništva.

Na koncu je ustao i Jubilarac, Mons. Čule i srdačno zahvalio na današnjem susretu sa svojim dijecezanskim svećenicima, koji su se baš ovdje, u njegovom rodnom mjestu okupili na svoju duhovnu rekolekciju. Zahvalio je na prisutnosti vrhbosanskog Nadbiskupa i Metropolite Mons. Dr. Marka Jozinovića, te dubrovačkog Biskupa Mons. Dr. Severina Perneka sa svojim Tajnicima i svim drugim prisutnim svećenicima, napose o. Beliću i preč. gosp. Rektoru bogoslovije u Sarajevu.

Biskup je Čule otvoreno protumačio, kako se je to dogodilo, da je on iz Kruševa, onda župa Ljuti Dolac, susjedna župa Širokom Brijegu, pošao u Travnik, a ne na Široki Brijeg. Njegov ondašnji župnik u Ljutom Docu dolazio je tri puta njegovom ocu, da mladoga Petra nakon završene škole u Ljutom Docu pošalje na Široki Brijeg. Otac se protivio, jer je on imao nakanu u sporazumu sa svojim rodjakom Don Andrijom Aničićem, da mladoga Petra pošalje Isusovcima u Travnik. U tom je smislu bila predana molba Biskupu u Mostaru. Uz molbu je bila priložena liječnička svjedodžba, koja nije bila baš najbolja.

Otac se je i dalje tome protivio, da bi mladić pošao na Široki Brijeg, nego je želio da podje u Travnik. Molba je bila ipak upućena na Široki Brijeg. I prigodom razmatranja o toj molbi, čulo se i to, da se njegov otac protivi, a ni liječnička svjedodžba nije baš najbolja, pa je molba odbijena. Javljeno je iz Mostara ocu Juriši, da mladić napravi novu molbu za sjemenište u Travnik, i da priloži novu liječničku svjedodžbu. Tako je napravljena nova molba, uz koju je bila priložena i liječnička svjedodžba, koja je bila ovoga puta bolja i pozitivnija, i tako je mladić Čule pošao u travničko sjemenište, a ne na Široki Brijeg. I biskup se je Čule osvrnuo na mnoge poteškoće koje su ga pratile bilo u gimnaziji, pa kasnije u bogosloviji, kao da ga je Bog preko tih manjih poteškoća spremao na one velike poteškoće koje će on susresti u biskupskom svojem životu, o čemu su prethodnici i previše govorili. A da sve to izdrži slaba ljudska narav, potrebna je posebna Božja pomoć, kojoj Biskup zahvaljuje da je mogao sve izdržati i doživjeti ovako visoki jubilej, što je posebna Božja milost, na kojoj se biskup Čule velikodušno i ponizno zahvaljuje Svemođemu Bogu. U svojoj završnoj riječi biskup je Čule istakao veoma polagani razvoj dijecezanskog klera u Hercegovini, na

pr. kad je on postao svećenik, bio je veoma mali broj biskupijskih svećenika, nešto više 1942. godine, kad je on izabran za Biskupa, a na koncu rata opet se je umanjio broj dijecezanskih svećenika, danas pak, hvala Bogu, ima svih dijecezanskih svećenika za našu Biskupiju preko 80, premda nemamo svojeg malog sjemeništa u Travniku, a bogoslovija je tek nedavno obnovljena i nema još svoje sigurne tradicije... Uz neumornu brigu i zahvaljujući suradnji pojedinih župnika, u najnovije doba lijeppo se podigao broj dijecezanskog klera u Hercegovini, i sad je na svećenicima da svojim uzornim životom i vladanjem afirmiraju svoje svećeništvo među pukom, i tako da opovrgnu sve one glasine koje su se čule o svjetovnim svećenicima u zadnje doba. On je želio, da se ostvari ono, što je već bio zacrtao Papa Leon XIII. prigodom obnove redovite hijerarhije u našim krajevima, a kasnije, za našu Hercegovinu odredjeno za biskupovanja O. P. Buconjića OFM o ravnomjernoj podjeli župa izmedju franjevaca - dosadašnjih pastorizatora i mладог dijecezanskog klera, ali tu je naišao na neočekivane poteškoće, pa je zamolio sve prisutne svećenike, da u svojem životu i vladanju ostvare ono, što im je on u svojem jutrošnjem izlaganju iznio i time olakšaju sredjivanje prilika u Hercegovini.

Zahvaljujući Svecmogućem Bogu za sve milosti kroz proteklih 60 godina svećeništva i preko 82 godine života, te zahvaljujući svima onima koji su se potrudili i organizirali ovu komemoraciju te posebno zahvaljujući ovdje prisutnim Biskupima i svećenicima sa strane, biskup je Čule završio svoju zahvalnu riječ.

S te komemoracije upućen je brzojav Sv. Ocu u Rim:

"SEXAGINTA SACERDOTII ANNOS EPISCOPI ČULE MEMORANTES
AC BENEDICTIONEM APOSTOLICAM PETENTES
SANCTITATI VESTRAE FILIALIS DEDITIONIS SENSUS EXPRIMUNT
52 SACERDOTES DIOECESANI CUM EPISCOPIS
PETRO ČULE MOSTAR, MARCO JOCINOVIC, SARAJEVO,
SEVERINO PERNEK, DUBROVNIK AC PAULO ŽANIĆ, MOSTAR"

Tako proteče skromna komemoracija dijamantnog svećeničkog jubileja biskupa Čule prigodom svećeničke rekolekcije u Kruševu, dne 18. lipnja 1980. godine.

2.- Komemoracija dijamantnog svećeničkog jubileja
našeg Biskupa-Ordinarija, u nedjelju, dne 22.VI. 1980. u
KRUŠEVU kod Mostara, na groblju Sajmište, gdje je biskup Čule
služio primicije 29. lipnja 1920. godine.

Biskup je Čule bio redjen u kapelici vrhbosanskog Kaptola 20. VI. 1920. po rukama ondašnjeg Kapitularnog Vika-
ra i biskupa, kasnijeg vrhbosanskog nadbiskupa Dr. Ivana
Ev. Šarića, a služio je svoje primicije u rodnom mjestu Kruše-
vo, na blagdan sv. Petra i Pavla, 29.VI. 1920, na groblju
Sajmište. Budući da je ové - 1980. - godine bilo već ranije
zakazano svećeničko redjenje u Studencima kod Ljubuškog
vlč. Djakona Don Tomislava Vukšića, biskup je Čule dobrohot-
no pristao, da se održi skromna komemoracija sa pukom na
groblju Sajmište u Kruševu, gdje je on služio svoju mladu Misu.
Budući da biskup Čule namjerava svoju proslavu dijamantnog
svećeničkog jubileja povezano održati uz otvaranje i posvetu
nove katedralne crkve u Mostaru, on je želio da se tom prigo-
dom - 22.VI. 1980.- ne okuplja veći broj svećenika sa strane,
ali je ipak dopustio, da se pozove na tu tihu komemoraciju
uz neke svoje vršnjake iz obližnih franjevačkih samostana i
mnogop. o. Fra Jozu Pejića, vicedelegata Generalovai delegata
za upravu hercegovačke provincije, i ukoliko bude moguće i samog
Delegata. Prigodom te komemoracije pjevali su hercegovački
bogoslovi iz dijecezanske bogoslovije u Sarajevu, a prisustvovao
je ponovno i Rektor bogoslovije, kao i prefekt Dr. Želimir
Fuljić, i neki drugi iz Sarajeva, kao prof. u m. Dr. K. Draganović.
U zadnji čas pridružio se proslavi i o. Rektor dječačkog sje-
meništa iz Dubrovnika o. Vladimir Vasilj, koji je bio nekoć i
Biskupov djak i ministrant, a bio je pozvan i Dekan broćans-
kog Dekanata kao i župnik i gvardijan mostarskog samostana.

U nedjelju, dne 22. VI. 1980. u 10,30 h Biskup je
dolazeći u groblje Sajmište kleknuo je na grobove pok. rodi-
telja te u tijoj molitvi zahvalio im na svemu što su oni za
nj učinili. U koncelebriranoj sv. Misi sudjelovalo je više
svećenika, a propovijedao je pomoćni Biskup-Koadjutor c.i.s.
Mons. Pavao Žanić. Na početku sv. Mise sam je biskup Čule
rekao prisutnim vjernicima, da je on došao da onđe, gdje je

prije 60 godina služio svoju mladu Misu otsluži i danas svoju dijamantnu Misu - prigodom 60 obljetnice svećeništva. Mnogi koji su bili na mojoj mlađoj Misi, danas su mrtvi, posebna je Božja milost, da sam mogao dočekati ovaj dan i tu u Vašoj sredini, s Vama, svojim suseljanima prikazati ovu sv. Misu Bogu na slavu, na dobro sv. Crkve i svih duša, čija tjelesa počivaju ovdje i čekaju uskrsnuće. Pozvao je svoje suseljane na molitvu za Crkvu, sv. Oca i sve potrebe Crkve u našoj Hercegovini.

Prije početka sv. Mise dvoje hrabre djece pozdravili su Biskupa-Jubilarca ovim riječima:

"Pred 60 punih ljeta, mlad, lagan kao ptica, započeli ste službu tešku, službu tešku i vitešku.

Niste tada jošte znali, niti znali ni pitali, koliko će dugih ljeta potrajati služba sveta, i da li će ona biti križni put il' život tihi, što u sjeni Božjeg hrama, služi Bogu i dušama!

Pa što kaže nama knjiga brižno ispisana - kroz 60 godinica i na mnogo već stranica?!

Život ovog Božjeg sluge, kroz godine mnoge duge, mnogim križim kušan bio, al' pod križem ni klonio; do kraja je ustrajao, službu Božju obavljaо: često puta posred teških muka, na divljenje svoga puka!

Duhovni naš Oče mili, za sve što ste nam učinili, ili za nas pretpjeli, dok ste nama pastir bili:
Za sve danas Vama hvala, i od velika i mala!
Oprostite, Oče mili, ako smo Te uvrijedili,
ili možda nezahvalni bili,

Ljubav Božja neka Vama plati,
svaki trud i svaku muku, darovanu svome puku!"

Nakon te pozdravne pjesme djece iz župe Kruševo, rektor bogoslovije iz Sarajeva pročitao je u hrvatskom prijevodu pismenu čestitku Sv. Oca našem Biskupu-Jubilarcu / čiji tekst donosimo naprijed u ovom broju Vjesnika/, a nakon toga prisutni bogoslovi pod vodstvom mjesnog Kapelana s njegovim pjevačima iz župe otpjevali su "Jekni pjesmo, širom svijeta...".

Koncelebriranu sv. Misu predvodio je Biskup-Jubilarac, a pod sv. Misom održao je propovijed pomoćni Biskup-Koadjutor Mons. Žanić, koji je i predvodio molitvu vjernika, prilagodjenu za ovu zgodu, te u njoj posebno se sjetio svih pokojnika Biskupa-Jubilarca i svih pokojnika ove župe i sela, koje je Crkvi poklonilo Biskupa...

"U uvodnom dijelu svoje propovijedi Biskup je Žanić najprije pozdravio "Biskupa-Jubilarca i sve one koji su došli ovdje da uzveličaju ovo njegovo slavlje dijamantne sv. Mise - 60. godišnjicu redjenja i mlade Mise!" "Pozdravljam o. Fra Jozu Pejića, Vicedelegata Generalova Delegata za franjevce u Hercegovini s njegovom braćom franjevcima, Dr. Matu Zovkića, rektora bogoslovije iz Sarajeva, koji je došao ovdje sa profesorima i desetak bogoslova, takodjer o. Rektora iz sjemeništa iz Dubrovnika, gdje su naši sjemeništari...".

Naših dijecezanskih svećenika ima ovdje vrlo malo, jer je nedjelja i moraju biti u svojim župama, a bili su ovdje u prošlu srijedu zajedno s našim Biskupom, koji nam je upravio "svoju riječ o životu svećenika...".

Biskup Žanić navješćuje temu svoje propovijedi:

"A ja bih htio danas, iako naš Biskup slavi 60.- godišnjicu svoga svećeništva, Vama, dragi vjernici, upraviti nekoliko riječi o životu i ulozi Biskupa u Crkvi, jer je naš Jubilarac već 60 godina svećenik i 38 godina otkako upravlja ovom biskupijom. Rijetka su mesta u Hercegovini, koja su time mogu pohvaliti, da su Crkvi dali Biskupa, a eto, naš je Biskup - svećenik već 60 godina i 38 godina upravlja biskupijom u Hercegovini. Velika je to milost, uskliknuo je biskup Žanić. Ali osim onoga što oko vidi i pamet broji, ja bih htio naglasiti ono što treba da gleda oko vjere, što nam tjelesnom oku često puta izmakne.

I Isusu je smetalо, da je izgledao onako obični čovjek, jer su njegovi sunarodnjaci i suvremenici govorili: znamo ga svi, Majka mu je Marija, znamo ga svi, tu se u Betlehemu rodio, u Nazaretu živio... Može netko i za našega Biskupa reći: znamo ga, on je tu, iz Čula, znamo mu oca i majku, znamo sve njegove... I u Isusu su gledali običnog čovjeka, ali je Petar jednim posebnim pogledom vjere, koji mu je dao Otac nebeski rekao pred svojim kolegama za Isusa: Ti si Krist, Sin živoga Boga! I u našem današnjem jubilarcu mi znamo pogledati okom vjere i kažemo: na njega je Bog stavio svoju ruku, svoje oko, njemu je dao jednu posebnu veliku ulogu u Crkvi, koju je on hrabro nosio i časno izvršio..."

Da bi osvjetlio svoju misao biskup se Žanić poslužio jednom usporedbom: obični, priprosti čovjek udje u automobil, opazi mnoge kazaljke, koje mu mogu različito pokazivati, on vidi samo kazaljke i neke brojke, ili ako stupi u jednu tvornicu, vidi mnogu mašineriju, mnogo postrojenja i kazaljki, ali ne vidi nešto iza onih kazaljki. Dodjeli jedan stručnjak, on će odmah čim vidi kazaljku i broj na njoj, zaključiti na ono što se dogadja u nutrini... Tako i mi vjernici: u biskupu, u svećeniku i u nama samima koji smo kršteni ne smijemo vidjeti samo ono, što i drugi vide, nego moramo očima vjere pogledati... Kad je Isus htio osnovati svoju crkvu, nije izabrao andjele, ni svece, čak nije izabrao ni najbolje savršene ljudе, nego obične ljudе, koji su ga katkada i smetali, zatajili ga, izdali ga... A ipak je Isus njih izabrao, da od njih svojom milošću napravi snagu,... Crkva je, to mi vjernici vjerujemo i znamo ne samo vješta ljudska organizacija, nego je ona i Božja organizacija... Na Petru je Crkva utemeljena, za kojega znamo kako se vladao za vrijeme muke Isusove, ali njega je promijenila milost Božja i učinila ga temeljem Crkve Kristove... Za svoje svećenike i biskupe Krist nije izabirao andjele i svece nego obične ljudе, ali ono što će sveti svećenički red ili punina svećeništva - biskupski red - staviti u dušu - to vjernik mora vjerom vidjeti, vjerovati, znati, da je to nešto velika, ne ljudskoga, nego da Bog djeluje i prisutan je u Crkvi svojoj po onim djeliteljima svojih tajni.

Biskup je Žanić htio vjernicima biti što bliži, pa je jednom usporedbom iz svakodnevnog života pokušao rastumačiti tajnu redjenja, bilo svećeničkoga, bilo biskupskoga.

Ona hiljadarka koja je već pohabana i zgužvana, ali ipak cijela, ona jednako vrijedi u dućanu kao i ona nova, koja nam može biti draža, ali ne vrijedi više što je nova, izglednija, novcata... za nju se ne može više kupiti nego li i za onu staru, pohabnu, zanazanu, ali je cijela...

Tako je i kod službenika Božjih: bio on svetac ili grješnik, njegova je sveta služba jednako vrijedi / kad on posvećuje, odrešuje... / jer Bog preko njega djeluje, svećenik je ili biskup djelitelj tajna Božjih, on je sredstvo u rukama Božjim...

Istina, ako je službenik Crkve svet, dobra života i vladanja, on i svojim životom afirmira Evangjelje, bolje propovijeda, ali vrijednost Tajni Božji^h ne ovisi o njegovom životu: bio on grješnik ili svetac, Bog preko njega djeluje...

U svojoj propovijedi biskup se Žanić osvrnuo i na hijerarhijsku ustanovu Crkve i ulogu i mjesto Biskupa u toj hijerarhiji. Rimski je biskup nasljednik sv. Petra i drugi su Biskupi - nasljednici Apostola. Biskupova je vlast velika u Crkvi. On ima redovitu, vlastitu i neposrednu vlast... Biskupova je vlast trostruka: svećenička, učiteljska i sudačka.... Biskup je učitelj, prvi u svojoj biskupiji, pa tako i u župi. "Nitko ne može u biskupiji naučavati, propovijetati, isповijedati ni katehizirati, osim ako ga je Biskup poslao. Učini li drugačije čini on nešto što je protivno duhu Kristovu, njegovoj zamisli i njegovoj ustanovi Crkve hijerarhijski osnovane".

Biskup na općem Saboru zajedno s Papom naučava čitav svijet.... Biskup je prvi svećenik u svojoj biskupiji... Na njegovom svećeništu participiraju svi svećenici - oni trebaju da s Biskupom tvore jedno duhovno tijelo, da se svi osjećaju kao sinovi svoga oca, da mu budu odani, pri ruci, suradnici u stvarima vjere, morala i crkvene discipline..." U svojem izlaganju o položaju i ulozi Biskupa u biskupiji biskup se je Žanić često pozivao na nauk II Vat. Sabora, osobito domatske konstitucije "Lumen Gentium".

Pri koncu svoje propovijedi biskup se Žanić osvrnuo i na visoki jubilej biskupa Dra P. Čule.

"Neugodno je čovjeka u oči hvaliti,... ali, eto, moram nekoliko riječi kazati i o njemu /biskupu Čuli/, posebno u ovoj prigodi - 38 godina već je biskup, 60 godina svećenik... i ono što smo čuli na početku sv. Mise, da mu je sâm Papa poslao pismo, ono je vrlo lijepo, kršno sastavljeno, znak je to posebne ljubavi i zahvalnosti Sv. Oca prema našem Biskupu. Bilo bi potrebno nekoliko puta to pismo pročitati, da uvidimo kako je ono upravo bremenito, krcato pohvalama, kojima Sv. Otac odaje priznaje za Biskupov svećenički i biskupski život i rad...". Biskup je Čule postao Biskupom 1942., u ono teško ratno doba. I mogli bismo reći ono što su djeca na početku sv. Mise rekla, da to nije bio tihi život, nego da je taj

život bio uvijek praćen križevima, jer je počeo u burna vremena - II svjetskog rata.

"Ja bih htio ovdje kazati iz onog ratnog vremena,... Biskupovo je zauzimanje bilo odlučno za spas Hercegovine. Uputio se jedan val iz Dalmacije, znam ja točno kojim putem, i ja sam bio tada svećenik, Biskup je vidio i osjetio: gotovi smo, ako ne dodje intervencija sa strane. Intervenirao je u Rimu, kod Sv. Stolice, a Sv. Stolica u Rimu i Berlinu, i ona prijeteća strahota bila je spriječena. Mnogi svoj život duguju upravo toj intervenciji biskupa Čule, koji je osjećao da je on pastir ovoga svijetá, i da je njemu Bog povjerio njihove duše, a i zemaljske životé, te je kao pastir svoga stada zauzeo se za svoj narod i od njega otklonio ono zlo koje mu je prijetilo..."

Onda znamo svi ono teško, poslijeratno doba, g. 1948., kad je bio osudjen i hrabro saslušao svoju osudu na preko 11 godina zatvora i robije... To se danas želi nekako zaboraviti, ali je upisano u povijest njegova života, i bila bi strašna neistina i zaobilaženje istine, kad se pokušava tvrditi, kao da nije to bilo. Treba to spomenuti i radi toga, jer je biskup Čule bio onog časa hrabar, nije pokleknuo, nije se vladao po onom načelu: "snadji se", savi se, pokloni se, daj kakvu izjavu... On nije znao za to. Držao je hrabro i časno svoju liniju, liniju Sv. Stolice, Biskupske Konferencije, Katoličke Crkve, svog hrvatskog katoličkog uvjerenja... Prima mirno i hrabro tešku osudu. Kad je to uho čulo, mnogi su pomislili da se ovaj više nikada neće vratiti u svoju biskupiju, on više nikada neće biti biskup,... tko zna gdje će svoje kosti ostaviti?... Treba se malo uživjeti u onu 1948. godinu! I, eto, biskup je Čule sve to hrabro i časno izdržao! Ni taj boravak izvan dijeceze, u zatvoru nije bio bez kušnja, napštovanja... Samo ono pitanje svećeničkog staleškog udruženja, trebao je to Biskup dozvoliti, i bio bi pušten na slobodu. Prijetilo se Biskupu: skinut ćemo te s Biskupstva? - Ne možete, Biskup je hrabro odgovorio, jer me vi niste ni postavili... Slijede razne fizičke kušnje, led, soba bez prozora, upala pluća, proces na plućima, onda onaj lom nogu na putu, ... i konačno nakon više od 8 godina on časno biva otpušten iz zatvora na intervenciju drugih... To je teška njegova životna povijest, puna zasluga pred Bogom u vječnosti..."

Jednom ga je Papinski kalendar nazvao mučenikom za vjeru...

Druga je njegova velika briga bila da izvrši nalog Sv. Stolice i da umnoži dijecezanski kler. Časno je on to ispunio. Od onih²⁷ dijecezanskih svećenika, koliko ih je zatekao u času svojeg biskupskog posvećenja, danas ih ima u biskupiji, bilo ovdje u zemlji bilo van Hercegovine preko 80.. Ima priličan broj i bogoslova i sjemeništaraca, i u tom djelu odgoja svećeničkoga podmlatka biskup je Čule uvejk pokazivao veliku brigu i ljubav, A to je i bila želja Sv. Stolice, jer je ona još 1899. odredila u dijecezi mjesto rada i djelovanja za budući dijecezanski kler, kao i za dosadašnji pastoralni kler - oce franjevce. Bile su to velike zadaće uz onu: gradnja nove biskupske crkve u Mostaru.... Dok je biskup Čule bio u tamnici, bilo je manje sjemeništaraca i bogoslova, a dolazili su neki biskupi i redovi sa strane, koji su mnoge hercegovce odveli u svoje biskupije i redove... Medjutim, kad se biskup Čule povratio u svoju biskupiju, pitanje se svećeničkog podmlatka uvelike popravilo i on je tražio, da se u djelo provede ono što je Sv. Stolica odredila i biskup Fra Paškal Buconjić proglašio za Hercegovinu.

Ono što je imao podnijeti biskup Čule na tom području, ja ne ču to ovdje nabrajati, ali je sigurno da mu je to bila često puta nova kalvarija. Puno mi je put, rekao, da mu je to teže nego li u zatvoru, puno kleveta, napadaja, svi vi to znate,, svi mi to žalimo, i ne daj Bože, da se to više ikada ponovi i dogodi, i molimo Boga, da ti problemi što prije završe..."

"Posebna je njegova ljubav bila katedrala. I vi koji tamo prolazite, vidite nošto izvana, nedovršeno, ali ne vidite i ne znate, što se je sve proživjelo dok se to ovoga došlo. I tu je slično kao i u onom stranom automobilu, priprosti čovjek udje i vidi mnogo kazaljki, a ne zna da ispod svake kazaljke odvija se poseban život i ima ona posebno značenje, koje stručnjak samo može vidjeti. Što se sve dogadjalo s novom katedralom, mi te nikome ne priповijedamo, ali i to je bila nova kalvarija u životu i biskupskom radu našega Jubilarca. Hvala Bogu, da se jo moglo to učiniti, što je učinjeno, i kad se jednom ona sredi, uredi, umije, bit će ona ljepotica Mostara, ona će biti veliki ponos i djelo našega biskupa dra Petra Čule..."

Biskup je Žanić završio svoju propovijed:

"Ja bih mogao mnogo toga govoriti, jer je doisa bogat život našega Jubilarca. I kad on sam pogleda natrag, cijeli svoj život od onoga časa, kad ga je Bog pozvao u sjemenište, kad se kao mladi dječačić uputio u Travnik i teško se snalazi u prvom mjesecu, jer dolazi sa sela, ali već u drugom mjesecu on se snalazi, počinje dobivati najbolje ocjene, ... i dalje pobirao najbolje ocjene, sve, do konca gimnazije i u kasnijim studijama, pa kasnije u svim službama koje mu je Crkva podjeljivala, odgovarao je najljepše, sa svim onim talentima koje mu je Bog dao, tako, gledajući natrag u svoj život mora biti zahvalan Bogu, posebno za vjeru u Isusa Krista, i vjernost Sv. Stolici, što je posebno Sv. Otac naglasio u svojoj čestitci.

Svi koji s njime živimo, i oni koji su s njim prije živjeli, prije moga dolaska, znaju za njegovu vjeru i znaju, kako nekad kažu, preveliku odanost Sv. Ocu i Sv. Stolici. Neka je tako! Papa je za to znao, i to je posebno naglasio!

Zato bih ja njegov život sažeо u par misli: njegov je život bio pun križeva, koje je junački nosio - pun vjere u Isusa Krista i vjernosti Katoličkoj Crkvi, kojoj je posvetio svoj život. Nije to samo dr Petar Čule, tu iz Čula, Bog je stavio na njega svoju ruku, izabrao ga i povjerio mu veliku ulogu u Crkvi. I mi treba da danas zahvalimo Bogu za te darove, kojima se on, naš Jubilarac, služio na dobro Crkve i na spas duša!

Dragi Oče Biskupe, ja Vam iskreno čestitam u ime ovog Božjeg puka, čiji ste Vi ponos! U ime dijecezanskog i redovničkog klera, koji su Vaši suradnici i trebaju da budu uvijek vrijedni i iskreni suradnici. U ime ovih mladih, koji Vas gledaju kao svoj uzor, za kojim treba da krenu na putu svog svećeničkog života vjerni Isusu Kristu i odani Katoličkoj Crkvi! Ja Vam čestitam, neka Vas Bog poživi i nagradi onim željama i nagradama, koje Vam je i zaželio Sv. Otac. Amen".

Pri koncu sv. Mise, a prije otpjevanog "Tebe Boga hvalimo" čestitali su i neki drugi Biskupu-Jubilarcu.

Na prvom mjestu Mnogopošt. O. Fra JOZO PEJIĆ, Vicedelegat Generalova Delegata za hercegovačku franjevačku provinciju. On je medju ostalim rekao i slijedeće:

"Imam posebnu čast i neobično mi je drag, da danas mogu ovdje, pred svima vama i na ovom groblju, gdje je naš preuzvišeni gospodin Biskup... rekao svoju mladu Misu pred 60 godina i pozdraviti ga i čestitati mu u ime hercegovačke franjevačke Provincije i Hercegovačkih fratara njegov dijamantni svećenički jubilej i od toga 38 godina biskupovanja.

Na početku ovih obreda, kad sam se približavao groblju, i kad sam čuo onu djevojčicu koja je recitirala onu pozdravnu pjesmu Jubilarcu, meni su nekako ostale posebno u sjećanju one riječi:... na početku Vaše svećeničke službe nije se znalo, niti se moglo slutiti, kakav Vas put čeka, ili tiki svećenički rad ili križni put... Ja bih rekao, da je životni put našega oca Biskupa bio križni put, posebno njegovo biskupovanje.

Tu je službu biskupovanja primio u najteže ratno vrijeme, kad se nije znalo, koliko vrijedi ljudska glava, zapravo nije vrijedila možda ništa, moglo se raditi što se htjelo,... A i tako je bilo i u poratnom vremenu,... i zato je životni put našeg Biskupa bio mučan, krivudav, bio je put patnje, ne samo njegova života nego je u sebi nosio patnju cijelog našeg naroda..."

Znamo, suvišno je to ponavljati, rekao je O. Koadjutor u propovijedi... A Bog je, braćo i sestre, velik, čitali smo to u Evandjelju dana, on ne ostaje dužan, ako se dadne i časa hladne vode, a što tek da reknemo o našem današnjem Jubilarcu, našem preuzv. Biskupu.. Stoga ponovno čestitam našem Biskupu ovaj veliki Jubilej, i neka mu Bog naplati njegova djela i neka ga blagoslovi i živio nam dugo u našoj sredini..."

Iza C. Fra Joze govorio je Dr. Mato Zovkić, rektor nadbiskupske bogoslovije iz Sarajeva. On je medju ostalim i ovo rekao: "Meni je drag, da kao rektor nadb. bogoslovije u Sarajevu, gdje se školuju bogoslovi iz mostarske, banjalučke i sarajevske biskupije danas mogu sudjelovati u ovoj svečanosti i u ime naše bogoslovije čestitati Biskupu-Jubilarcu. Pogledao sam u matici ocjenjenih, II svezak naše bogoslovije sve ocjene Biskupa-Jubilarca od jeseni 1917.

do lipnja 1921. bio je visoki Jubilarac redoviti student naše bogoslovije, od prve do zadnje ocjene bile su sve odličan, i mi smo ponosni, da je takav jedan student studirao u našoj bogosloviji i medju njezinih 9 bivših studenata, koji su postali biskupi, evo, i ubraja se i današnji naš svećar-Jubilarac. Naša je bogoslovija ponosna na svoje bivše studente, a koji su kasnije postali biskupi u Crkvi i časno služili Crkvi i svojem hrvatskom narodu...

Htio bih ovom zgodom u ime bogoslova i profesora naše bogoslovije izraziti zahvalnost za povjerenje, koje biskup Čule kao Ordinarij mostarske biskupije ima i pokazuje povjerenje prema nama, što šalje svoje bogoslove k nama u Sarajevo, i on nam je dao četvoricu svojih svećenika za prof. u Sarajevu, od kojih je jedan prošlog semestra postavljen za Rektora Zavoda sv. Jeronima u Rimu... Sada su s nama trojica svećenika i naša bogoslovija ne bi mogla vršiti kvalitetno svoje poslanje, da nije tih svećenika s nama.
Zahvaljujem mu i na očinskim opomenama, ljubav, pažnju kojom prati rad naše bogoslovije. U svim susretima s našim profesorima, bilo pojedinačno ili grupno kao i sa bogoslovima, kad on nešto prigovara, prigovara to iz srca. I ja, kao poglavnik, želim takav biti i imati takve poglavare...
Naša je zadaća da odgajamo, i to da odgajamo s ljubavlju... I dok danas čestitam našem Jubilarcu, zahvaljujem Bogu da je takav jedan djak-bogoslov studirao u našoj bogosloviji..."

Čestitao je Biskupu-Jubilarcu i vlč. O. VLADIMIR VASILJ, D.I. rektor biskupskog dječačkog sjemeništa u Dubrovniku.

On je čestitao u svoje osobno ime, jer je bio djak u mostarskoj gimnaziji u zadnjoj generaciji kojoj je biskup Čule bio kateheta... Čestitao je u ime svih učenika na mostarskoj gimnaziji, kojim je visoki Jubilarac predavao nekoć vjeronauk na gimnaziji. O. Vasilj je proslijedio:
"I sada, ja, njegov nekadašnji djak, dobio sam zadaću da odgajam njegove dake, jer Biskupija u Mostaru šalje svoje dake sjemeništarce u Dubrovnik, gdje sam i ja odgojitelj..."
Na koncu naš je Biskup svršio svoju srednju školu u Travniku i bogosloviju u Sarajevu, gdje su predavali onda

svećenici Družbe Isusove. Budući da i ja zahvaljujem što pripadam Družbi Isusovoj, smijem takodjer izraziti u ime Družbe Isusove svoje čestitke našem Biskupu-Jubilarcu.
I konačno želio bih, da naša draga Hercegovina, okupljena oko naših Biskupâ doista živi u miru, ljubavi i slozi na dobro našega dragoga hercegovačkog hrvatskog naroda... Živjeli!"

U vjeronaučnoj dvorani župe Kruševo priredjen je bio skroman objed za svećenike i bogoslove.

I tom su se prigodom zaredale razne zdravice i čestitke, tako: Dr Krunoslav Draganović: Dopustite mi, da jedan čas i ja smijem progovoriti. Onu sliku koju sam stekao o Biskupu Petru kao mlad bogoslov, tu sliku i danas ja nosim u svojem srcu i sjećanju... Nijedan čas nije bilo kolebanja... ostali smo uvijek prijatelji, pa u ime toga prijateljstva ja mogu reći: "amicitia tua honoratus sum... To je za Tebe, dragi Pero, vrlo mala čast, a za mene vrlo velika. Kažem: vidio sam u njemu čovjeka karaktera, ideje, Božjeg službenika, čovjeka koji stoji i pada sa Sv. Stolicom. Takav je bio, i takav je ostao. I to mi je imponiralo! Kažem: svaki svojim primjerom djeluje i izgradjuje..."

Prof. Draganović je spomenuo i neka sjećanja iz ranih dana, a koja je čuo iz ustiju samoga slavljenika, na pr. kako je on došao do prvog molitvenika, i to Fra Andjela Nuća... Bosanski je sabor bio raspisao neku nagradu onima koji učine neko korisno djelo, na pr. tko potamani gusjenice i sl. Kako je u našoj Hercegovini bilo mnogo zmija - poskoka, bosanski je sabor bio odredio za glavu ~~z~~ poskoka odredjenu nagradu /pola krune, dodao je biskup Čule/. Biskup je Čule na temelju zmijskih glava - poskoka nabavio prvi molitvenik. "To je bilo junashtvo", uskliknuo je profesor Draganović. Djeca nemaju koji put pravog pojma o pogibelji i čemu se izlažu. "Naš je Pero ostao kod svoje hrabrosti čitav svoj život, i kad je ležao među mrtvacima, i kad je ležao u ambulanti, i kad mu nije bilo dozvoljeno da se liječi vani, s kavernama na plućima, bio je junak... Napisao je jedno pismo, i znam, da je na kompetentnom mjestu rečeno: ovo ulazi u acta martyrum Katoličke Crkve..." Govornik se osvrnuo na godine školovanja slavljenika, te njegov studij u Innsbrucku

gdje su za mladoga Čulu rekli "Dogmatska glava"... Znam, kako je poštivao svojeg Biskupa, onda je bio Fra Alojzije Mišić. Ja sam dolazio u Hercegovinu, bošnjak je slabo prolazio u Hercegovini, pravili su šale na račun Biskupov, a njegov kancelarista, dr. Čule branio je svim silama svoga Biskupa, takav je hijerarhijski osjećaj imao mladi svećenik i dr. Čule... Čule je postao pastirom ovoga kraja ,ostao je postojan i tvrd kao hercegovački kamen /Prof. je otisao u jednu disgrēsiju, pa protumačio da stečci nisu ostatak bogumilstva, nego je to bio način pokapanja bogatijih ljudi.../. Biskup je Čule bio kamen stanac, karakteran, postojan, tvrd... Došla su teška vremena, užasna... O tome je dosta rečeno... Biskup Čule nije ni časa pomislio da ostavi svoje stado... Trebao je i on mrtav biti s onom grupom svećenika - franjevata, ali eto, i on može reći: Božjom sam dobrotom ostao živ... Po ljudskom razumu trebao sam nestati... U Rimu znam, da je dragi svećar osoba dubokog poštovanja... Papa Ivan XXIII Dobri slika se s biskupom Čulom, značajan je natpis ispod te slike. U vlaku su mnogi iz inuli, jedan svećenik iz Hercegovine, i Biskupa je Bog sačuvao,. On zna, što čini i mi nismo gospodari svoga života, On zna što i zašto čini... Vidio sam, kako biskupa Čulu poštjuje i narod i svećenici...pa i pored onih trzavica, jer u Crkvi ima Božji i ljudski elemenat, razlika mišljenja, ali Bog nije sagradio Crkvu od andjela, nego od ljudi, sa svim svojim ljudskim bijedama i vrlinama, pa su razlike mišljenja sasvim razumljive...

Na koncu je prof. Draganović spomenuo kako je želio doći na ovu skromnu proslavu i jedan drugi svećenik, koji je također jubilarac, ali je bojao hercegovačke vrućine, a, eto, nje nema, blagi povjetarac, malo oblaka, malo sunca, milina vrijeme, kako bi si čovjek mogao samo poželjeti /Biskup Čule upada, da li je to bio preč. Kočiš, na što govornik potvrđno odgovara i u ime njegovo čestita i pozdravlja.../ gledajući sve to, ovaj se naš Biskup napatio, a možda mu je dragi Bog pripravio da do kraja imadne lijepo vrijeme, lahor, bez velike vrućine, onako kako ljudsko srce može samo da poželi "Ja sam danas svoje molitve i Misu prikazao na tu nakanu: daj nam Gospodine Bože, mir i ljubav, i ovaj napačeni je narod

to zaslužio, a mi slabo svjedočimo Krista Gospodina, ako zaboravimo na zapovijed ljubavi... Eto, želim, u tom smislu da i on u miru živi i dočeka da se može sa svima zagrliti i tako unići u slavu nebesku...".

Nakon prof. Draganovića prozborio je preč. O. Bonicije Dr. Rupčić, koji je evocirao svoje uspomene na one dane, kad je biskup Čule kao mladi Biskup prije podne dolazio u mostarski franjevački samostan, a onda su popodne on ili njegov kolega Fra Gaudencije Ivančić popodne dolazili u zgradu biskupije i tu zajedno s Biskupom rješavali tekuće probleme... On je istakao, da je pratilo biskupa Čulu u onom posjetuiza svršetka II svjetskog rata u Beograd Papinskom Nunciju, sada već pok. p. Hurléy, da se ovaj uvjeri, ima li tko iz našeg kraja živ... O. Bonicije najviše je posvetio onom žalosnom susretu s Biskupom na "sveučilištu" u Zenici i onom putovanju u vagonu, 42 svećenika, od kojih je bilo pet mrtvih, a među njima i vlč. Don Mitar Papac, kojemu je on mogao podijeliti zadnje svećeničko odriješenje, u teškim mukama, oba oka povrijedjena, glava satrvena, ali je bio pri svijesti... On mu je iza odriješenja mogao ponuditi i cigaretu, koju nije Don Mitar mogao popušiti, jer se krv cijedila, i ubrzo je iza toga on i umro. Pitao sam i za Vas i za Fra Burića, i u Vinkovcima nam je pružena prva pomoć, a po tom vratili smo se u Zenicu, gdje smo ostali 91 dan. Fra Bonicije je nastavio: teška su to bila vremena, ali, meni je žao, da moram naglasiti da ni danas nisu mnogo bolja vremena, sve nas to peče i ja molim Boga, da se to jednom svrši i da dodje tomu jednom kraj. Moji su predgovornici naglasili, da je Vaš život u križu, neću reći da ste u križu rodjeni, ali u križu ste živjeli, i ja želim da taj križ jednom bude skinut s Vaših ramena. Konačno, kako smo ovdje živjeli s Bogom, želim da jednom poslije smrti dodjemo gore pred Gospodina i primimo plaću od Gospodina... Preuzvišeni, sretno i živjeli!", završio je O. Bonicije.

O. Fra Mladen Dr. Barbarić osvrnuo sa na one dane zajedničkog studija u Kanizijanumu, u Austriji, te je naglasio da on želi prigodom svećeničkog dijamantnog jubileja Biskupa sve Važe najbolje, najsvetije, najsavršenije želje, potrebe, nevolje i patnje povežem u jedan rukovet i da ih obavijem

onom Kanizijanskom lozinkom "cor unum et anima una", i da bude spojena s onim "sentire cum Ecclesia" et "amare nostrum Papam" pa da to uvek cvijeta, raste, donosi obilate plodove, parda naša draga, kršna, kamenita Hercegovina Isusom zamiriše, i da u njoj uvek teče jedna rijeka - amazonka ljubavi, slove, bratstva, jedinstva i da jedan drugome želimo sve najbolje, želimo se susresti, porazgovoriti se, požaliti, i nasmijati se, da naš život bude na slavu Božju, spasenje vlastite duše i na dobro onih duša koje su nama povjerene... i da tako ostavimo primjer mladjim generacijama, kako se živi i radi za dobro našega naroda...".

Fra Mladen je na koncu spomenuo, kako je bilo njemu povjereno da čestita mlađom Dr Čuli, i da je on tada, prigodom večere rekao, da će jednom dr. Čule postati i biskupom, i imao sam pravo, zar ne?/ Smijeh i pljesak!/.

Fra Vendelin Karačić, župnik sa Širokog Brijega u svojoj čestitci je među ostalim rekao: Čini mi se, da su moji prethodnici mnogo isticali ona teška ratna vremena, ali ima nas tu nekoliko, koji, istina, ne pamtimo rata, ali ga nosimo duboko usadjena u svoju potsvijest i u početak našega bića. Dobro poznam ono poratno vrijeme, vrijeme oskudice i neizvjesnosti, i doživio sam svoju domaću Crkvu kao duboko svjedočku, za one opće ljudske vrijednosti, opće kršćanske vrijednosti, kod običnog čovjeka, gdje je uvek više vrijedio Bog i poštovanje nego li glava i život. A danas sam tu, gdje češće doživljavam da više vrijedi užitak i dobit nego li sve drugo. I htio bih da opet ova naša Crkva i domovina bude duboko svjedočka, po svojem posadašnjem /aggiornamento!/, po čitanju znakova našega vremena, i da ovaj naš čovjek poznaje u nama vjerne tumače Evandjelja, poruke Isusove, i da to samo ne bude propovjednički nego naš životni stav.

I kad sam već tu, možda bi napravio nepravdu prema Brijegu, koji je, znamo, kakav i što sve znači u životu našega naroda, i što je nekoć značio i htio bih da on i dalje bude svjedočenje onog jedinstva i bratstva, kao što je to bilo u vrijeme dok sam bio u sjemeništu, što nisam mogao to doživjeti u prvim godinama svoga svećeništva, i sada želim, da se u punoj mjeri pojavi tosvjedočenje i da to bude očito i našem

čovjeku, a posebice onima koji nas gledaju s nevjericom ili uzimaju za loš primjer.

Fra Vendelin je zaključio: "Preuzvišeni, drago mi je da Vam i ja mogu, kao mlad svećenik čestitati, jer ja se nisam bio ni rodio, kad ste Vi postali Biskupom, a uvjeren sam da ova crkva ima na temelju čega vjerovati, da će biti i nadalje dušboko svjedočka, i da će ove krize koje njom potresaju, biti samo privremene i da će ih ona uspješno nadvladati, dok ste Vi na kormilu ove Crkve. Živjeli...".

U ime prisutnih bogoslova iz sarajevske bogoslovije govorili su: prvi, Dr Želimir Puljić, prefekt. On je istakao misao, da prema onom bečkom psihologu V. Franklu, da onaj čovjek koji je imao u životu razlog "zašto", on nije imao problema "Kako".... Sve ono što su prethodnici rekli i iznijeli, spomenimo samo onu pjesmu o katedrali, dobio sam dojam, da je to bilo ono "zašto", na koje ste Vi našli prikladno i "kako". Bogoslovi su se spremali na jednu veću proslavu Vašeg jubileja, ali Vi ste to u svojoj skromnosti odbili, pa i ova moja čestitka neka bude skromna, kao i ona koju će izreći bogoslov Drmić u ime bogoslova. Jednu misao želim istaći, koju ste Vi meni osobno pisali, a koja izražava Vaš karakter i ličnost. Kad sto me pozvali da preuzmem službu prefekta medju bogoslovima, onda ste mi pisali, da u nastupu prema bogoslovima budem blag i obziran, a nipošto krut ili kao kakav despot, ali kad se radi o načelima, o potrebnoj disciplini i kućnom redu, da budem onda odlučan i nepopustljiv prema onoj staroj rečenici: fortiter in re, suaviter in modo! /Pljesak i odobravanje!/.

Nastavio je bogoslov Ilija Drmić, koji je početno pročitao kratku ali sažetu čestitku:

"Preuzvišeni gospodine!

Radosna srca čestitamo Vam 60. obljetnicu misništva!

Iskrena hvala za sve što ste učinili za nas!

U ime bogoslova nadbiskupske bogoslovije u Sarajevu, generalni duktor STIPE MILOŠ"

Bogoslov Ilija Drmić izrekao je nekoliko toplih riječi u ime bogoslova mostarske dijeceze i studenata visoke bogoslovske škole u Sarajevu i želio je ne samo čestitati ovdje, u Kruševu, gdje ste, Vi, preuzvišeni Biskupe pred 60 godina

služili svoju mladu Misu nego da se nadahnjujemo promatrajući Vas, kao Starješinu, Prezbitera i Biskupa, za kojim стоји 60 godina teškog, ali u Gospodinu plodnog života i rada... Nama su poznate Vaše patnje... Vaš rad i Vaši uspjesi. Mi Vam na svemu tome zahvaljujemo i nadamo se, da ćete nas obradovati još mnogim stvarima u krilu Crkve, koju je Krist ustanovio... Vi se sjećate onog dana mlađe Mise, kad ste prije 60 godina prikazali Bogu svoju prvu Misu ovdje u svojem rodnom Kruševu, na groblju Sajmište, i od tada ste puni entuzijazma kroz 60 godina utkivali ste to u duše koje ste susretali u ovom našem hercegovačkom podneblju... Posebno nas raduje, što ste u vijek bili čovjek Crkve... Ovim riječima, koje su samo skromni pokazatelji naše ljubavi prema Vama, i naše zahvalnosti, i riječima pjesme "Moje zvanje" od Izidora Poljaka, ja Vam u ime bogoslova čestitam 60. godišnjicu svećeništva sa željom da nam mnoge dobre stvari ulijete u srca, koja kucaju u Crkvi i za Crkvu..."

Nakon toga bogoslov Drmić je odrecitirao pjesmu od Izidora Poljaka "Moje zvanje"

Digao se je i prisutni Fra Vojislav Mikulić, koji je čestitao Biskupu-Jubilarcu, s kojim se poznaje od 1920 godine, i s kojim se je često puta susretao, posebno otkako je Jubilarac mostarsko-duvanjski Biskup, pa ako je nekad morao slati župnicima i pisma težeg sadržaja, u vijek je to bilo prožeto ljubavlju i blagošću. Fra Vojislav je govorio o značaju tih susreta s Biskupom Čulom, dok je on, fra Vojislav bio u duhovnoj pastvi, i ti su u vijek susreti bili prožeti srdačnošću, od srca k srcu, i to mu je davalо snage, da "izdržim u najtežim pastoralnim akcijama"/ Fra Vojislav je branio snimanje, pa tako ne možemo u cijelosti njegova pozdravnog govora donijeti!/.

Prisutni bogoslovi izmedju pojedinih govora i čestitaka uklopili su prigodne pjesme, što je sve odavalo veoma ugodan i srdačan ton susretu.

I drugi su neki htjeli govoriti, ali je vrijeme odmicalo; i nije bilo moguće sve one koji su htjeli reći svoju riječ, nego je sam Biskup-Jubilarac završio to ugodno popodneva svojim zahvalnim riječima:

Da i ja zahvalim svima, koji su me pozdravili, i koji su mi čestitali, dobre želje iznijeli. Trebao bi na prvom mjestu zahvaliti Sv. Ocu za njegovu pismenu čestitku, koju ste čuli prije sv. Mise, ali ja ću to učiniti pismeno, a ovdje želim zahvaliti svima onima, koji su me pozdravili i čestitali, a posebno onima, koji su se za mene molili, jer je to najvažnije, i hvala im.

Biskup je u dalnjem toku svoje zahvalne riječi citirao nešto što je izrekao i pred 60 godina, nakon svoje mlade Mise prigodom ondašnjega ručka /znak velike i neobične memorije, naša opaska!/ Riječi su to iz Brevijara, iz psalterija:

"Unam petii a Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitae suae". To sam tada molio, i sada, nakon 60 godina, mogu vam u zahvalnosti pred Svetog Bogom otvoreno reći, da sam to i izmolio: kroz 60 godina moga svećeništva nisam se iznevjerio ni Bogu, ni Crkvi, ni svojem svećničkom staležu ni svojem narodu... Nakon 60 godina misništva imam mnogo razloga da budem Bogu zahvalan... Mi smo bez Boga ništa, mi smo grješnici, ako je što dobra, to je od Boga... Biskup je u najkraćim crtama osvrnuo na svoj 60.- godišnji život i na neke druge momente, kao na pr. kad se je on odlučio poći u sjemenište, mnogi su govorili "zar može od Čule biti misnik?", jer do tada nikad se ... nije čulo, da je tko od Čula pošao u sjemenište i postao svećenik... A ja, Bogu hvala, postaoh ne samo svećenik, nego kasnije i Biskup, što nije moja zasluga nego slobodno Božje davanje...

Iz Čula, gdje sam rodjen, išao sam u osnovnu školu u Ljuti Dolac, 4 - 5 km, u školu i iz škole, sva četiri razreda zajedno, nisam ništa naučio, .. moj otac, koji je bio samouk, on me je naučio neke osnovne računarske operacije... Došao sam sa sela u Travnik, prvi mjesec najslabiji djak, jer se nisam snalažio, dok me nije poučio ondašnji razredni starješina, neki mg. Grlenc, koji nije postao svećenik, i kad je ovaj nakon mjesec dana rekao, da sve slabe ocjene baca u koš, onda je meni kao došla snaga, porasla brada, da promijenim situaciju u dobro, u pozitivno. Drugi već dan, morao sam ispravljati nekoga Arambašića, od Plehana, i on je skoro u svakoj rečenici pravio pogrješke, a ja kao s nokta ispravljaо, i razredni je starješina rekao "danас sam otkrio jedan biser", mene je pohvalio, što je

ohrabrilo, i već sam u II mjesecu postao bolji, a kasnije i odlikaš, kako su to isticali predgovornici, kao moj Koadjutor, pa kasnije u Sarajevu, u Innsbrucku, na studijama, kasnije u Mostaru kao prefekt Napretkova Konvikta, kao kateheta na gimnaziji, poslije kao dijecezanski konzultor, i konačno kao Biskup, ali to je sve Božji dar i Njemu hvala... Nije se ostvarilo ono što su neki govorili, da od Čula ne može biti misnik, na meni se dokazalo, da može biti ne samo misnik nego i biskup, ali sve je to Božji dar i Njemu hvala i slava!

Bog je dao, da sam mogao provesti i teške dane u životu, posebno u biskupskom životu, onaj zatvor, nova kalvarija...

/Biskup je ukratko rezimirao svoju optužnicu, svoje svjedočke na sudu, svoj boravak u Zenici, njegovo prebacivanje u drugo mjesto -Mitrovicu iz Zenice, saobraćajni udes, koliko oko njega mrtvih, i on ranjen, s teškim posljedicama, pa i onaj najnoviji saobraćajni udes na Novu Godinu 1980., mogao je izgubiti oči, ali Bog ga je čuvao, i njemu hvala na svim davanjima.../

Biskup zaključuje: sve je to Božje davanje, nije naša zasluga, Bog je dao, Bog je čuvao, njemu hvala i slava. Već kao dijete bio sam bolestan od malarije, zatim kasnije, u gimnazijsko vrijeme bolovao sam na plućima, nisu me čak htjeli primiti natrag u Travnik, morao sam donijeti liječničku svjedodžbu, da sam to prebolio /preko ljeta išao sam u košulji na suncu, i valjda je i to pozitivno djelovalo, da se je moje stanje znatno popravilo, pa sam mogao nastaviti peti razred gimnazije.../. Istina, liječnik mi je bio dao svjedodžbu da sam malokrvan, ali to nije bolest, morali su me nešto bolje hraniti. Zbog te malokrvnosti ja sam trpio i glavobolju, i tek kad sam došao u Innsbruck, stanje se popravilo, i eto, mnogo sam kroz život imao pretrpjjeti, i dočekao sam 60 godina svećeništva, dok mnogi moje kolege, koji su bili zdraviji nego li ja, oni su već mrtvi, a ja dočekah, evo, 60 godina svećeništva... Božji je to dar, Njemu hvala... Hvala i mojim roditeljima. Ja sam jutros, kad sam ulazio u groblje, klekuno na njihov grob i pomolio se za njihove duše kao znak moje tople zahvalnosti prema njima... Hvala i učiteljima, odgojiteljima, profesorima, svima hvala, a najprije Bogu, koji mi dade da sam mogao dočekati ovaj dan. Neka on dadne snagu, da i dalje možemo nešto za njega učiniti, a ja na koncu svima zahvaljujem i sve u Gospodinu pozdravljam! Živjeli!

DODATAK KA KOMEMORACIJI 60-GODIŠNICE MISNIŠTVA
NAŠEGA BISKUPA-ORDINARIJA:

Naš je dijecezanski Ordinarij primio mnoge čestike za svoj dijamantni svećenički jubilej, ali od mnogobrojnih ovdje želimo izričito spomenuti i donijeti, radi povijesti, preuzv. gospodina Predsjednika Biskupske Konferencije Jugoslavije, zagrabačkog Nadbiskupa Dra Franje Kuharića, te ljubljanskog Metropolite i Nadbiskupa Dr. Alojzija Šustara, a ono, što je o toj godišnjici misništva donio "Radio-Vatikan" u hrvatskoj emisiji, rado bismo ovdje uvrstili, ali do sada nismo dobili teksta, pa ako ga dobijemo, priložit ćemo uz ovaj broj našeg Sl. Vjesnika radi potpunosti i povijesne istine.

a/ Zagrebački Nadbiskup i predsjednik BKJ 23. lipnja 1980. piše našem Biskupu-Ordinariju:

"Prečasni Oče Biskupe,

20 lipnja o.g. napunilo se 60 godina Vašeg svećeništva. To je dijamantni jubilej. Zbog izbivanja iz dijeceze nisam bio u toku dogadjaja pa Vam sada naknadno izražavam svoju iskrenu i bratsku čestitku.

Prvi i temeljni sadržaj takve jubilejske proslave je zahvaljivanje Bogu. U svakom svećeništvu ostvaruje se poziv koji dolazi od samoga Isusa Krista. On Vas je izabrao u Vašoj mladosti. On Vas je uključio u svoje veliko i vječno svećeništvo. On Vas je priključio apostolskom zboru. Sve je njegov dar. Sve je to u Vašem životu njegova posebna milost, plod njegova Otkupljenja. Za sve to Vi zahvaljujete ovim jubilejem. Ja Vam se pridružujem u tom zahvaljivanju u svoje osobno ime i u ime cijele zagrebačke nadbiskupije.

Ustrajnost kroz šestdeset godina takodjer je plod snage Duha Svetoga kojim ste bili pomazani u dan svoga redjenja. Tada ste mogli ponoviti riječi proroka: "Duh Gospodnji na meni je jer me pomaza" /Lk 4, 18/.

Ta jakost Duha Svetoga bila je očita u Vašem životu i u vremenima kada je trebalo trpjjeti. Osjetili ste i osjećate kako je odaziv Isusu Kristu otkupljan cijenom križa. Kad Vas je pozvao u svoje svećeništvo, uronio Vas je i u svoj križ. Međutim, baš po križu svećenik biva uključen u otkupiteljsko poslanje Isusa Krista kada nije samo svećenik nego i žrtva; u Kristu je svećenik i s Njim je žrtva.

Frošlo je šestdeset godina. U tim desetljećima Vašeg svećeništva Vi najbolje znate kako su se ispreplitale radosti i žalosti, utjehe i tjeskobe, razočaranja i nade. Bilo je vedrine ali i oblaka; bilo je mirnih ali i ognjenih dana; tako od početka sve do danas. Ali u svemu tome Bog je bio s Vama i nastojali ste mu ostati vjerni držeći se čvrsto za njegovu ruku. Na tom putu bila je s Vama i Majka Crkve Presveta Bogorodica.

Prevalili ste dugi put. I danas proživljavate tjeskobu. Želim Vam i molim od Vječnoga Svećenika Isusa Krista da Duhom Svetim osvijetli i Vaše buduće godine i da cijelu Vašu biskupiju snagom Duha Svetoga izvede u mir, pomirenje i ljubav. To neka Vam bude najveća utjeha i čvrsta nada. Molim da tako bude.

Ove svoje čestitke i dobre želje za Vaš dijamantni jubilej, veliku proslavu Vašeg svećeništva, izričem i za Vaš imendan koji ćete proslaviti na blagdan Sv. Petra, prvog vidljivog poglavara Crkve. Želim Vam dobro zdravlje i utjehu milosti Božje.

Izvolite primiti srdačan pozdrav s izrazima osobite odanosti u Isusu i Mariji i bratskog poštovanja

FRANJO KUHARIĆ, nadbiskup
zagrebački, predsjednik BK"

b/ Ljubljanski nadbiskup i Metropolita u ime svoje i u ime svojeg pomoćnog Biskupa čestitao je slijedećim riječima dijamantni jubilej našem Biskupu-Ordinariju:

"Ljubljana, dne 20. junija 1980.

Spoštovani in dragi sobrat jubilant!

Danes mineva 60 let od Vašega mašniškega posvečenja. Postavli ste takrat eden maloštevilnih škofijskih duhovnikov mostarske škofije. S to škofijo pa Vas je božja Previdnost potem tako zvesto povezala. Služili ste ji v trudu in znoju, v trpljenju in veselju, v mnogih bolečinah, pa vedno s čistimi nameni voditi božjo Cerkev tako, kakor ste spoznali za božjo voljo. Bog Vam je dal kljub trpljenju in preizkušnjam doživeti tako veliko starost in dočakati tudi Vaš sen, da ste mogli dograditi Mostaru novo katedralo.

Ko Vam iz srca čestitava za Vaš biserni mašniški jubilej, obenem prosiva Boga, naj Vam daje še naprej moći i zdravlja in Vas blagoslavla s svojim posebnim blagoslovom.

Sprejmite bratske pozdrave obeh ljubljanskih škofov! Obenem Vam želiva vse dobro za Vaš god.

+ A. ŠUŠTAR, nadškof,
+ STANKO LENIČ, pomožni škof"

3. BISKUPOVA POSLANICA KLERU PRIGODOM NJEGOVA
DIJAMANTNOG SVEĆENIČKOG JUBILEJA:

- TAJNA NOVOZAVJETNOGA SVEĆENIŠTVA -

Novozavjetno svećeništvo je jedna od velikih tajna naše kršćanske vjere. Plod i učinak sakramenta sv. Reda. Ovijet koji je nikao iz krvi na križu prolivene. Ustanova božanska sa zadnje večere u bitnoj je povezanosti i uvjetovana najvećom svetinjom u Crkvi, sa Presvetom Euharistijom.

1.- Svećenik je drugi Krist. Ne samo simbolično i figurativno. Svećenički red bilježi svećenikovu dušu neizbrisivim sakramentalnim pečatom i taj biljeg suobičuje slaboga čovjeka Kristu, ne samo u moralnom ili intencionalnom redu, nego u ontološkom.

2.- Svećenik je nosilac božanskih ovlasti i prerogativa. Na neki način on dobiva svetim Redom upravo stvaralačku Božju moć, da pretvara u svetoj žrtvi kruh u tijelo Božjega Si-na i vino u Njegovu presvetu krv, a osim toga prima sposobnost, da preko Crkve dobije vlast otpuštati grijehom Bogu nanesene uvrede i uskrisivati duhovne mrtvace vraćajući im izgubljenu milost. Pojam novozavjetnog svećenika sa njegovim izvanrednim, upravo božanskim ovlastima, mogao je nastati samo u srcu utjelovljenoga Boga i mogao se ostvariti svemogućom desnicom Presvete Trojice.

To je tajanstvena slika, koju nam crta katolička dogmatika o svećeniku, njegovoj duhovnoj veličini, uzvišenosti njegova poziva, važnosti njegove službe.

3.- Ovakvu sliku o svećeniku i o svećeništvu imala je kršćanska prošlost. Imali su je i sami svećenici. U doba, dok je ta vjera prožimala i svećenike i puk, nije se sumnjalo ni pomišljalo na gubitak svećeničkog identiteta. U svećeniku se gledao službenik Kristov i djelitelj tajna Božjih. Svećenik je dobro znao, što je on po svetom Redu, a to je znao i puk.

4.- Ali kad je duh vjere oslabio, na svećenika se počelo gledati drugim očima. Smatralo ga se kao predstavnika jedne druge klase, jednoga staleža, slična drugim zemaljskim staležima, pa čak kao i na jednog zanačiju.

Nije čudno, da su ljudi svjetovnjaci počeli tako promatrati svećenika, ali je za žaliti, da su pomalo počeli tako misliti o sebi i sami svećenici. Sekularizirali su ideju svećenika. Gledali su na njegovu izobrazbu, na položaj u društvu, na javno poštovanje, na bolji standard života. Pa su ovi momenti odlučivali kod nekih roditelja da djecu šalju u sjemenište, a katkada dominirali su i dušama samih svećeničkih kandidata. Stoga, kad su se vanjske prilike promijenile i s time u vezi svećenički se ugled i položaj u sekulariziranom svijetu poljuljao, neki su svećenici izgubili vlastiti identitet, odnosno počeli u nj sumnjati. Posljedica je bila, da su se mnogi iznevjerili svećeničkim idealima. Tolikih otpada od svećeništva poslije Luterovih vremena nije bilo koliko u naše dane. I sjemeništa su se ispraznila. Mnoge samostanske zajednice se rasule ili pale u tešku krizu. A iza svega toga stajali su i neki teolozi, koji su svojim sumnjivim načelima tome pogodovali i postali ideołozima laičkog poimanja svećeničkoga i redovničkoga života. Tome se treba suprostaviti i vratiti kršćanskom shvaćanju svećeničkog i redovničkog života, kako nas Objava uči.

5.- Svećenik treba da zna i osjeća, da je on čovjek Božji. Posvećen Bogu, uzet izmedju ljudi, da bude posrednik medju Bogom i ljudima. Dominus pars hereditatis meae. Mnogi svećenik zaboravlja da je stupanjem u crkvenu službu ranije kod primanja tonsure izgovarao : ove riječi - izabrao Boga za svoju baštinu, a kasnije htio bi da mu svijet i zemaljske stvari budu baština. Kolika nedosljednost?!

6.- Svećenik je sudionik u Kristovu svećeništvu, jer Krist je jedini pravi svećenik N.Z., a svi drugi su samo sudionici njegova svećeništva. Pa je li Krist tražio zemaljsku vlast, zemaljsku čast, zemaljsko blago? Kako smo daleko od idealca Kristovih, koji su križ i patnja i odricanje! Trebalo bi o tome više razmišljati, naročito u časovima klonulosti i potištenosti.

7.- Prvi svećenici, koje je sam Krist zaredio, bili su Apostoli. Pa kakav im testamenat Krist ostavlja? U času svećeničkog redjenja veli im: Mene su progonili, i vas će progoniti. Prvaci Apostola bili su Petar i Pavao. Kakvu sudbinu namjenjuje prvom svom apostolu Petru? - Dok si bio mladji, sâm

si se pasao i išao kamo si htio, a kad ostariš, drugi će te...
A Pavlu, poslije obraćenja stavlja do znanja: pokazat će mu,
koliko ima trpjeti za moje ime!

Nas neće snaći teški progoni i patnje kao Petra i Pavla, pa
barem one svoje male križevé i patnje strpljivo podnosimo!

Mjesto dakle da se žalostimo i klonemo duhom zbog
svojih križeva i patnja i neuspjeha i razočaranja, treba da
se po primjeru Apostola veselimo i radujemo, jer po njima
postajemo dionici Kristove sudbine. I ničim ne možemo tako
uspješno opovrgnuti onaj krivi sud svijeta, da smo mi svećenici
zanačije kao i drugi, da mi vršimo svoje zvanje kao najamnici,
za svoj kruh svagdašnji, a nipošto iz nekih viših idea, kad
svijet vidi, da se mi za ljubav Kristovu svega zemaljskoga
odričemo i kad za svoje svećeničke ideale spremno svaku žrtvu
podnosimo.

Ako, dakle, u tom smislu shvatimo svoje zvanje i u tom
smislu usmjerimo svoj svećenički život, ni najveće patnje
neće za nas predstavljati nikakvo iznenadjenje, a još manje
razočaranje, pogotovo ne sablazan. Niti ćemo zavidjeti toliko
prošlim generacijama, koje su imale udobniji život. Niti ćemo
se gristi radi toga, ako vidimo, da neki naš subrat ima bolji
stan od nas, ljepše odijelo, zgodniju župu, bezbjedniji život i
tome slično.

8.- Tolike revne duše u svijetu tako se vesele svakoj
prilici, gdje mogu da se žrtvuju i nešto pretrpe za stvar
Božju, pa zar da nama, s čijim je zvanjem spojeno ime žrtve
i križa, da bude svaka patnja i odricanje tako teško. Čuvajmo
se, da traženjem komoditeta ne zaslužimo duge godine čistilišta,
ili, - ne dão Bog, - još nešto teže!

Kad nam bude najteže i kad nam križ bude izgledao
nepodnosiv, sjetimo se nauke naše vjere, da taj križ dolazi iz
rukne nebeskog Oca, da je on dar Njegove očinske ljubavi, i
da nam ga on ne bi poslao, da taj križ nije za naše dobro.

9.- Pa, napokon, pogledajmo oko sebe. Koliki, ne samo
svećenici nego i svjetovnjaci trpe jednako kao i mi, a možda
još i više, pa to junački podnose, a nemaju duhovne utjehe,
koju mi svećenici imamo. Pogledajmo toliku siročad, ostalu bez
roditelja, tolike roditelje ostale bez djece, tolike ljudi

bez posla i zarade, tolike obitelji bez kruha i pristojnog stanja, tolike teške bolesnike godinama prikovane uz bolesničku postelju... Pa, ako oni mogu junački svoj križ nositi, zašto ne, bismo i mi svećenici to mogli?!

Barem mi svećenici žnamo i morali bismo znati veliku vrijednost patnje i križa. Križ strpljivo nošen najsigurniji je znak našega odabranja. Najlakši put, da ovdje na zemlji odslužimo svoje čistilište. Najuspješniji način, da zasluzimo veliku nagradu u nebu. Najpogodnije sredstvo, da i drugim dušama, povjerenim našoj pastirskoj službi, izmolimo milost obraćenja i spasenja. Gospa je u Fatimi tražila od onih malih čobana, kojima se ukazala, da se što više žrtvaju za obraćenje grješnika, i kako su se oni rado odazvali Gospinu pozivu! Kud i kamo više mi svećenici, kao duhovni pastiri trebali bismo slušeti t. j. Gospin poziv i žrtvovati se za obraćenje grješnika, jer je to bitni dio naše apostolske službe. Naše svećeničko geslo trebalo bi zapravo biti, što više križeva, jer to znači tim više spasenih duša. Rado, dakle, podnosimo i materijalnu oskudicu, nepravde i poniženja, tjelesne slabosti i sve druge nedade, jer to su najbolja sredstva za ostvarenje našega apostolskoga programa i našega osobnoga posvećenja.

10.- Dakako, da to nije laka stvar. Ljudska narav strazi se svaké žrtve. Ona traži što je ugodno, a bježi od onoga što je teško i što boli. Da se ovome parira, treba tražiti komponzaciju na drugoj strani, u intimnom prijatestvu s Bogom, u intenzivnom duhovnom životu.

Nije ovdje mjesto, da Vam govorim na dugo i široko o potrebi i vrijednosti duhovnoga života za svakoga svećenika. To i vi sami dobro znate. Hoću samo da vas onako usput podsjetim na propis Kodeksa, da su svećenici dužni voditi svetiji život od lajika, pa u vidu toga Kodeks traži od svećenika, da njihov život bude život molitve, sv. Sakramenata i tijesnog sjedinjenja s Kristom i Njegovom božanskom Majkom. Pa je li takav naš život? Svačija savjest zna najbolje!

11.- Dogmatičari nas uče, da je molitva za spasenje potrebna ne samo necessitate pracepti, nego i necessitate medii. Iako naime Bog i bez molitve svakome daje gratiam sufficientem za spasenje, ipak ne daje bez molitve gratiam efficacem, posebno pak bez molitve ne daje perseverantium finalem.

Zato, ako želimo da ustrajemo u vjernosti Bogu i da osiguramo vječno spasenje, nužno moramo moliti.

12.- U prvom redu potrebno nam je pobožno moljenje brevijara.

Brevijar je per eminentiam svagdanja molitva svećenika. Bez grijeha je svećenik ne može bez teškoga razloga propustiti. O tome je svaki svećenik, držimo, uvjeren, pa o tome ovdje ne želim više pisati, ali želim naglasiti, da nam je uz brevijar naročito potrebno i razmatranje, pa ga Kodeks izričito svećenicima propisuje.

Jer bez razmatranja usmena će se molitva prije ili kasnije pretvoriti u prazni zvuk riječi, bez sabranosti i unkcije. Samo razmatranjem može se postići svećeniku toliko potrebna habitualna sabranost duha. Samo preko razmatranja mogu se postići ona čvrsta nadnaravna uvjerenja, bez kojih nema pravoga svećeničkoga karaktera.

Samо preko ustrajnog razmatranja može se svećenik trajno očuvati od teškoga grijeha, ili s njim prekinuti, ako je po nesreći u nj upao. Jer uz usmenu molitvu moguće je ustrajati u grijehu, a uz razmatranje to nije moguće. Ili će naime čovjek promatranjem vječnih istina definitivno prekinuti s grijehom, ili ako toga neće, onda će bezuvjetno napustiti razmatranje.

Ali, da razmatranje bude zaista prava molitva, ne smije se sastojati samo od intelektualnih misli, pa bile one ne znam kako lijepe i uzvišene, nego glavni napor treba usredotočiti na to, da volja stvori odgovarajuće praktične odluke i ponizno moli milost, da uzmogne te odluke izvršiti.

13.- Kodeks traži, da život svećenika bude i život svetih Sakramenata, pa u to ime očekuje od svećenika, da često pristupaju sakramentu sv. Ispovijedi. U sjemeništima je bilo normirano, da se isповijedamo svake sedmice. To bi bilo poteško za svećenike u pastvi, koji nemaju takve prilike kao što imaju kandidati u sjemeništu. Ipak ne bi trebalo nikad odgadjati isповijed više od mjesec dana, a bilo bi poželjno da bude dvaput na mjesec. Ispovijed nam je korisna ne samo stoga, što pomaže da čuvamo čistu i budnu savjest, nego i što nam preko sakramentalne milosti olakšava i borbu protiv grijeha i time omogućuje da ostanemo na visini svećeničkog idealja.

14.- Tijesno sjedinjenje s Božanskim Spasiteljem postizavamo u prvom redu preko sv. Mise i s njom skopčane sv. pričesti, kad nam u posjet dolazi sam kralj neba i zemlje.

Ali da ovaj posjet bude što korisniji, Crkva traži, da i mi preko dana Njemu uzvraćamo svoj posjet. To je ona visitatio Sanctissimi, o kojoj Kodeks govori. Bilo bi skrajnje nepristojno čitav dan pustiti božanskog Utamničenika ljubavi, da posve sâm ostane. I bio bi to znak slabe ili nikakve naše ljubavi

prema Isusu, ako ne bismo našli preko dana za vrijedno da ga tu i tamo obidjemo. Lijepa je i pohvalna stvar moliti svoj brevijar coram Sanctissimo u crkvi. Takodjer zaslužuje svaku preporuku stupiti u članstvo svećenika klanjalaca, i odredjeni sat sedmično provoditi na podnožju oltara. Ali i osim toga i povrh toga treba preko dana, kad god nam se pruži zgodna prilika, pasti koji časak na koljena pred euharistijskim Spasiteljem. Uvijek ćemo imati što da Mu kažemo, i što da od Njega da molimo. Pretresajmo s Njime sve naše probleme. Iznosimo Mu i svoje uspjehe i neuspjehe. Otkrivajmo Mu svoje nade i svoje strepnje. Preporučimo Mu dnevno ne samo potrebe vlastite duše, nego i potrebe svojih vjernika, čitavog svog naroda, pa i cijele Crkve. Naročito Ga molimo za teške bolesnike, koji će do malo pred Njega na sud, zatim za mladež, koja je još neiskusna, a okružena tolikim iskušenjima, pa onda i za zalutale i odbjegle ovčice. Preporučimo Mu i svoje propovijedi, da On dадне efikasnost našim riječima.

15.- Kodeks je našao za potrebno, da svećenicima stavi u dužnost i dnevno moljenje krunice u čast drage Gospe. Pa koje čudo, kad znamo, da je Ona djeliteljica svih milosti, i kad je doba, u kojem živimo, izrazito Marijanska era! Ne dolazi dakle u pitanje, da li ćemo svaki dan bez iznimke moliti jedan dio rozarja, nego se radi o tome, da li ćemo moliti svaki dan Gospo cijelo rožarje i na koji ćemo način proširiti tu pobožnost u sve obitelji naših župa i među sve naše vjernike. Na Zapadu je molenje Krunice postao svagdanji običaj milijuna i milijuna vjernika svih slojeva i svakoga doba, pa ne bismo ni mi trebali da puno zaostanemo u tome. Uz moljenje Krunice kao sastavni dio pobožnosti prema Mariji, svaki od nas treba da propagira i obdržavanje prvih subota u čast Srca Marijina na sličan način kao što to činimo s prvim petcima u čast Srca Isusova. Na smrtnom času bit će nam posebnom utjehom sve što smo učinili na čast Gospinu, pa zato budimo u tom pogledu što revniji.

16.- Na duhovni život kao njegov bitni dio spada i dnevno ispitivanje savjesti. Ali ja ne mislim ovdje govoriti o ispitivanju ličnih pogrešaka, što dakako svaki treba da radi. Nego bih htio naglasiti potrebu, da svaki dan pravimo i bilancu svoga paritalnog rada među narodom.

Svaki od nas pri dolasku u neku župu, treba da ima u planu svojim radom podignuti župu i u duhovnom i materijalnom pogledu. Pa treba da se dnevno ispituje, koliko je uznapredovao u izvršenju toga plana. Svaki od nas treba da se pita - jesam li i koliko sam uspio smanjiti broj grijeha u župi? Jesam li uspio povećati broj polaznika na nedjeljnu Misu i svete Sakramente? Kako se obavlja obiteljska zajednička molitva u župi? Kako je svijet podučen u kršćanskom nauku? Ima li samo civilnih brakova i nekrštene djece u župi? Je li pod mojom administracijom općenito uzevši uznapredovao vjerski život i vjerska svijest naroda, ili je obratno slučaj? Ako nema vidnog nepretka, onda je to nazadak! Kako ćemo odgovarati strogom **Sucu**, kad nas bude pitao: Redde rationem villicationis tuae!

Pa i u materijalnom pogledu što sam za župu učinio? Jesam li napravio koji novi objekat, ili sam i stare zapustio, pa propadaju? Mnogo smo se izgovarali nemarom vjernika i siromaštvom puka, ali je po srijedi bilo i mnogo svećeničke komotnosti. Kad su pojedina sela mogla u najkraćem roku da naprave seoske domove, kako ne bi mogle čitave župe da kroz 20 - 30 - 50 godina naprave sebi crkve?!

Pa kako je i s crkvenim odijelom i posudjem? Jesam li i to u redu držao, popunio ili možda čak upropastio? Mnogo toga ima tu, o čemu bi se trebali češće ispitivati i praviti bilancu svojih uspjeha odnosno neuspjeha.

Dakako, baš u ovim materijalnim stvarima treba postupati s mnogo obzira i takta. Ništa silom i prijetnjom, nego zgodom prema mogućnostima župe i naroda. Da nam se ne ponove žalosni slučajevi iz Medjugorja i Bijakovića, gdje su se ljudi zbog gradnje crkve toliko zaujeli, da su i mrtve glave padale.

17.- Treba da vodimo i posebnu, i to strogu kontrolu i o propovijedanju riječi Božje i o katehizaciji vjernika. Bogu je plakati, kako neki svećenici znaju biti nemarni u spremanju propovijedi. Govore bez ikakve priprave, ono što im taj momenat pade na um. Kako su žalosne posljedice na djeci, koja se zbog siromaštva slabo hrane. Takva su djeca kržljjava, sama kost i koža, podložna svim mogućim oboljenjima. To ti je slika župljana, koji nikad nemaju čestite propovijedi. Oni su duhovno "unterernährt". Oni boluju od kronične duhovne anemije, stoga

nije čudo, da se odbijaju od Crkve i vjere i bijedno svršuju. Jer ti ljudi niti imaju dnevne meditacije niti duhovnog štiva, pa je njima sva duhovna hrana kroz cijelu sedmicu ona nedjeljna propovijed. Ako je, dakle, još i ta propovijed prazna i anemična, od čega će naši vjernici duhovno da žive?!

Ne može, doduše, svatko biti vrstan bogoslovac niti dobar govornik. Diversa sunt dona Dei. Ali ni sv. Vianney nije bio nikakav teološki lumen niti virtuoz retorike. Njegove propovijedi bile su veoma jednostavne. Ipak je on njima uzbudjivao stotine tisuća slušatelja i obraćao tolike grješnike. Jest, ali se je svetac za svoje propovijedi savjesno pripravljavao, a onda on je propovijedao više svojim životom, nego li riječima.

18.- Za uspjeh medju narodom treba imati srca i ljubavi prema njemu. Neka nas ne odbija ni njegova neukost ni hrabrost njegova karaktera. Od običnih vjernika ne možemo tražiti finoće školovanih i asketski formiranih ljudi. Uza sva njihova pomanjkanja mi susrećemo medju njima divnih karaktera, koji nas zadivljuju svojim poštenjem i dubinom svoje vjere. Koliko ima kod njih heroizma i načelnosti! Iz povijesti znamo slučajeva, gdje su i svećenici, pa i biskupi izdavalii zbog kukavičluka stvar vjere, a priprosti puk se nije dao ničim pokolebiti. Pa i nas danas mogao bi da zastidi mnogi naš priprosti vjernik. Zato volimo taj narod i strpljivo ga uzgajajmo. Nastojmo da u svakoj našoj župi izgradimo i jednu duhovnu elitu od izabranih duša. Takvih duša ima posvuda, samo treba da se netko nadje, tko će ih povesti duhovnim stazama.

Taj naš puk ima i pravo tražiti od nas, da mu posvetimo svu brigu. On nas konačno . . . i uzdržava - hrani i odijeva. A ne samo to. Taj puk nam izradjuje i krunu vječnoga života. Jer svaka duša, koju mi svojim radom spasimo, bit će jedan dragulj na našoj kruni u nebu. Nasuprot, svaka duša nama povjerenia, koja se izgubi, bit će strašni minus u našoj konačnoj bilanci. Zato učinimo sve, što je do nas, za svoj puk i narod!

19.- Mnogo toga imao bih vam još reći, ali se bojim, da sam i ovako oduljio.

Težak je naš poziv, ali je i častan. Tvrda su vremena, u kojima živimo, ali ovo su i herojska vremena, pa stoga vrlo

zaslužna. Bez obzira na žrtve i teškoće budimo vjerni Kristu i Njegovoј Crkvi i svome narodu, pa nam plaća neće izostati, nego će biti velika i preobilna. Ne smijemo sustati na putu Gospodnjemu! Qui perseveraverit usque in finem, ipse corona-bitur. Ako i jesu naše sile malene i neznatne, Bog je tu, koji nas jača. Et si Deus nobiscum, quis contra nos! S Apostolom i mi govorimo puni pouzdanja: Omnia possum in Eo, qui me confortat. Sve svoje brige i nevolje i poteškoće u pobožnim molitvama prelijevajmo u Presvetu Srce Isusovo, Srce našega Vodje i Kralja, i u Prečisto Srce naše nebeske Majke, pa se ne bojmo, pobjeda nam je osigurana, jer konačno stvar, za koju se borimo i radimo, nije naša lična, nego to je stvar Isusova i Marijina, to je stvar Božja, a Bog svoje stvari ne može napustiti niti dati, da ona propane.

Bilo kako bilo, nakon svih, pa i najtragičnijih peripetija, ponovno će i u još većem sjaju zablistati istinitost one stare izreke napisane na obelisku pred crkvom sv. Petra u Rimu: Christus vincit, Christus regnat, Christus imperat.

20.- Braćo svećenici! Navršivši 75 godina života, ja sam 28.VIII. 1973. godine pisao Sv. Ocu u smislu odredaba II. Vat. Sabora i Motu proprija Pavla VI "Ecclesiae Sanctae" od 6.VIII. 1966. Nr. 11, da u njegove ruke stavljam svoju biskupsku službu u Hercegovini, i da on odredi za budućnost kako se svidi Njegovoј vrhovnoj Apostolskoj vlasti. Na to moje pismo primio sam preko Apostolske Nuncijature u Beogradu 15.III. 1974. odgovor Državnog Tajnika Njegove Svetosti, kojim mi javlja "Il Santo Padre non pensa di poter accogliere, per ora, la Sua rinuncia al governo della diocesi di Mostar-Duvno".

Sada pak, navršivši 82 godine života i 60 godina svećeništva, poželio sam, da se moja odreka svakako uvaži, i da me nakon posvete i otvaranja katedralne crkve u Mostaru oslobođi uprave Biskupije u Hercegovini; pa sam već dobio pozitivan odgovor. Stoga bih htio, braćo svećenici, već sada s vama se pozdraviti i oprostiti. Dosta sam vremena s vama proživio. Dijelio sam s vama dobro i zlo. Dobrota Božja i vaše molitve podržale su me do krajnih granica ljudskoga vijeka na zemlji.

U zahvalnosti Providnosti smijem vam reći, da sam brojem dana svoga života nadoživio svu četvoricu mojih Predšasnika u Mostaru na upravi hercegovačke Crkve. Nadvisio sam ih, neke više neke manje, i brojem dana svoga svećeništva i brojem godina svoga biskupovanja. Neka je za to vječna hvala velikom Bogu, nebeskom Ocu, od koga sva dobra dolaze.

Moja je velika želja i životna zadaća bila, da podgojim brojan biskupijski kler i na čast Gospodini podignem u Mostaru katedralnu crkvu. Sada, kad su mi te želje ispunjene, mogu sa svetim starcem Šimunom uskliknuti ponizna i zahvalna srca: "Sad možeš, Gospodine, otpustiti svoga služgu, da ... ide u miru"/Lk, 2,29/. Na dan posvete katedrale ja ću predati u mладje ruke upravu mostarsko-duvanjske biskupije i apostolsku administraturu mrkanjsko-trebinjske biskupije, naime u ruke moga dosadašnjeg Biskupa-Koadjutora c.i.s. Mons. Favla Žanića, pa vas sve pozivam i molim, da mu budete vjerni i odani suradnici. Ostatak svojih dana, što mi ih još podari višnja Providnost želim provesti u duhu molitve i pokore. Molit ću se svaki dan i za vas, braće svećenici, jednoga i drugoga klera, koji ste bili moji suradnici u vingradu Gospodnjem, i za vjerni puk, kojemu sam kroz 38 godina bio pastirom.

Hvala vam svima, kako svećenicima iz biskupijskog tako i onima iz redovničkoga klera, na vašoj suradnji i pomoći. A jer smo svi slabi ljudi, pa imamo i svojih pogrešaka, u ovom času oprostimo jedni drugima. Ja svima od srca oprištam, a vas molim, da se oprosti i meni sve moje slabosti i pomanjkanja.

Preporučujem se u vaše molitve, ne samo dok još budem živio, nego još više poslije moje smrti.
I podjeljujem u času ovoga oproštaja svima vama i svoj kršnoj Hercegovini, svima svećenicima, redovnicima i redovnicama i svim vjernicima u župama obiju biskupija svoj biskupski blagoslov!

Neka vas sve skupa blagoslovi Svemogući Bog: Otac,
i Sin i Duh Sveti! Povjeravajući vas blagoslovu Presvete
Trojice, ujedno vas predajem i zaštiti Velične Bogorodice,
Majke Crkve i naše Majke, Blažene Djevice Marije, kao i nje-
zina djevičanskog zaručnika sv. Josipa, nebeskog zaštitnika
mostarsko-duvanjske biskupije i sv. Mihovila, patrona
mrkanjsko-trebinjske biskupije!

Bog i Presveta Bogorodica, Blažena Gospa bili vazda
s vama i uz vas!

Mostar, dne 1. srpnja 1980.

Vaš Biskup-Ordinarij:

Dr PETAR ČULE, v.r.

SLUŽBENI VJESNIK BISKUPIJE - II/1980. II. DIO

I.- DOKUMENTI SVETE STOLICE:

Svim župskim uredima Hercegovine dostavljamo knjižicu "DOKUMENTI" Br. 58, što ju je izdala KS u Zagrebu, a sadrži prijevod dvaju Dokumenata o presv. Euharistiji: 1/Pismo Pape Ivana-Pavla II od 24. veljače 1980. pod naslovom "VEČERA GOSPODNJA", i ^{2/}Uputu o nekim normama u štovanju Euharistijskog Otajstva pod naslovom "NEPROCJENJIVI DAR PRESVETE EUHARISTIJE", što je izdala Sv. Kongregacija za Sakramente i bogoštovlje 17. travnja 1980. i najtoplje moli-mo sve naše svećenike u duhovnoj pastvi, da marljivo prouče te dokumente, na koje ćemo se i mi, iz Ordinarijata vratiti, barem u formi koje radnje na našim koronskim sastancima. Knjižicu će svi župski uredi, koji ju dobiju, platiti 40,00 ND, a što će Ordinariat pribilježiti u dugovanja pojedinih župskih ureda, a ovi neka stave pečat kancelarije župskog ureda, da se knjižica sačuva u župskom uredu, a ne da je odnesе župnik prigodom svojeg premještaja iz župe.

II.- BISKUPSKA KONFERENCIJA JUGOSLAVIJE:

1.- SAOPĆENJE ZA TISAK sa proljetnog zasjedanja EJK u Zagrebu od 15. do 17. travnja o.g. objavljeno je u cijelosti u G.K. br. 9/429/ od 4. V. 1980. str. 5, i smatramo da ga mi ovdje ne trebamo ponavljati nego je dovoljno upozoriti naše svećenike, ukoliko to već nisu pročitali, da tamo pročitaju na str. 5., a donijeli su i drugi naši časopisi to saopćenje, pa smatramo da je suvišno da ga mi ovdje ponavljamo.

2.- SVETI BENEDIKT I NJEGOV DJELO, pastirsko pismo Biskupa Jugoslavije uz 1500 obljetnicu Benediktova rođenja, sastavljeni u Zagrebu 16.IV. 1980., a objavljeno u cijelosti kao brošura uz G.K., što su već svi naši svećenici i župnici dobili i osobno pročitali, stoga smatramo da nije potrebno da Ordinariat ciklostilom umnaža tu poslanicu nego je dostatno upozoriti naše svećenike, da to prouče, iskoriste u svom pastoralnom radu i neka upozore vjernike na tu obljetnicu utemeljitelja tako časnog i zaslužnog reda oo. Benediktinaca u našem narodu.

III.- OKRUŽNICE BISKUPSKOG ORDINARIJATA MOSTAR

Broj: 475/1980.

POGRUKA BISKUPA-ORDINARIJA O
GRADNJI KATEDRALNE CRKVE U MOSTARU

Svim župskim uredima u Hercegovini dostavili smo prošlih dana kao separat iz ovoga broja Vjesnika okružnicu Biskupa-Ordinarija o nastavku gradnje i o datumu posvete katedralne crkve u Mostaru - Blažene Gospe - Kraljice svijeta i Majke Crkve -, da ju saopće svim našim vjernicima, a ovdje to spominjemo radi potpunosti našega Vjesnika i za informaciju drugim Biskupskim Ordinarijatima, kojima prilažemo uz ovaj broj Vjesnika po jedan primjerak te okružnice.

Mostar, dne 30. srpnja 1980.

KANCELARIJA BISK. ORDINARIJATA.

Broj: 476/1980.

NOVI ZAZIV U LAURETANSKIM LITANIJAMA

Sveta Kongregacija za sakramente i bogoštovlje saopćila je svim Biskupskim Konferencijama svojim pismom od 13. ožujka o.g. Br. CD 516/80., da mogu za svoje područje unijeti u Lauretanske litaniye zaziv: MAJKO SVETE CRKVE, MOLI ZA NAS!.

Zaziv se unosi poslije zaziva: MAJKO KRISTOVA, a prije zaziva: MAJKO BOŽJE MILOSTI.

Time je Sv. Otac Ivan Pavao II udovoljio molbama koje su mu stizale sa svih strana.

Neka se to prikledno i lijepo unese u molitvenike i sl. i u našim Biskupijama Hercegovine i neka se to saopći i vjernicima i s njima od sada neka se upotrebljava u javnim lit. molitvama!

Mostar, dne 30. srpnja 1980.

+ PETAR, biskup

Broj: 477/1980.

MOLITVA ZA PROGLAŠENJE SVETIM BL. LEOPOLDA MANDIĆA

Štovanje bl. Leopolda Mandića poslije njegove beatifikacije sve je življe i u stalnom porastu ne samo kod nas u domovini i u Italiji, gdje je proživio veći dio života, nego i u čitavoj Crkvi.

Centar za promicanje štovanja Bl. Leopolda Mandića iz Osijeka poslao je svim Ordinarijatima molbu 8. travnja o.g. s prikladnom molitvom vjernika, kako bismo što prije izmolili kanonizaciju Bl. Leopolda, možda već u 1982. godini, kad će se u Crkvi slaviti 800. obljetnica rodjenja sv. Franje Asiškog, čiji je duhovni sin i vjerna slika bl. naš Leopold.

Tu molitvu vjernika ovdje prenosimo u cijelosti i preporučujemo našim župnicima, da je sami mole i da je preporuče svojim vjernicima, a nekad mole i u Misi s pukom.

MOLITVA VJERNIKA

ZA PROGLAŠENJE SVETIM BLAŽENOGA LEOPOLDA MANDIĆA

Poziv:

Krist je ljubio svoju Crkvu i sama sebe predao za nju da ju posveti. Ta svetost posebno odsjeva s onih koje Crkva proglaši svetima. Molimo da naš zemljak bl. Leopold Mandić bude što skorije proglašen svetim.

Nakane:

- 1.- Za svetu Crkvu, za Papu našega Ivana Pavla, za biskupe i svećenike naše, molimo te - Gospodine, usliši nas!
- 2.- Nebeski Oče, sluga tvoj bl. Leopold za cijelog svog života trudio se, da vjerno nasljeđuje tvog ljubljenog Sina u poniznosti i poslušnosti, zato ga proslavi pred cijelom Crkvom, molimo te,... - Gospodine, usliši nas!
- 3.- Isuse Kriste, bl. Leopold je poslušao tvoj poziv i svakodnevno je dragovoljno uzimao na sebe svoj životni križ služeći djelu spasenja, posebno u isповjetaonici i neumornom radu za sjedinjenje svih kršćana; zato ga proslavi pred svojom Crkvom, molimo te... - Gospodine, usliši nas!
- 4.- Duše Sveti, ti od ljudi gradiš živi Božji hram, daj da Leopold, koji je bio tako osjetljiv na tvoje djelovanje, zablista kao posebni ukras tvoga hrama, molimo te... - Gospodine, usliši nas!

5.- Bože, koji si bl. Leopolda učinio revnim djeliteljem tvoga milosrdja i štovateljem Majke milosrdja, daj da po zagovoru One, koju je on nazivao svojom Gospodaricom, bude što prije proglašen svetim, molimo te...
-Gospodine, usliši nas!

Molitva:

Bože, ti želiš da se mi obučemo u novoga čovjeka stvorena tvoju sliku u istinskoj pravednosti i svetosti: daj da blaženi Leopold bude što prije proglašen svetim, da njegovim primjerom i zagovorom napredujemo u pravednosti i svetosti. Po Kristu Gospodinu našem. - Amen!

/Odobrenjem Biskupskog Ordinarijata u Djakovu, br.461/80.
od 6.II. 1980./.

Mostar, dne 30. srpnja 1980.

+ P E T A R, biskup

Broj: 478/1980.

DUHOVNE VJEŽBE ZA SVEĆENIKE PREKO LJETA

Ovdje donosimo pregled i mjesto održavanja trodnevnih duhovnih vježbi za svećenike preko ljeta, pa molimo sve svećenike, kojih se to tiče,^{da} pronadaju najprikladnije mjesto i vrijeme, te i oni obave svoje duhovne vježbe i o tome pismeno obavijeste Ordinarijat u Mostaru.

Upozoravamo sve naše dijecezanske svećenike, da svoje sudjelovanje u kojem god turnusu duhovnih vježbi na vrijeme osiguraju i uredno plaćaju svoj doprinos za troškove održavanja duhovnih vježbi.

I.- ZAGREB, bogoslovsko sjemenište, Kaptol br. 29 jedan turnus duhovnih vježbi: 15.IX. do 18.IX. Cijena 600,00 za sve tri dana /stan, hrana i ostalo.../. Za koncelebraciju nosi svaki svećenik sa sobom, a možda i nešto posteljine, na vrijeme se prijaviti, i tražiti informacije.../

II.- DJAKOVAC, u isto vrijeme, uz istu cijenu, treba se prijaviti barem 5 dana prije početka. Početak duhovnih vježbi 15.IX. uvečer, a završetak 19.IX ujutro.

III.- OPATIJA, OCI ISUSOVCI:

Duhovne vježbe za svećenike u jesenskom roku 1980.g.:

15. - 19. rujna 1980, vodi o. Josip Sremić,
6. - 9. listopada t.g. vodi o. Franjo Cerar,
10. - 14. studenoga,
17. - 21. studenoga,
24. - 28. studenoga,

Svaki tečaj počinje ponedjeljak uvečer, i svršava petak ujutro. Prijavu poslati na vrijeme:

ISUSOVCI,

51410 OPATIJA, Rakovčeva 12.

IV.- SPLIT - dva turnusa: 25.VIII. do 29.VIII., i

1.IX. - 5.IX. /Možda i u Gospinu svetištu "Vepriće...":

Za mogućnost, mjesto i ostalo za sudjelovanje u ovom jednom tečaju na vrijeme se obratiti Nadb. Ordinarijatu Split, i dobit ćete sve potrebne informacije.

Za eventualne duhovne vježbe u Dubrovniku, do sada nismo dobili nikakve obavijesti, možda ćete nešto naći u našem katoličkom tisku ili slično...

Imaju naši svećenici na mnogo strana turnuse duhovnih vježbi, moći će se tokom ljeta, kad u župi imaju manje posla, uključiti u jedan koji im odgovara, a susjednom svojem župniku neka povjeri izvanredne slučajeve u župi za vrijeme njegove otsutnosti.

Mostar, dne 30. srpnja 1980.

+ PETAR, biskup

Broj: 479/1980.

TEČAJ ZA DUHOVNOST SVEĆENIKA

VII. tečaj za duhovnost svećenika objavljen je sa potpunim rasporedom i svim potrebnim uputama svećenicima u G.K. br. 10 /430/, 18.svibnja 1980. str. 19., i nadamo se da su naši svećenici i to uzeli do znanja i rasporedili svoje vrijeme preko praznika, kako bi mogli sudjelovati i u tom tečaju za duhovnost svećenika. Dovoljno je, ako Ordinarijat ovdje upozori na taj tečaj.

Mostar, dne 30.VII. 1980. + PETAR, biskup

Broj: 480/1980.

IX. KATEHETSKA LJETNA ŠKOLA U DJAKOVU
- 25. - 30. KOLOVOZA 1980.

Tema je te ljetne katehetske škole:

MJESTO I ULOGA OBITELJI U NAŠOJ KATEHEZI /Obitelj subjekt i objekt kateheze/.

Program rada te ljetne katehetske škole u sažetom obliku objavljen je u G.K. broj 15/435/ od 27.VII. 1980. str. 14., i nije potrebno da ga i mi ovdje ponavljamo, jer je ove godine veoma aktuelan, bogat i značajan za naš pastoralni rad. Stoga ga ovim najtoplje preporučujemo svim našim svećenicima, osobito mladnjima, i pozivamo ih, da pišu na adresu Dr Marin Srakić, 54400. DJAKOVO, Strossmayerov trg br. 5, gdje mogu dobiti opširan program rada te ljetne škole i sve uvjete sudjelovanja, odnosno prisustvovanja toj školi.

Mostar, dne 30. srpnja 1980.

+PETAR, biskup

Broj: 481/1980.

ODMORI I IZBIVANJA SVEĆENIKA PREKO LJETA IZ ŽUPE

Premda je mjesec srpanj na isteku, i mnogi su naši svećenici pošli na svoj zasluženi godišnji odmor preko ljeta, ipak smatramo potrebnim upozoriti naš pastoralni kler - dijacezanske i redovničke svećenike na ono što je Ordinarijat pisao prošle i pretprošle godine u odnosu na godišnje odmore i izbivanja izvan župa u ljetnim mjesecima, pa neka to svećenici ponovno pročitaju i drže se uputa koje su bile tamo izložene o odmorima i izbivanjima preko ljeta iz župe / usp. 426/1978. od 3.VI. 1978. i 516/1979, 16.VIII. 1979./.

Mostar, dne 30. srpnja 1980.

+ PETAR, biskup

Broj: 482/1980.

KOLEKTA ZA BOGOSLOVSKI FAKULTET U ZAGREBU

Bogoslovni fakultet u Zagrebu svojim br. 334/ 80., na Petrovo 1980. obratio se svim župnicima i upraviteljima crkava, te svim vjernicima i ljudima dobre volje za godišnju pomoć za uzdržavanje slijedećim riječima:

"Draga braće i sestre!

Prijatelji!

Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu i ove se godine - već peti put - obraća Vama, Vašoj dobroti i darežljivosti, za godišnju pomoć.

1.- Odlukom naših biskupa na Biskupskoj Konferenciji u Zagrebu, u svibnju 1976., odredjena je druga nedjelja rujna kao nedjelja skupljanja za potrebe ove naše najviše crkvene znanstvene ustanove. To će ove godine biti 14. rujna.

2.- Od 1952. godine Bogoslovni fakultet u Zagrebu aktom je državnih vlasti isključen iz sastava Sveučilišta, te ne dobiva nikakve pomoći od države. Godinama se izdržavao isključivo dobrovoljnim darovima crkvenih poglavara i dobrovoljnim radom profesora. No, potrebe visokog školstva iz godine u godinu daleko preraščaju tako skromne uvjete rada. Sve su veći i neodložni zahtjevi da cijelokupna nastava, profesorski kadar i znanstvena sredstva /knjižnica, prostorije, dvorane i dr./ budu na što većoj suvremenoj visini.

Stoga je naša Biskupska Konferencija smatrala svojom dužnošću da se kod svih vjernika i ljudi dobre volje zauzme te svojim velikodušnim darovima priteknu kako bi Katolički bogoslovni fakultet i dalje mogao razvijati i unapredjivati svoju jedinstvenu misiju, tako važnu u misiji Crkve. Svi, kojima je na srcu dobro Crkve i naroda, naći će načina da svojim darovima - manjima i većima - kako već tko može - omogući OPSTANAK i NAPREDAK te naše specifične visokoškolske ustanove, koja u Zagrebu djeluje više od 300 godina. Počeci joj zapravo sežu u doba zagrebačkog biskupa bl. Augustina Kažotića.

3.- Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu, kao jedina visokoškolska crkvena ustanova s pravom podjeljivanja akademskih gradusa djeluje kao MEDJUBISKUPIJSKA VJERSKA INSTITUCIJA svih biskupija hrvatskog jezičnog područja kao i drugih biskupija Katoličke Crkve u SFR Jugoslaviji, osim SR Slovenije, gdje djeluje Teološka fakulteta u Ljubljani, koju izdašno pomažu slovenski katolici.

4.- Koje značenje imaju, i treba da imaju, bogoslovni fakulteti na svom području - u okviru cijelokupne Evangelizacije Crkve? To je novom jasnoćom i težinom proglašio sadašnji Sv. Otac Ivan Pavao II u svom sveučilišnom Zakonu Katoličke Crkve. U svojoj Apostolskoj Konstituciji "SAFIENTIA CHRISTIANA - KRŠĆANSKA MUDROST", koju je izdao na Uskrs 1979., on u Uvodu ističe:

"Zadaća Evangelizacije, kojoj je Crkva obavezana, zahtijeva ne samo da se Evandjelje propovijeda tako da zahvaća sve veća prostranstva i mnoštva ljudi, nego da se snagom Evandjelja oblikuju i način mišljenja, kriteriji propisujivanja i pravila djelovanja; ukratko, da se sva čovječkova kultura prožme Evandjeljem."

Tome, po Papi, uvelike pridonose katolička sveučilišta i fakulteti, naročito teološki.

"Tim je fakultetima", piše Sv. Otac, "Crkva ponajprije povjerila tešku i odgovornu službu da svoje studente sa svom brižljivošću spremaju na svećeničko služenje, na učiteljstvo svetih znanosti i na teže pothvate apostolata".

U tom sklopu, Sv. Otac u čl. 4 svog novog sveučilišnog Zakona Katoličke Crkve ističe dužnost svih Biskupskih Konferencija, da

"sa svom brižljivošću pomažu život i napredak" tih institucija, "zbog njihove eklezijalne važnosti".

A čl. 56. propisuje da "sveučilište i fakultet ima na raspolaganju dovoljno ekonomskih sredstava koja su nužna da bi mogao primjerno ostvarivati svoje ciljeve".

5.- Naša Biskupska konferencija od početka, tj. otkako su naši bogoslovni fakulteti 1952. godine isključeni iz sastava Sveučilišta, pokazuje tu sebi svojstvenu brigu i ljubav. Ova godišnja kolekta za Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu samo je izraz te njihove pastirske skrbi i brige. Naši nas biskui upućuju i preporučaju dobroti i velikodušnosti Božjega naroda.

U to ime, mi se, - draga braće i sestre, - zaufano obraćamo vama. Ponovno se oslanjam na riječ apostola Pavla, koji je već u svom djelovanju proglašio zlatni zakon kršćanskog karitasa:

"Svatko neka dade kako je srcem odlučio,
ne sa žalošću ili na silu.

Jer, Bog ljubi vesela darivatelja.

A Bog vas može obilato obdariti svakovrsnim darom,
da u svemu svagda imate svega dovoljno za se,
i za svako dobro djelo" / 2 Kor 9,7-8/.

Najljepše Vas pozdravljamo - unaprijed zahvaljujući -
i svako Vam dobro od Boga želimo!

U Ime Isusovo!

Dekan Fakulteta:

Dr. Celestin Tomić, v.r.
red. prof.".

x x x x x x x

U cijelosti vrijede one upute, koje je Ordinarijat dao kleru u pastvi prošle godine , - usp. Sl. Vjesnik, str. 99, s tom razlikom, da će se ove godine održati kolekta za fakultet ne 14.IX., jer je taj dan predviđen proslava u Mostaru, nego 21.IX., a svećenici neka to protumače i saopće vjernicima u nedjelju, dne 7. rujna t.g.

Mostar, dne 30.VII. 1980.

+ PETAR, biskup

Broj: 483/1980.

DIJECEZANSKI TAKSOVNIK

U privitku dostavljamo svim župskim uredima na području naših biskupija u Hercegovini privremeni, novi dijecezanski taksovnik, dok ne bude moguće da se izda i objavi trajniji dijecezanski taksovnik, na području čitave naše metropolije, o čemu će biti naši župnici na vrijeme obavješteni.

Novi dijecezanski taksovnik obvezuje sve naše župnike od 15 kolovoza 1980. godine, a nekima je saopćeno, da obvezuje i ranije.

Mostar, dne 30. srpnja 1980.

+ PETAR, biskup

Broj: 484/1980.

OVOGODIŠNJA SV. KRIZMA I KANONSKA VIZITACIJA U NEKIM ŽUPAMA MOSTARSKO-DUVANJSKE BISKUPIJE.

Po ustaljenoj praksi iz prošlih godina, ove je godine trebalo obaviti kanonsku vizitaciju i podijeliti sv. krizmu u nekim župama mostarsko-duvanjske biskupije.

Nablagdan Duhova održana je sveta Krizma u župi Mostar, a po tom u toku narednih mjeseci u župama koje su povjerene dijecezanskom kleru. Trebalo je obaviti kanonsku vizitaciju i podijeliti svetu Krizmu i u nekim župama mostarsko-duvanjske biskupije, koje su povjerene ocima franjevcima. Ali nakon što su neki franjevci uputili jedno svoje pismo dne 9. travnja o. g. Biskupskoj Konferenciji Jugoslavije u Zagreb, stvar je izložena Sv. Stolici i odgodjena je sv. Krizma u župama njima povjerenim.

Nakon što Ordinarijat primi odluku Sv. Stolice, odredjit će se prikladan datum podjeljivanja sv. Krizme i kanonske vizitacije u župama koje su njima povjerene.

Mostar, dne 30. srpnja 1980.

+ P E T A R, biskup

IV.- O B A V I J E S T I - DIJECEZANSKA KRONIKA

1.- OSNOVANA NOVA ŽUPA: ZAGORJE KOD VIRA

Svi su naši svećenici i vjernici mogli pročitati u G.K. Br.10/430/ od 18.V. 1980. str. 14. onaj lijepi prikaz iz pera ovogodišnjega mladomisnika i studenčanina T. Vukšića o "blagoslovu kamena temeljca nove crkve" u Zagorju, župe Vir kod Posušja.

Na temelju onoga što je tada video mjesni Ordinarij u Zagorju, te na osnovu preporuke župnika koji su djelovali u Viru zadnjih desetljeća i aktualnog virskog župnika, Ordinarij je odlučio osnovati posebnu župu u Zagorju, što je i učinio Dekretom Ordinarijata u Mostaru, koji ovdje navodimo u cijelosti:

"BISKUPSKI ORDINARIJAT MOSTAR

Broj: 388/1980.

DEKRET O OSNIVANJU NOVE ŽUPE ZAGORJE, U OPĆINI POSUŠJE,
NA PODRUČJU MOSTARSKO-DUVANJSKE BISKUPIJE

U IME PRESVETOGA TROJSTVA - AMEN!

Vjernici sela Zagorje, u župi Vir kod Posušja, obraćali su se u više navrata Biskupskom Ordinarijatu u Mostaru s molbom, da bi se i za njih, u njihovom selu osnovala zasebna župa.

Kao razlog navodili su udaljenost svoga sela do župske crkve u Viru, težak pristup brdskim putem do crkve u Viru, osobito u jesen i zimu, a pogotovo to vrijedi za starije osobe i nejačad, a selo ima preko 200 obitelji, pa bi mogli lakše uzdržavati župu i svećenika nego li tolike postojeće župe u Hercegovini, koje broje daleko manje obitelji.

Njihovu molbu preporučuje i ta okolnost, jer su oni poznati kao dobri vjernici, koji uredno vrše svoje vjerske dužnosti, a dali su Crkvi više duhovnih zvanja, pa zaslužuju kao priznanje za svoju vjersku revnost posebnu brigu sa strane crkvenih vlasti, da njihov vjerski žar ne ohladi nego se i poveća, čemu će sigurno pridonijeti i to, ako budu imali svoju vlastitu župu, te lakše uzmognu češće dolaziti na sv. Misu i primati svete Sakramente.

Imajući sve to u vidu, a na preporuku župnika iz Vira, ovim postupivši po propisima Crkvenog Žakonika i najnovijih odredaba Sv. Stolice poslije II. Vatikanskog Sabora, ovim u ime Božje

ODLUČUJEM I KANONSKO OSNIVAM ŽUPU ZAGORJE U MOSTARSKO-DUVANJSKOJ BISKUPIJI.

Novu će župu sačinjavati selo ZAGORJE sa svojim zaseocima, a koje je selo do sada pripadalo župi Vir kod Posušja. Nova župa Zagorje jest župa liberae collationis Ordinarii, i pripadat će gornjo-bekijskom, odnosno posuškom Dekanatu.

Da bi župa mogla redovito funkcionirati, ona treba da ima svoje matične knjige, župski pečat, liturgijsko odijelo i crkveno posudje.

BISKUPSKI ORDINARIJAT MOSTAR

Broj: 483/1980.

Mostar, dne 30. srpnja 1980.

PRIVREMENI DIJECEZANSKI TAKSOVNIK

I.- TAKSE ŽUPNIČKE KANCELARIJE

	Biljeg -	Taksa	
1. Izvadak iz matica /krsni,vjenčani,... slo- bodni list.../	10,00	20,00	ND
2. Potvrda o krštenju, vjenčanju,smrti...	5,00	20,00	
3. Obiteljska lista bez obzira na broj djece....	10,00	50,00	
4. Otpusnica na vjenčanje - Izvještaj o izvršenim navještajima župniku zaručnice....	5,00	10,00	
5. Otpusnica na vjenčanje izvan župe zaručnice - / u drugu ili treću župu, ako je nadležni župnik obavio zaručnički ispit/.....	50,00	100,00	
6. Svaka se molba bilježuje sa.....	5,00	---	
7. Svaki zapisnik kao prilog molbi bilježuje se...2,00	2,00	-	
8. Krizmena cedulja.....	100,00	-	
	/Ako se krizma više djece istih roditelja, onda se uzima za prvo dijete 100,00, a za drugo 80,00, a treće i svako daljne po 50,00. Djelitelju sv. Krizme 50 % od ukupnog prihoda od cedulja, a drugo župniku/		
9. Taksa kod vjenčanja.....	300,00		
	/ Od toga Biskupiji 100,00 N.D./.		
10. Dekanska vizitacija, povrh prijevoza, plaća se iz crkvene blagajne.....	200,00		
11. Sprovodna taksa odredjena je raspisom Bisk. Ord. 620/1979. i ostaje do daljnega nepromijenjena.			

II.- TAKSE BISKUPSKE KANCELARIJE

1. Oprost od pojedinoga navještaja.....	10,00	20,00	ND
2. Oprost od umaknuća.....	20,00	200,00	
3. Oprost od malodobnosti	20,00	100,00	
4. Oprost od zabrane mješovite vjere..	10,00	200,00	
5. Oprost od zapreke različitosti vjere.....	20,00	200,00	
6. Oprost od krvnog srodstva - 2. i 3. koljeno... .	20,00	100,00	
7. Oprost od zapreke tazbine /svaštva/ 1.i 2. k..	20,00	100,00	
8. Oprost od zapreke zločina.....	30,00	120,00	
9. Oprost od doprinosa krsnog,slobodnog lista,ili otpusnice.....	30,00	70,00	
10. Pozakonjenje djeteta /svakog/ naknadnim vjenča- njem roditelja /prilozi se bilježuju sa 20,00/.10,00	20,00		
11. Postupak za proglašenje mrtvima.....	50,00	200,00	
12. Konvalidacija i sanatio in radice.....	50,00	150,00	
13. Foništenje braka ob defectum formae.....	20,00	100,00	
14. C e l e b r e t.....	50,00		
15. "Nihil Obstat".....	20,00		
16. Rješenje svake druge molbe, testimoniali..... za koje nije predviđena gore taksa.....	50,00	100,00	

Napomene: 1/ Svi su se svećenici i župnici dužni pridržavati pro-
pisa o visini kanc. pristojbi i biljegovini /kan.
2408/.

2/ Ovaj dijecezanski taksovnik stupa na snagu 15.VIII.1980.

+ P E T A R, biskup

Župniku, vlč. Don ZDRAVKU PETKOVIĆU povjerava se, da nastavi rad oko izgradnje crkvenih objekata, a dok ne budu gotovi, po potrebi on će se nastaniti u kojoj seoskoj kući do izgradnje prostorija župskog stana, a kapelicu će organizirati u mjesnom gorblju, gdje će služiti svakodnevne sv. Mise i čuvati Sanctissimum, do završetka crkvenih objekata.

Neka bude sve na veću slavu Trojedinoga Boga, na čast Presvete Bogorodice, sv. Josipa, zaštitnika mostarsko-duvanjske biskupije, na procvat sv. vjere i duhovno dobro vjernika nove župe.

Kao zalog nebeske pomoći zazivam na organizatora i upravitelja nove župe i na sve vjernike te novoosnovane župe blagoslov Boga Svetog: OCA, I SINA, I DUHA SVETOGA!

Dano u Mostaru, dne 21. srpnja 1980. godine!

+ P E T A R, biskup

Dekret je promulgiran u župi VIR kod Posušja, u nedjelju dne 27. srpnja 1980. prigodom kanonske vizitacije i održane krizme u župi, što je sve obavio preuzv. pomoćni Biskup-Koadjutor u prisustvu mnogih svećenika sa strane!

Bilo sve na Slavu Božju i dobrobit neumrlih duša u novoj župi Gospe od zdravlja u Zagorju kod Posušja!

2.- BLAGOSLOV I OTVORENJE NOVE ŽUPSKE CRKVE KRISTA KRALJA U HUTOVU, MRKANJSKO-TREBINJSKE BISKUPIJE!

Župa HUTOVO utemeljena je odlukom Biskupskega Ordinarijata u Mostaru 23. kolovoza 1971. /br. 933/71 Dekret Ordinarijata/.

Slijedeće, 1972. na blagdan Krista Kralja, glavni blagdan župe, blagoslovljen je novi župski stan, u čijem je prizemlju otvorena i privremena kapelica do izgradnje župske crkve. Nedjeljom i blagdanom novi je župnik služio sv. Misu na mjesnom gorblju, koje ima omanju kapelicu.

Na 24.VI. 1976., blagdan sv. Ivana Krstitelja, čiji blagdan takodjer Hutovljani od davnine slave, blagoslovio je mjesni Ordinarij temelje i položio temeljni kamen nove župske crkve u Hutovu, o čemu smo i mi izvijestili u Sl. Vjesniku, str. 64.

U toku 1979. godine župska je crkva bila pokrivena, dogradjen toranj nove župske crkve, ali nisu bili izvedeni neki gradjevinski radovi, kako bi se moglo novu crkvu blagosloviti i predati javnoj uporabi. A župnik je izričito namjeravao u jubilarnoj godini Biskupa-Ordinarija, kad on slavi svoju 60.-obljetnicu svećeništva, da u toj godini bude i crkva blagoslovljena i otvorena za javnu liturgijsku upotrebu.

Mjesni je župnik već 5. svibnja 1980. zamolio mjesnog Ordinarija, da bi izabrao najpovoljniji datum za blagoslov crkve u Hutovu, a sam je župnik predložio nekoliko datuma.

Mjesni je Ordinarij izabrao kao najpovoljniji datum za vjernike sa strane, koji žele u Hutovo doći - nedjelju, dne 6.VII. 1980.

Župnik je rado prihvatio taj datum, stvar na vrijeme i dobro organizirao sa svojim vjernicima i uz pomoć susjednih svećenika. Održao je kao duhovnu pripravu vjernika i trodnevnicu, a za sam dan obilno su mu pomagale Časne Sestre, koje su baš tih dana došle u većem broju u NEUM, na promjenu klime i liječenje morskim zrakom iz Bosne - Služavke Malog Isusa!

Blagoslov je crkve obavio mjesni Ordinarij u 10,30 h, a prije nego što je služena sv. Misa u novoblagoslovljenoj crkvi djeca su prikladnim recitacijama pozdravili svoga Biskupa, čestitali mu njegov 60.-godišnji jubilej misništva, te progovorili mnogo lijepih riječi o izgradnji i trudu oko nove župske crkve, koju je, eto, sada, Biskup blagoslovio. U svim obredima sudjelovale su prisutne Časne Sestre, koje su prethodno bile uvjebale svoje dijelove - odgovarajuće psalme, tako da je sam blagoslov crkve bio za uzornoj visini i ljepoti sa svake strane, samo je jedno bilo promašeno, što se nije sv. Misa služila na vratima nove župske crkve, jer iako je nova župska crkva prostrana za same Hutovljane, ali nije bila dovoljna za goste sa strane, koji se taj dan okupiše u Hutovu.

Biskup je Ordinarij u svojoj prigodnoj homiliji iznio značanje i važnost materijalne - zgrade - crkve za normalan život župe, te je prešao na onu duhovnu crkvu u našim dušama, u obiteljima, i sve prisutne oduševio svojim izlaganjima na dan blagoslova nove crkve u Hutovu.

Zahvalio je i djeci, koja su mu u ime vjernika čestitali 60.-godišnji svećenički jubilej.

Župnik je želio, da izostane onaj redoviti banket uz blagoslov crkve, jer su se vjernici Hutova i previše istrošili prigodom gradnje crkve, ali na insistiranje samih vjernika, župnik je morao popustiti, i priredjen je veoma svečani ručak u skučenom prostoru oko župskog stana uz umjetnu hladovinu. Bilo je veoma svečano, a svečanost su uveličali mladi iz župe Ravno sa svojim mjesnim župnikom, koji su nastupili prikladnim crkvenim i nacionalnim pjesmama uz odgovarajuće glazbene instrumente!

Prisutni gosti su darovali župu i time joj omogućili da nastavi dogradnju nove župske crkve i redovito održavanje službe Božje u tim novim prostorijama župske crkve. Šteta, da do sada nije G. K. objavio ni jednu fotografiju te nove župske crkve u Hutovu. Vjerujemo, da će to učiniti naknadno!

Bilo sve na veću slavu Božju i dobro neumrlih duša nove župe Krista Kralja u Hutovu kod Čapljine!

x x x

3.- OVOGODIŠNJI REDJENICI DIJECEZANSKOGA KLERA:

Na blagdan Petrova dijecezanski je Ordinarij podijelio sakramenat sv. Reda djakonu vlč. TOMI VUKSIĆU, rodom iz studenačke župe, a koji je studirao teologiju u interdijecezanskom bogoslovskom sjemeništu u Sarajevu. Redjenje je bilo u župi Studence, pred vratima župske crkve. Mladomisnik će služiti primicije u svojoj župi u nedjelju, dne 3. kolovoza t. g.

U nedjelju, dne 6. srpnja primio je sveti Red svećeništva po rukama biskupa iz Eichstätta, Zap. Njemačka djakon vlč. DON STJEPAN VULETIĆ. On je služio svoje primicije najprije u Njemačkoj, a onda i u rodnoj župi Donji Gradac kod Hutova u nedjelju, dne 20. srpnja 1980.

Treći ovogodišnji mladomisnik jest Studenčanin Djakon ANTUN LUBURIĆ, koji je studirao u Eichstättu, i zadnju godinu bio prefektom naših đaka u tamošnjem sjemeništu, u Eichstättu. On će biti redjen, ako Bog da, na Veliku Gospu, dne 15. kolovoza u župi DRACEVO kod Čapljine, a mladu će Misu služiti u rodnoj župi Studenci u nedjelju, dne 17. kolovoza t.g.

Mladomisnicima, njihovim roditeljima i župama iskreno čestitamo i želimo obilan Božji blagoslov u njihovom daljem svećeničkom životu i obilan uspjeh u svećeničkom radu!

4.- POLOŽILI DOKTORAT SVEĆENICI DIJECEZANSKOG KLERA:

Svećenici su mogli pročitati u G.K. Br. 7/427/, Uskrs 1980. str. 12, da je 12. ožujka t. g. obranio svoju doktorsku disertaciju pod naslovom: "Samooštvarični čovjek i sinergično društvo u psihologiji A.H. Maslowa: humanistički pogled na čovjeka i društvo u suvremenoj psihologiji" ŽELIMIR PULJIĆ, iz Kamene, župa Blagaj, sada je generalni prefekt u interdijecezanskom sjemeništu u Sarajevu.

Dne 18. lipnja t. g. obranio je svoju doktorsku disertaciju na Papinskom sveučilištu Gregorijani PETAR VRANKIĆ, pod naslovom "Apostolski vikarijat u Bosni i Hercegovini u vrijeme Rafaela Barišića" /1832-1863/. O njegovoј tezi mogli su svećenici pročitati prikaz u G.K. Br. 15/435/ od 27.VII.o.g. pa nije potrebno, da ovdje to opširnije iznosimo.

Mladim doktorima naše iskrene čestitke uz želju, da u svojem budućem radu medju bogoslovima što više ostvare ona povjerenja koja im je Crkve ukazala. Sve neka bude na veću slvu Božju i dobrobit neumrlih duša!

Drago nam je ovdje spomenuti, da su svećenici mogli pročitati u G.K. Br. 11/431/ od 1. lipnja o.g. štr. 14., da je 26.IV t.g. obranio svoju doktorsku disertaciju na Fakultetu društvenih znanosti Papinskog sveučilišta Gregorijani vlč. O. FRA JOZO VASILJ, član naše hercegovačke franjevačke provincije pod naslovom: "Vjera u socijalističkom društvu. Sociološko istraživanje na području mostarsko-duvanjske biskupije".

Naše iskrene čestitke i najbolje želje za budući rad na tom području!

5.- Spomen-spis o 10.-obljetnici vijeća BKJ za hrvatsku migraciju:

"KATOLIČKA CRKVA I HRVATI IZVAN DOMOVINE"

Naši su svvi svećenici mogli pročitati u G.K. Br. 8 /428/, od 20. travnja 1980. str. 8-9. opširan i lijep prikaz te spomen-knjige iz pera našega svećenika R. Perića, pa nije potrebno da mi ovdje nešto o tome ponavljamo.

Ali ovim želimo obavijestiti sve naše župnike - dijece-zanskog i redovničkog klera -, da je kancelarija Ordinarijata naručila i već dobila za svaki naš župski ured na području Hercegovine po jedan primjerak te spomen knjige.

Neki su župnici već podigli svoj primjerak. Cijena je 950,oo N.D. Kupuje se na račun crkvene blagajne, ali primjerak tako kupljen treba označiti župskim pečatom, kako bi ostao trajno u župskom uredu.

Neki su naši župnici sve podigli svoj primjerak u kancelariji Ordinarijata, a i neki podmirili svoj dug, a ovim pozivamo sve naše župnike jednog, i drugoga klera, da do konca rujna podignu svoj primjerak u kancelariji Ordinarijata.

Ordinarijat neće nikome slati poštom, jer naši svećenici često puta dolaze u Mostar, i imaju prigodu podići tu knjigu, a mogu se dogovoriti župnici jednoga kraja, pa da to učini jedan za njih više, samo neka se prethodno dogovore i urede pitanje pretpлатne odnosno plaće za tu knjigu. Poslije rujna mjeseca neće se moći više dobiti ta knjiga u kancelariji Ordinarijata.

6.- ZAMOLJENI, PREFORUČUJEMO NOVE KNJIGE:

a.- Vladimir Merćep: KUDA IDE KATOLIČKA POKONČILSKA TEOLGIJA, izdanje "Crkve u svijetu", Split, 1980. meki uvez 200,oo, a tvrdi 250,oo N.D. Naslov sam knjigu preporučuje, pa nije potrebno nešto više dodavati nego samo preporučiti našim svećeničima!

b.- Prof. A. Kusić: FILOZOFSKI PRISTUP BOGU. Izdanje "Crkva u svijetu", kao i gore. Knjiga je informativnog značaja. Bog je često puta u naše doba osporavan. Iznoseći tu činjenicu, pisac uvodi čitatelja u filozofsku srž pitanja i izlaže razlike filozofske odgovore.

Cijena je vrlo umjerena, kao i naprijed: broširano izdanje 200,oo ND, a tvrdo uvezano 250,oo N.D.

c.- Dr. Ivan Pavić, KNJIGA O BOŽJIM NARODU, biblijsko-katehetski priručnik za mladež, III. prerađeno izdanje, Zagreb, 1980. Knjiga je namijenjena za mladež od 10 godina pa dalje. Vjerojatno su svećenici se služili tim priručnikom, pa je to najbolja njegova preporuka. Cijena je vrlo umjerena, str. 244, samo 45,oo N.D. Naručbe se primaju: HKD Sveti Ćirila i Metoda, 41000 ZAGREB, Tomislavov trg 21.

Bilo je i drugih vrijednih izdanja na našem jezičnom području, ali zbog skučenosti prostora mi to ovdje ne navodimo, nego slobodni smo upozoriti naše svećenike, da prate književne oglase u našem katoličkom tisku i da sami izabiru, što će naručiti za svoju osobnu biblioteku. A to treba povećavati i rado pratiti nova izdanja radi sebe samih i radi naših vjernika!

MOLBA I UPOZORENJE NAŠIM ŽUPNICIMA U PASTVI

U prošlom broju Sl. Vj. str. 21. pisali smo o statističkim podatcima o KATEHIZACIJI U ŽUPI, i trebalo je do konca lipnja 1980. poslati natrag ispunjen priloženi formular.

Do danas, t. j. do konca mjeseca srpnja Ordinarijat je primio ispunjeni formular od vrlo malog broja pastoralnog klera. Veoma nam je žao to konstatirati, ali bit će i Ordinarijat u veoma velikoj neprilici, kad se bude od njega zatražio izvještaj o katehizaciji! Bilo bi najbolje, da su naši svećenici u pastvi završetkom školske godine te formulare ispunili i dostavili Ordinarijatu. Sad su praznici, svi mi to znamo i vrlo je teško ispunjavati te formulare, ali, jer smo dužni BKJ dostaviti potrebne podatke, stoga smo prisiljeni ovim se obratiti svim našim župnicima i kapelanim, da nám što prije, najkasnije do početka rujna dostave te ispunjene formulare!

Pokušajte nas, u kancelariji Ordinarijata, razumjeti, i hvala Vam unaprijed!
To isto vrijedi i za druge podatke, koje povremeno tražimo od pojedinih kancelarija župskih ureda!

x x x

x x

KORISTIMO SLOBODNI PROSTOR:

U novijem broju "KANA", srpanj-kolovoz 1980. možete naći prikladnu reklamu za prijevode nekih klasičnih knjiga, kao na pr. Sv. Augustin: De Civitate Dei, ili Ilustrirana povjest Crkve za mlade, i sl., što sve preporučujemo svećenicima i župnicima za njihov rad medju mladeži!
Iskoristimo prigodu i žrtvujmo za te stvari od svih skromnih prihoda za dobro duša koje su nam povjerene. Te knjige ne naručuju se, za sada, na teret crkvene blagajne, koja je inače skromna u našim župama!

PRILOG K SLUŽBENOM VJESNIKU BISKUPIJE II/1980.
- ISKLJUČIVO ZA DIJECEZANSKI KLER HERCEGOVINE -

I.- U raspisu koji Vam je potpisani uputio u ime Tajništva Svećeničke Uzajamnosti dijecezanskih svećenika Hercegovine dne 11. lipnja 1980. o komemoraciji 60.-obljetnice svećeništva našeg dijecezanskog Ordinarija Mons. Dr. Petra Ćule bilo je spomenuto i to, kako su neki naši svećenici predlagali da bismo i mi sa svoje strane kao svoj doprinos za dovršenje radova na katedralnoj crkvi u Mostaru darovali po 60.000 SD kao svoj prikladni prigodom 60.-obljetnice misništva našega dijecezanskog Ordinarija.

Naš je dijecezanski Ordinarij, kad je pročitao taj prijedlog, sa svoje strane izrazio je želju, da prigodom njegove 60.-obljetnice misništva dijecezanski svećenici Hercegovine nabave jedan kalež za novu katedralnu crkvu u Mostaru uz odgovarajući natpis, i smatra da bi se tako trajnije obilježila ta komemoracija njegovog dijamantnog svećeničkog jubileja.

Usvajajući taj prijedlog mjesnog Ordinarija, ovim želim svu subraću svećenike obavijestiti, da će se formirati jedna komisija, koja će se pobrinuti za ostvarenje toga prijedloga mjesnog Ordinarija, t. j. o nabavci jednog pristojnog kaleža uz odgovarajući natpis. Taj bi natpis mogao ovako zvučati: Katedralnoj crkvi Bl. Gospe poklanjaju dijecezanski svećenici Hercegovine 1980. godine slaveći dijamantni jubilej misništva dijecezanskog Ordinarija Mons. Dr. Petra Ćule.

Komisiju će sačinjavati: Mons. Pavao Žanić, biskup-Koadjutor c.i. s., te mons. Don Andjelko Babić, i Dr. Ratko Perić, rektor Zavoda sv. Jeronima u Rimu. Troškove nabavke kaleža i odgovarajućeg natpisa financirat će Tajništvo Uzajamnosti dijecezanskih svećenika Hercegovine iz dosada prikupljenih novčanih sredstava. Ima nekih naših svećenika koji još uvijek duguju Uzajamnosti iz onoga vremena, kad smo uplaćivali svoj doprinos Uzajamnosti, a prije stupanja na snagu obaveznoga stupanja socijalnog zdravstvenog osiguranja.

II.- Kad je riječ o obveznom zdravstvenom osiguranju, neka mi je slobodno napomenuti subraću svećenicima, da se neki organi iz općinskih centara tuže, kako naši svećenici vrlo nemarno plaćaju svoj udio u fond zdravstvenog osiguranja. Čak neki se nisu ni upisali. Držim, da ne treba napominjati da je stvar savjesti pojedinaca da se uključe u taj fond i da redovito uplaćuju svoj udio, jer tko zna, može nam iznenadno biti... potrebno to zdravstveno osiguranje.

Bilo je odredjeno nekoliko referenata za pojedine regije, i ne znam, da li i oni vode računa, da se svi prijave i da uredno plaćaju svoj doprinos? I kapelani su dužni u to se upisati, a ne samo aktualni i umirovljeni župnici!

Mislimo i na to, i učinimo svoju dužnost!

Uz srdačan pozdrav i svako dobro!

Mostar, dne 6. kolovoza 1980.

Dr Marko Perić, u zamjenu
Tajnika Uzajamnosti, v.p.

Biskupski ordinarijat u Mostaru
Broj: 477-484/1980.
Uredjeno

a/a

Mostar

Službeni ogovor...
tr. 9/1980.

S L U Ž B E N I V J E S N I K

M O S T A R S K O - D U V A N J S K E

T

M B K A N J S K O - T R E B I N J S K E

B I S K U P I J E

Broj: III i IV. 1980.

I dio

POSVETA I OTVARANJE NOVE KATEDRALNE CRKVE U MOSTARU.... 97

II dio

I.	- OKRUŽNICA BISKUPA ORDINARIJA SVIM SVEĆENICIMA.....	132
II.	- DOKUMENTI SV. STOLICE :	
	Deklaracija o eutanaziji.....	141
	DEKLARACIJA EVROPSKIH BISKUPA:	
	Odgovornost kršćana za Evropu danas i sutra.....	148
	BISKUPSKA KONFERENCIJA JUGOSLAVIJE:	
	Priopćenje za tisak.....	156
III.	- OKRUŽNICE BISKUPSKOGA ORDINARIJATA..	158
IV.	- OBAVIJESTI - DIJECEZANSKA KRONIKA.....	162
	BOŽIĆNA PORUKA NAŠEGA BISKUPA	

& & & & & & & & & & &

& & & & & & & & &

& & & & &

&

S L U Ž B E N I V J E S N I K

MOSTARSKO-DUVANJSKE I MRKANSKO-TREBINJSKE BISKUPIJE

Broj III i IV/1980.

I. dio

POSVETA I OTVARANJE NOVE KATEDRALNE CRKVE U MOSTARU

1. NaJAVA datuma posvete i Okružnicà Biskupskog
Ordinarijata od 21. srpnja 1980.

BISKUPSKI ORDINARIJAT MOSTAR

Broj: 457/1980. Mostar, dne 21. srpnja 1980.

DRAGI VJERNICI, BRAĆO I SESTRE!

Svojim okružnim pismom od 15. studenoga 1975. obavijestio sam vas sve, da sam u nedjelju, dne 9. studenoga te svete jubilarne godine blagoslovio temelje i položio temeljni kamen nove katedralne crkve u Mostaru. U tom sam vam pismu izložio u najkraćim crtama povijesni tok razvoja do početka gradnje te nove katoličke katedrale crkve u našemu gradu, sjedištu mostarsko-duvanjske biskupije i sjedištu naše Hercegovine.

Spomenuo sam tom zgodom, da nastavak radova i sretan završetak ovisi o novčanim sredstvima, jer je naša Biskupija ostala bez onih nekretnina, na koje je računala da će ih utrošiti prigodom gradnje katedralne crkve u Mostaru.

Stoga sam se bio tada obratio na sve vjernike "obiju Biskupija" naše Hercegovine, i na "naše Hercegovce" rasijane diljem naše domovine i izvan njezinih granica u očekivanju da će "svojim dobrovoljnim prilozima pomoći da sretno završim započeto djelo gradnje nove biskupske crkve u Mostaru...".

Danas, nakon skoro pet godina od dana blagoslova i polaganja temeljnog kamena, mogu vam svima s osjećajem najveće radosti i zahvalnosti Svetomogućemu Bogu saopćiti da će glavni radovi na objektu crkve i kuće biti uskoro završeni, i nova katedrala svojim neobičnim krovom privlači poglede mnogih ne samo gradjana nego i drugih koji dolaze ili prolaze kroz naš grad. Naravno, potpuno dovršenje trajat će još godinama.

Ugodna mi je dužnost ovom zgodom iskreno zahvaliti svima koji su se odazvali mojemu pozivu i molbi, te su svojim prilogom pomogli da je objekt crkve i pripadajući kancelarijsko-stambeni objekt dotle dovršeni, da će se uskoro moći objekt crkve posvetiti i otvoriti za javnu liturgijsku upotrebu. Svima svećenicima-župnicima obojega klera naše Hercegovine i svima onima koji djeluju izvan Hercegovine i svima vjernicima koji se odazvaše mojem pozivu i dade svoj prilog, topla i velika hvala i od Boga trajna nagrada.

Mi u Bosni i Hercegovini nalazimo se uoči prve loo-obljetnice, otkako je 5. srpnja 1881. Papa Lav XIII obnovio u našim krajevima redovitu crkvenu hijerarhiju i obnovio tri biskupije: Nadbiskupiju u Sarajevu, te biskupije u Banja Luci i Mostaru. Naša dolična priprava kao biskupije na proslavu te prve loo-obljetnice bila bi u tome, da se u sjedištu biskupije otvorи i preda na javnu upotrebu katedralna crkva.

K tomu ja, vaš mjesni Biskup-Ordinarij navršavam 60 godina otkako vršim svećeničku službu, jer sam 20. lipnja 1920 godine primio u Sarajevu svećenički sveti red.

Imajući to pred očima, željeli bismo svi, da se još ove godine blagoslovi, posveti i otvorи za javnu upotrebu katedralna crkva u Mostaru, što se previdja na II nedjelju mjeseca rujna - 14. IX. - o čemu ćete biti pravovremeno obavješteni.

Treba još izvesti mnoge radove na unutrašnjosti crkve i pripadajućeg kancelarijsko-stambenog objekta. Neke bismo od tih radova mogli odgoditi za kasnije, a neke je nužno izvesti za dobivanje uporabne dozvole sa strane nadležnih općinskih vlasti.

Biskupija je kroz ovih pet godina, otkako traju radovi na izgradnji katedralne crkve u Mostaru mnogo potrošila. Da bi izvela najnužnije radove na unutrašnjosti crkve za blagoslov i posvetu potrebna su joj prilična novčana sredstva. Uz veliku Božju pomoć i zagovor sv. Josipa i vlastitu žrtvu Biskupija će biti u stanju prikupiti novčana sredstva za najnužnije radove, ali daleko bi bilo ljepše, da i naši vjernici biskupnjani a i oni sa strane, dadnu svoj makar i skromni prilog za dovršenje i posvetu nove katedralne crkve u Mostaru, jer će to biti zajednička crkva cijele katoličke Hercegovine.

Stoga smo odlučili preko vaših svećenika i župnika obratiti se vama, dragi vjernici, i zamoliti vas da svojim ma i sklopnim prilogom sudjelujete u dogradnji katedralne crkve u Mostaru i time pripomognete da bi ona još ove godine bila posvećena i otvorena za javnu liturgijsku službu.

Na dan posvete katedrale prinosisit će se darovi. To mogu biti paramenti, razno potrebno crkveno ruho, oltarnici, crkveno posudje, crkvene knjige, crkveni nakit, svjećnaci i sl. Prinosni darovi mogu biti i prinosi rada i zemlje, što će se korisno upotrijebiti ili unovčiti, kao ručni radovi, misno vino, vino za piće, kruh, rakija, likeri, duhan, sir, suho meso, janje, voće, povrće, novac. Da se ne dogodi da se isti dar ne ponavlja, oni koji hoće nešto darovati neka na vrijeme obavijeste Biskupski Ordinarijat u Mostaru da se može obavještiti one koji bi možda htjeli isto darovati.

Za svaki vaš doprinos u visini od 100,00 ND i dalje, vaši će vam župnici dati potrebnu potvrdu, a sve vas koji ćete svojim prilogom pomoći uvrstit ćemo u svoje molitve, da bi vam Gospodin po zagovoru Blažene Gospe - Kraljice svijeta i Majke Crkve - kojoj će biti posvećena katedrala u Mostaru te po zagovoru sv. Josipa i sv. Mihovila, zaštitnika naših biskupija u Hercegovini obilno uzvratio svojim blagoslovom vaš dobrovoljni prilog za dogradnju i otvaranje katoličke katedralne crkve u Mostaru. Ukoliko bi netko želio i više darovati, a nezgodno mu je odjednom, može to učiniti u više mjesecinih rata preko svoga župnika ili izravno u Tajništvo Biskupije u Mostaru.

I ovu okružnicu i svoj apel na vas, dragi vjernici, završavam onim rječima kojima sam završio i onu okružnicu od 15. studenoga 1975. prigodom blagoslova temelja katedrale:

"Neka bude na slavu Trojedinoga Boga, na čast Presvete Bogorodice, Kraljice Svetog i Majke Crkve, na čast sv. Josipa i sv. Mihovila, arkanđela, zaštitnika naših biskupija, na spas neumrlih duša, na dobro i napredak naše kršne Hercegovine".

Tim rječima, braće i sestre, i ja završavam ovu svoju okružnicu zazivajući na sve vas i vaše obitelji blagoslov Svemogućega Boga: Oca i Sina i Duha Svetoga! Amen!

Vaš Biskup-Ordinarij:

Dr PETAR ČULE, v.r.

Uz ovu okružnicu Biskupa-Ordinarija kancelarija Ordinarijata je poslala posebno dodatno okružno pismo svim župskim uredima na području Hercegovine, kojim je pozvala sve župske urede da "u prvu slobodnu nedjelju pročitaju vjernicima na svim misama koje se s pukom slave u župi ovu okružnicu našeg Biskupa-Ordinarija, a narednih nedjelja u kolovozu da se na to češće navraćaju u svojim nedjeljnim obavijestima".

Ujedno je tim svojim okružnim pismom kancelarija Ordinarijata obavijestila sve župske urede u Biskupiji, da u "Tajništvu biskupije možete podići ili pismeno naručiti blokove za upis darovanih priloga po 100,00 ili 500,00 N.D., od kojih se jedan dio daje darova telju, a drugi (s njegovim imenom, ako darovatelj to želi), vraća se Tajništvu biskupije sa prikupljenim novcem".

Na koncu je istaknuto:

"O župnicima i svećenicima u pastvi ovisi, koliko će se angažirati njihovi vjernici, pa ovim sve svećenike u pastvi - jednoga i drugoga klera - usrdno pozivamo da se za izloženu stvar potpuno založite i da učinite sve, da i vjernici Vama povjereni sudjeluju svojim prilogom u ovoj akciji dovršenja i pripreme za posvetu katedralne crkve Presv. Bogorodice i Majke Crkve u našem gradu na Neretvi...". Ovo je okružno dodatno pismo uputio u ime Ordinarijata pomoći Biskup Koadjutor Mons. Pavao Žanić, koji se je nesobično i posve mašno zauzeo za dovršenje započetih radova i priprema za obred posvete crkve.

U toku mjeseca kolovoza i prvoj polovini rujna mnogi su se dijecezanski svećenici pod vodstvom Biskupa - Koadjutora nesobično zalagali, pa i u najtežim fizičkim poslovima za izvodjenje nužnih radova za posvetu crkve i otvaranje pastoralnog centra uz katedralu. Ovdje bismo morali mnoge svećenike spomenuti, ali nam prostor i opseg Sl. Vj. ne dopušta da to i

učinimo, a njihova će imena biti upisana u vječnoj uspomeni u knjizi života, ali neka nam se ne zamjeri, ako ipak spomenemo ulogu koju je u zadnjim i pripremnim radovima imao vlč. don Nedjeljko Galić - župnik iz Jara kod Mostara, vlč. don Tomislav Majić - župnik iz Buhova kod Š. Brijega, vlč. don Jozo Ančić - župnik iz Čeljeva, vlč. don Marko Kutleša - župnik iz Kruševa te njegov kapelan vlč. don Niko Luburić. Isto tako spominjemo ovdje rad, brigu i zalaganje predvidjenog župnika nove katedralne župe ; Mons. don Andjelka Babića i njegovih kapelana vlč. don Ivana Zovke i vlč. don Tome Vukšića, te marljivi i nesebični rad Sestara Milosrdnica, koje su uselile u stambeni dio uz katedralnu crkvu 8. IX. 1980. i angažirano pomagale u nužnim radovima za otvaranje i posvetu katedralne crkve BDM u Mostaru.

2.- Biskupija je od nadležnih gradjanskih vlasti dopisom Ordinarijata br. 470/1980. zatražila pismenu uporabnu dozvolu, te preko Tajništva biskupije stupila u neposredne kontakte o potrebnim dokumentima. Skupština Općine Mostar - po svojem nadležnom organu: Općinska komisija za urbanizam, stambene i komunalne poslove je svojom odlukom br. 08/I-360.120/80 od 9. rujna 1980. formirala propisanu komisiju za "tehnički pregled izgradjenog objekta katoličke katedrale crkve i pratećeg kancelarijsko-stambenog objekta". Za predsjednika komisije bila je odredjena HUMO ZIJADA, dipl. ing. arh. i još šest drugih članova te Komisije. Ta se je komisija sastala na licu mesta 10. rujna u 17. sati. Biskupiju je najvećma zastupao nadzorni organ dipl. ing. Berislav Zadro. Nakon uvidjaja na licu mješta te nakon što je Biskupija upotpunila neke zahtjeve, ta je Komisija izdala potrebno pozitivno rješenje br. 08/I-360-120/80 od 13. rujna 1980.

3.- U mjesecu kolovozu Biskupija je dala izraditi pozivnice, na kojima je na naslovnoj stranici bio slijedeći tekst uz prikladnu sliku katedralne crkve u Mostaru. U gornjem dijelu bilo je otisnuto:

"Katedralna crkva Blažene Gospe u Mostaru".

Ispod slike bile su otisnute riječi iz obreda posvećenja crkve:

"Neka u ovoj crkvi uvijek odjekuje Božja riječ,
neka vam otvara otajstvo Kristovo, i u Crkvi ostvaruje
vaše spasenje...".

Na unutarnjoj pak strani bila je otisnuta obavijest i poziv slijedećim riječima:

"Čast nam je pozvati Vas da prisustvujete obredu posvećenja KATEDRALNE CRKVE BLAŽENE GOSPE - MAJKE CRKVE I KRALJICE SVIJETA - u Mostaru dne 14. rujna 1980. godine u 10 sati prije podne, koje će obaviti uzoriti Kardinal FRANJO ŠEPER iz Rima. Ujedno vas pozivamo da prisustvujete kod zajedničkog objeda u 13.00 sati.

Poslije podne u 16.00 sati bit će svečana akademija u katedrali.

Mostar, dne 14. kolovoza 1980.

BISKUPSKI ORDINARIJAT
MOSTAR

Isto tako Biskupija je dala izraditi i veći zidni plakat sa slijedećim tekstrom. Na gornjoj strani -

"PROSLAVA POSVEĆENJA I OTVORENJA KATEDRALNE CRKVE BLAŽENE GOSPE U MOSTARU". U donjem dijelu -

"U nedjelju, dne 14. rujna 1980. u 10.00 sati prije podne bit će posvećena i otvorena katedralna crkva Blažene Gospe - Majke Crkve i Kraljice svijeta - u Mostaru. Obred posvete, svetu Misu i propovijed održat će uzoriti gospodin FRANJO Kardinal ŠEPER, prefekt Svetе Kongregacije za nauk vjere uz asistenciju Biskupâ i svećenstva. Posvetu oltara obavit će uzoriti gospodin AGNELO Kardinal ROSSI, prefekt Svetе Kongregacije za evangelizaciju naroda!"

U sredini plakata bila je prikladno povećana fotografija katedralne crkve, a u potpisu: "Biskupski Ordinarijat Mostar".

Te prigodne plakate sa određenim brojem pozivnica Ordinarijat je dostavio svim župskim uredima u Hercegovini, te nekim župskim uredima u Vrhbosanskoj i Splitsko-Makarskoj nadbiskupiji, te Banjalučkoj i Dubrovačkoj biskupiji. Naime, neki od svećenika i župnika rodom iz Hercegovine, a koji su na službi izvan Hercegovine, već su prije molili, da im se posalje plakat i određeni broj pozivnica. Mnoge je pozivnice podijelio Ordinarijat na području župe Mostar, a neke je poslao i poštom.

Tajnik biskupije Dr Marko Perić primio je na sebe za daću, da uredi pitanje parkiranja vozila na dan posvete i uopće prometa ulicom Šetalište JNA za vrijeme obreda posvete crkve, jer se računalo da će taj dan doći u Mostar mnogo autobusa i privatnih vozila, premda je to bila druga nedjelja u rujnu kad nisu smjeli voziti automobili sa parnim brojem. Biskupija je zamolila za taj dan dozvolu za Biskupovo vozilo, kao i don Nedjeljku Galiću za njegovo vozilo, što je SUP dobrohotno i dozvolio.

Tajnik je također predhodno stupio u kontakt s odgovornim osobama u novootvorenom hotelu "RUŽA" u Mostaru i s njima ugovorio o smještaju gostiju u prostorijama toga hotela. Preuzvišeni biskup Žanić vodio je brigu da oni mlađi svećenici i bogoslovi koji će sudjelovati u poslijepodnevnoj akademiji povremeno dodju u Mostar kako bi se zajednički pripremali za nastup, a ujedno su u tim zgodama svi velikodušno pomagali u sredjivanju najnužnijih pripravnih poslova. Mi se ne možemo dovoljno zahvaliti svima onima koji su bilo kao svećenici, bogoslovi čč. sestre, studenti, gradjani Mostara pomogli u potrebnim poslovima sredjivanja i spremanja prostorija za dan proslave otvaranja katedrale crkve u Mostaru. Nakon što su došle ČČ.SS. Milosrdnice u većem broju, stvar je bila najbolje osigurana i usmjerena, pa su se posljedni poslovi odvijali veoma skladno i uspješno.

4. Dolazak gostiju uoči posvete - 13. rujna 1980.

Po one goste, koji su trebali doći iz Rima avionom preko Dubrovnika, pošao je vlč. don Ante Komadina, sa svojim kolima (strane registracije), a Kardinal Šeper je u pratnji zagrebačkog nadbiskupa Mons. Franje Kuharića došao u subotu preko naše Bosne ponosne. Po svome dolasku on je razgledao novosagradjenu crkvu i upoznao se sa momentanom situacijom. Nakon ručka u zgradi biskupije, pošao je popodne na odmor i spremanje za sutrašnji naporni dan u hotel "Ruža". Malo kasnije stigao je i Kardinal Rossi, prefekt Sv. Kongregacije za evangelizaciju naroda u pratnji papinskog nuncija u Jugoslaviji Mons. Michaele Cecchinija. Svi su oni odsjeli u hotelu "Ruža". Sve ove visoke goste posjetili su u hotelu "Ruža" predstavnici provincije herceg. franjevača na čelu sa fra Nikolom Radićem, gen. definitorijem i fra Jozom Pejićem, zamjenikom o. Radića u provinciji. U istoimenom hotelu odsjeli su uz već spomenute visoke goste i biskup iz Gradišća u Austriji Mons. Laszlo, nadbiskup Zagrebački Mons. Kuharić, biskup banjalučki Mons. Fichler te biskup skopsko-prizrenski Mons. Herbut sa svojim pratnjama. Drugi nadbiskupi i biskupi koji su sudjelovali na proslavi posvete došli su u nedjelju, 14. rujna izjutra, pa bilo da su se zadržali te nedjelje u Mostaru, bilo da su se isti dan vratili u svoje biskupije.

5. Nedjeljno slavlje posvete i otvorenja

Osvanuo je vedar i ugodan dan posvete i otvorenja nove katedralne crkve u Mostaru. Mostar je doživio slavlje vjerskog značenja, koje će se dugo pamtit i živo sjećati, pogotovo kad nam svi oni koji su svojim aparatima i slikama zabilježili pojedine momente i dogadjaje toga dana obećavaju formiranje prikladnih albuma fotografija. Nadamo se da će nam uspjeti izraditi i jedan film o ovome velikom dogadjaju Crkve u Hercegovini.

Mnogi su s radošću i suzama u očima promatrali onu procesiju koja se kretala od mjesača oblačenja u kripti katedrale gdje su svećenici uzeli misno ruho i tako u svečanim ornatima pošli prema glavnom ulazu crkve. Uz dvojicu Kardinala, koji po prvi put dolaze na hercegovačko tlo, u procesiji su sudjelovali Ap. Nuncij u Jugoslaviji nadbiskup Michaele Cecchini, te naši domaći nadbiskupi i biskupi: Mons. Franju Kuhařića, zagrebačkog nadbiskupa i predsjednika BKJ, Mons. Dr Marka Jozinovića, nadbiskupa vrhbosanskoga i metropolite za naše krajeve u Bosni i Hercegovini, Mons. Marijan Oblak, nadbiskup zadarski, Mons. Ivo Gugić, pomoćni biskup splitski i zastupnik nadbiskupa splitsko-makarskoga Mons. Frane Franića, Mons. Alfred Pichler, biskup banjalučki, Mons. Severin Fernek, biskup dubrovački, Mons. Joakim Herbut, biskup skopsko-prizrenski, te dvojica domaćih biskupa Mons. Dr Petar Čule, do tog dana biskup mostarski, a od toga dana naslovni nadbiskup giulfitanjski, i Mons. Pavao Žanić, do tada biskup-koadjutor, a od tada biskup mostarski. Uz Kardinala Šepera bio je i njegov pratioc Mons. Dr Velimir Čapek koji je toga dana vješto predvodio sve obredne ceremonije. Uz nadbiskupa Kuharića bio je Dr Stjepan Kožul, tajnik Nadbiskupskog duhovnog stola u Zagrebu (čiji roditelji starinom potječu iz Kočerina). U procesiji se je moglo vidjeti i slijedeće OO. Franjevce, koji su službeno došli uzveličati proslavu posvete katedrale u Mostaru: fra Nikola Radić, generalni definitor franjevačkog reda i Generalov delegat za franjevačku provinciju u Hercegovini, fra Stjepan Vučemilo, predsjednik konferencije franjevačkih provincija u Jugoslaviji i provincialni provincije Presv. Otkupitelja u Splitu, fra Alojzije Ištuk, provincialni franjevačke provincije "Bosne Srebrenе" u Sarajevu, fra Jozo Pejić, generalni subdelegat franjevačke provincije u Hercegovini, fra Ivo Peran, provincialni

cijal franjevačke provincije sv. Jeronima u Zadru, fra Benedikt Vujica, tajnik konferencije franjevačkih provincijala u Jugoslaviji, fra Ivan Bebek, osobni tajnik generalnog subdelegata za Hercegovinu. Svi su ovaj službeno sudjelovali u koncelebraciji sv. mise u novoj katedrali, dok su neki drugi bili prisutni u mnoštvu gostiju i sakupljenih vjernika u samoj crkvi ili van nje. U koncelebraciji je sudjelovalo veliko mnoštvo svećenika bilo iz Hercegovine, bilo sa strane, i ugodno je bilo promatrati tu svečanu procesiju svećenika u misnim odjelima koja se kretala prema glavnom ulazu katedralne crkve. Premda nova katedrala ima lijep broj kvadratnih metara, ali za ovu zgodu bilo je to sve premalo, pa mnogima nije bilo moguće da barem malo povire i približe se auli katedrale u kojoj se održala glavna svečanost. Sakupljeno mnoštvo vjernoga puka je pljeskom pozdravljalo našeg hrvatskog Kardinala Šepera i isto tako i Kardinala Rossija i druge nadbiskupe i biskupe dok su u procesiji ulazili u crkvu. Čitavo, zaista prostrano katedralno dvorište, bilo je ispunjeno narodom koji je uz odjekivanje zvukova elektronskih zvona veselo i radosno, premda nije bio klasičnog tornjasta sabirao i doživljavao sve dogadjaje toga dana. Sav je štimung odavao veliku svečanost i radost, jer je Mostar dočekao i rado primio u svojoj sredini dvojicu Kardinala, a još više radosno dočekao posvetu i otvorenje nove katedralne crkve na čast presvete Bogorodice, Majke Crkve i Kraljice Svetog. Nakon svečanog ulaska u katedralnu crkvu, te nakon što su svi koncelebranti zauzeli svoja mesta, održao je svoju pozdravnu riječ Dr Petar ČULE:

Hvaljen Isus i Marija!

Uzorita gospodo Kardinali, preuzvišena gospodo Nadbiskupi i biskupi, Oci Provincijali, braćo Svećenici, poštovani predstavnici naše Narodne vlasti, dragi gosti i prijatelji, braćo i sestre!

Ovo je veliki dan ütpovijesti katoličke Crkve u Hercegovini. Danas mo dobivamo svoju katedralu. Dosta sam ja neugodnosti proživio. Kad vidim sve druge biskupe, imaju svoju katedralu, a naša mostarska biskupija bila je bez katedrale. A evo, Bogu hvala, danas prestaže ta neugodnost, jer mi dobivamo svoju novu katedralu. Braćo i sestre! Mnogo je truda i nevolje stajala ova katedrala. Kad sam prije 38 godina postao mostarski biskup, odmah sam odlučio, prva briga, napraviti katedralu i mislio sam tu katedralu posvetiti sv. Josipu koji je zaštitnik naše mostarsko-duvanjske biskupije, ali kad sam 1943 bio u Rimu kod Svetog Oca sastao sam se tamo sa našim slavnim umjetnikom Ivanom Meštrovićem i on mi reče, ma nemoj praviti katedrale na čast sv. Josipa nego na čast Gospi, Majci našoj. I ja sam odmah prihvatio njegov prijedlog, pogotovu kada mi je on rekao da će mi napraviti plan katedrale. Ali eto onda je bjesnio onaj strašni rat koji je rastavio mene i ovoga umjetnika i nismo se više mogli vidjeti i nije on mogao izvršiti svoga obećanja da će mi napraviti plan pa sam morao onda raspisati natječaj i iz onih elaborata što smo dobili izabrati u žiriju onaj koji se najviše svidjaо i to je taj plan arhitekta Ivana Franića iz Industroprojekta u Zagrebu.

Bogu hvala eto da smo dočekali dan posvete ove katedrale. Nije bilo to lako, izvesti ovako djelo u današnjim prilikama gdje vlada oskudica materijala pa i druge potешkoće, ali uz pomoć Božju i uz pomoć Gospe eto to je djelo izvršeno. Ovo je veliki dan u povijesti mostarske Crkve pogotovo radi ovoga velikoga zbara koji se danas ovdje skupio i kako će se rijetko više ovdje doživjeti. Imamo danas, braćo i sestre, dva Kardinala Rimske Crkve. Povijest nije zabilježila da je ikada noga jednog Kardinala stupila na tlo Hercegovine. Danas, Bogu hvala, ima ovdje dvojicu i ja im zahvaljujem što su se odazvali pozivu i ovamo došli. Ima ovdje i lijep broj biskupa, imamo jednog biskupa čak iz susjedne Austrije, ali je po svojoj majci Hrvat kao što smo i mi Hrvati. Imamo i časnih predstavnika i našeg domaćeg Episkopata, nažalost nisu mnogi mogli doći, jer imaju na današnji dan posebne svečanosti u svojim biskupijama, ali su svi, srcem i dušom danas uz nas. Od svih sam dobio pozdravna pisma, brzojave, čestitke i od slovenskih i od hrvatskih biskupa, i svi su oni danas ako nisu tjelesno prisutni, oni s duhom uz nas, oni nam čestitaju i vesele se s nama. Hvala im svima! Ima ovdje ne samo mojih vjernika iz mostarsko-duvanjske biskupije i trebinjske nego ima i sa strane iz susjednih biskupija u Dalmaciji i Bosni, pa im hvala svima koji su došli da proslave s nama ovu svečanost. Ja pozdravljam njih, njihove svećenike koji su se danas ovdje našli na ovoj našoj svečanosti.

Braćo i sestre! Rimski pjesnik, glasoviti Vergiliјe pjeva u svojoj Eneidi: Tantae molis erat Romanam condere gentem - Tako je teško bilo osnovati rimski narod. Ako je slobodno usporedjivati male stvari sa velikima, mogao bih i ja reći - Tako je teško bilo sagraditi katedralu u Mostaru.

Bilo je mnogo brige, mnogo posla, mnogo truda, ali zahvaleći susretljivosti i naših gradjanskih vlasti, predsjednika općine Mostar, onda je to bio Radmilo Andrić od kojega sam dobio dozvolu da mogu početi sa gradnjom katedralne crkve i dobio lokaciju na ovome mjestu gdje se sada nalazimo. Pa sam morao tražiti pomoći od raznih poduzeća na sve strane naše domovine da pomognu svojim stručnim znanjem i da pomognu svojim radom da se ovo djelo ostvari. Pa imatih raznih poduzeća: u prvom redu Hercegovina - građevinsko poduzeće ovdje u Mostaru koje je židove pravilo. Onda sam išao kod mnogih poduzeća: u Čapljinu, Stolac, Sarajevo, Brčko, Beograd, Zagreb, Varaždin, jer tamo ima poduzeća koje samo ono neke poslove izvodi. Sve sam to morao sredjivati i sa svima hvatati vezu i sredjivati dok se nije napravila ova katedrala. Hvala svima koji su sudjelovali. Neka im Bog naplati njihov trud, a mi ćemo ih napisati zlatnim slovima u svoja srca.

Eto ja sada otvaram ovu katedralu i predajem je javnoj upotrebi. Ja ću na prvom mjestu da pozdravim i da zahvalim onim našim glavnim akterima koji će danas sudjelovati kod posvete u prvom redu uzoritom gospodinu Kardinalu, sinu hrvatskoga naroda koji se je odazvao i došao da obavi posvetu ovoga našega hrama (pljesak), zatim gospodina Kardinala Agnella Rossija, prefekta Kongregacije za evangelizaciju naroda (pljesak). Mi smo od njegove Kongregacije kroz prošla stoljeća, naša je biskupija i cijela Bosna i Hercegovina, primila dosta dobročinstava pa ja danas ovdje javno zahvaljujem njemu kao pročelniku i predstavniku te Kongregacije (pljesak). On će danas posvetiti srce katedrale, a to je oltar, ovaj oltar ovdje gdje će se misa govoriti i u taj ćemo oltar uložiti dragocjene relikvije. U prvom redu našega domaćega sina bl. Leopolda Mandića (pljesak), zatim relikvije nekih prvokršćanskih mučenika koje sam ja iz Rima donio, a onda relikvije naših današnjih nekih svetaca i mučenika kao sv. Marije Goretti, Male Terezije iz Lisięxa, isto tako stavit ćemo u ovaj oltar i relikvije sv. Klare učenice i pratilice sv. Franje Asiškoga. Sve te relikvije bit će ovdje u ovome oltaru i tko god želi obavljati pobožnost prema tim svetima može doći ovdje i moliti se njima.

Saluto suam Eminentiam Cardinalem Agnelo, Rossi Praefectum Sacrae Congregationis^{pro} Evangelisatione Gentium qui nobis consecrabit altare ubi deponeamus reliquias beati Leopold Mandić et quorundam sanctorum martyrum ex primis seculis dein parvae Teresiae Lisieux, sanctae Mariae Goretti, sanctae Clarae quae erat discipula sancti Franciscii Asisiensis. Nostra dioecesis multa beneficia a Sacra Congregatione de Propaganda fide accepit ide hodie pro omnibus istis beneficiis gratias maximas Suae Eminentiae et Congregationi ago. Vivat sua Eminentia Cardinalis Agnelo Rossi (pljesak).

Braćo i sestre! 19 godina ja sam mislio na katedralu. Bog je dao da su se moje želje i moji snovi ispunili. Hvala mu! Hvala i blaženoj Gospi! Ali i ja mogu danas sa starcem Simeonom iz Evandjelja zapjevati - Nunc dimittis Domine - Gospodine sada otpuštaš slugu svoga. Ja sam u godinama deleko poodmakao. Ja više nisam mlad, nemam snage da upravljam jakom rukom svojom biskupijom. Prije sedam godina ja sam podnio papi, blažene uspomene Pavlu VI ostavku na biskupski položaj, ali on je rekao da ostanem još i da dovršim katedralu i eto ja sam dovršio i mogu reći - Gospodine sada otpuštaš slugu svoga u miru.

Ja od danas prestajem biti mostarsko-duvanjski biskup. Predajem upravu biskupije u ruke dosadašnjega pomoćnika-koadjutora Mons. PAVLA ŽANIĆA, on će od sada biti vaš Ordinarij (pljesak). Ja mu zahvaljujem za njegovu dosadašnju pomoć i surađnju u upravljanju, ja mu sada predajem biskupiju i molim se Bogu za njega da Bog blagoslovi njegov rad i da ima manje neprilika i muka nego što sam ja imao.

Braćo i sestre, eto ja predajem upravu biskupije u mладје, 20 godina mладјe ruke koje će moći čvršće upravljati biskupijom i njezinim potrebama. Od sutra, dakle, svi svećenici u ovoj biskupiji koji u kanonu mise trebaju spominjati ime biskupovo, trebaju spominjati ime Pavla a ne Petra kao do sada. Hvala vam, braćo i sestre, što sam 38 godina bio kao biskup mcdju vama, koji ste me pomagali, koji ste me razumjevali i koji ste samnom dijelili i vesele i radosne a i žalosne časove. Neka Bog i blažena Gospa bude s nama i neka nas pomognu (pljesak). Dužnost mi se zahvaliti i gradskim vlastima iz vjerske komisije i ovdje prisutnima iz gradske općine koji su se suglasili s izgradnjom ove katedrale, onim svim poduzećima koja su svojim radom i svojim znanjem napravili ovu našu lijepu crkvu. Hvala im i Bog i njima platio!

Imamo ovdje u pratnji našega kardinala i papinskog namjesnika, našega monsinjora Cecohinija, prijatelja nas i našega naroda koji je u kratko vrijeme naučio hrvatski jezik tako da u svojoj kapeli misu govori hrvatskim jezikom, tako mu je drag naš hrvatski jezik. Hvala mu za njegovu ljubav, za njegov trud za nas. Srdačno pozdravljam biskupa Laszla iz susjedne Austrije, koji je predstavnik austrijske Biskupske konferencije, koji je došao k nama da s nama podijeli ovu radost posvećenja naše katedrale. Hvala mu! Hvaljen Isus i Marija!

6.- Obred posvete crkve i oltara obavio je sa svom pomnošću i preciznošću Franjo Kard. Šeper. Bilo je najavljeni da će posvetu oltara obaviti Kardinal Rossi, no nakon njihovog medjusobnog dogovora obavio je sve Kardinal Šeper. Pomazivanje stijena crkve obavio je Mons. Pavao Žanić, iskusni u tome, jer je to isto činio prigodom posvete crkve sv. Petra i Pavla u Kočerinu, dne 9. kolovoza 1980. U oltar katedralne crkve stavljene su relikvije: našeg hrvatskog blaženika Leopolda Mandića, svete Marije Goretti, sv. Male Terezije, zaštитnice misije, sv. Klare, učenice i pratilice sv. Franje Asiškoga, te ostaci kostiju nekih svetih mučenika iz prvih stoljeća kršćanstva.

7.- Nakon obreda posvete crkve i oltara služena je svečana concelebrirana sv. misa, koju je predvodio Franjo Kardinal Šeper. Nakon otpjevanog sv. Evandjelja Kardinal Šeper je održao slijedeću propovjed:

Draga moja braće i sestre!

Ovo je veliki dan koji učini Gospodin, veselimo se i radujmo u njemu. Ovaj zaziv koji Crkva upotrebljava u bogoslužju uskrsnog vremena, mislim da posebno pristaje za današnju svetkovinu. Ovo je veliki dan za mostarko-duvanjsku i mrkanjsko-trebinjsku biskupiju. Nakon skoro stotinu godina od njezinog osnutka ona konačno dobiva svoju stolnu, svoju katedralnu crkvu. Ovo je veliki dan za našega dragoga biskupa, nadbiskupa Petra (pljesak). On u ovoj godini navršava 60-godišnjicu misništva, 38-godinu biskupovanja. biskupske službe, ispunile su se njegove želje i njegova nastojanja.

Već su njegovi predčasnici, osobito Buconjić i Mišić pripremali gradnju katedrale, imali su već i gradili. Štebilo je već nešto skupljeno i gradjevinskog materijala, a biskupija je posjedovala i neke nekretnine koje su trebale biti unovčene da se smognu sredstva za gradnju katedrale. Medjutim u jednom općem potpusve je to nestalo, sve. I sad je trebalo početi iznova, početi iz ništa, i to je on učinio. Šta je sve muke bilo da se dobije gradjevna dozvola na ovome mjestu i dok je dobio gradilište i tako je on mogao 1974 početi sa gradnjom temelja, a slijedeće godine, to je bila Sveta godina 1975, mogao je blagosloviti temeljni kamen koji je onda pružio nadu da će na tome temelju i temeljno kamenu niknuti ova velika gradjevina. I danas стоји оvdje ta katedrala, možda u svojoj unutrašnjosti ne sasvim dovršena, na crkvi treba uvijek nešto raditi, nešto popravljati..... Ali ipak katedrala je toliko dovršena da je sposobna za službu Božju. I tako prije nego što naš biskup Petar rekne svoj životni -Nunc dimittis - sad otpuštaš, iako je danas rekao svoj biskupski sad otpuštaš, ali prije nego će on reći svoj životni sad otpuštaš, njegova su se nastojanja ispunila, zahvaljujući žrtvama samoga biskupa. Nemojmo zaboraviti koliko je on osobno žrtvovao, ne samo nastojanjem i željama nego i materijalno, zalaganjem vjernika i pomoći iz inozemstva. S biskupom Petrom i njegovim nasljednikom Pavlom i s vjernicima biskupije danas dijele radost i ugledni ovdje gosti koje ne trebam posebno opisivati. Kardinal Agnel^o Rossi koji je brazilijanac po narodnosti a danas je pročelnik Kongregacije za širenje vjere, veliki čovjek koji je velika dobra učinio i svaki dan čini svjetskoj Crkvi. Imamo ovdje i zastupnika Svetog Oca Pape - pronuncijsa Michaela Cecchinijsa, prijatelja našega naroda - hrvatskoga naroda, nadbiskupa Kuharića - predsjednika BKJ i jedan veliki broj nadbiskupa i biskupa iz naše domovine zajedno, da ne zaboravim reći, s biskupom iz Željeznoga u Austriji Mons. Leszla, koji ovdje u Hercegovini nije nepoznat čovjek.

E sad braćo i sestre, zamislimo se malo u ovaj dogadjaj. Sagradjena je crkva. Na mnogim starim crkvama, na ulaznim vratima je znao stajati natpis - Domus Dei Porta coeli - kuća Božja i vrata nebeska -. Kratko sažeto što je crkva. Na poseban način - kuća Božja - dom Božji jer je u tome domu prisutan naš dragi Isus u Presvetom Sakramentu. Sv. Ivan Zlatousti, carigradski Patrijarha i crkveni otac - učitelj istočne Crkve on je ovako rekao za Crkvu: Bog je postavio crkve kao luke u moru da se u njima može sklonuti, iz obilja vaših briga da možete naći mir i tišinu.

Šta je Crkva?

Crkva je, draga braćo i sestre, dodirna točka neba i zemlje, tu se na neki način sastaju nebo i zemlja.

Crkva je mjesto susreta, susreta izmedju Boga i čovjeka. Istina, mi se možemo susresti s Bogom u svojim mislima, u svojim molitvama, svuda, u svojoj duši, u polju, u šumi, u školi, na radnom mjestu, svuda, i bilo bi žalosno za kršćanina kad bi se on s Bogom susretao samo u Crkvi. Ali ipak se Bog na posebni način i posebno intenzivno, da tako kažem, susreće baš u Crkvi, jer je on u crkvi prisutan u Svetohraništu, jer se u crkvi obavlja euharistijska žrtva, jer se u crkvi dijele Sakramenti. Ali, moja braćo i sestre, Crkva je još nešto drugo. Ona nije samo mjesto susreta izmedju Boga i čovjeka, nego i mjesto susreta i vjernika medju sobom. Crkva je zajednička kuća. Ona ne isključuje nikoga, zajednička kuća svih vjernika. Tu dolaze svi bez razlike dobi, i djeca i odrasli i starci, bez razlike staleža, zanimanja, naobrazbe, bez razlike u različitim mišljenjima i shvaćanjima. Ovo je zajednička kuća u kojoj se svi moramo osjećati jedno - mjesto susreta s Bogom i mjesto susreta vjernika medju sobom, u ljubavi i slozi.

Da vam pri povjedim jednu zgodu iz prvog kršćanskog doba! Kad je sv. apostol Pavao na svom trećem apostolskom putovanju boravio u Efezu - u Maloj Aziji, došle su vjesti iz Korinta u Grčkoj gdje je on propovjedao godinu i pol i osnovao Crkvu. Tamo je došao neki drugi kršćanski propovjednik, porjeklom Židov kao što je i sv. Pavao. Veliki govordžija, govornik i šta se dogodilo, njegova prisutnost imala je nažalost posljedizuđe je medju kršćanima, onima koje je Pavao obratio nastala prepirkica i da je nastala nesloga. To su javili Pavlu - jedni govore ja sam za Pavla, drugi kažu ja sam za Apola - to je taj koji je poslije došao - treći ja sam za Petra, a četvrti ja sam Kristovac, ja Kristu pripadam. Sad kad je sv. Pavao to čuo obratio se na njih vrlo oštrom riječima. Rekao je zar je Krist razdijeljen, zar se može raskomadati Isusa Krista..... ili ste vi kršteni u Pavlovo ime, a ne u Isusovo, Eto takvu im je pouku dao i onda ih zaklinje: "Zaklinjem vas, braćo, imenom Gospodina našega Isusa Krista da svi budete složni, da ne bude medju vama razdora". To poručuje sv. Pavao kršćanima koji su se poslije pomirili, a isti sv. Pavao u poslanici Efežanima kaže ovako: "Trudite se oko toga da sačuvate jedinstvo duha, braćo, jer jedan je Gospodin Bog, jedna je vjera, istu vjeru imate, jedno krštenje, jedan Bog i Otac svih".

Braćo i sestre! Ove riječi upućene kršćanskoj zajednici u Korintu i Efezu vrijede za kršćane svih vremena i za kršćane na cijelom svijetu. Smatrajmo da su upućene i nama. Neka i ova crkva bude mjesto iskrenog susreta s Bogom i iskrenog susreta vjernika medju sobom. Drugo, ovo je katedralna crkva. Ta crkva nije kao svaka druga crkva, imamo župskih crkava, imamo crkve i kapеле na grobljima, imamo samostanske crkve i kapelle ova je crkva sasvim nešto drugo - to je biskupska,

katedralna ili stolna crkva jer se u njoj nalazi biskupska stolica ili biskupsko prijestolje, biskupska katedra. A ta biskupska katedra je simbol biskupske vlasti naučavanja i upravljanja. U toj crkvi će se obavljati svećani biskupski obredi osobito na velike blagdane. U katedrali se redovito zaredjuju svećenici, prvi pomoćnici biskupa u njihovom pastirskom radu.

U katedrali se na veliki četvrtak posvećuju sv. ulje, ona ulja koja se upotrebljavaju kod dijeljenja sv. Sakramenata. Biskup ih posvećuje ovdje na jednom mjestu i odavde, iz ove katedrale, šalju se po čitavoj biskupiji u znak jedinstva čitave biskupije sa ovom katedralom..... Kratko rečeno, katedrala je središte biskupske zajednice. Evo što je rekao II Vat. sabor u uredbi o svetoj liturgiji: Biskup treba smatrati kao velikog svećenika svojih vjernika..... Od njega na neki način proistjeće i ovisi život vjernika u Kristu. Stoga svi treba da uvelike cijene liturgijski život biskupije oko Biskupa, naročito u stolnoj crkvi. Neka budu uvjereni da se Crkva poglavito očituje u punom i djelatnom učešću svega svetog naroda Božjega u istim liturgijskim slavlјima, a osobito u istoj cuharistiji, u istoj molitvi, kod jednog oltara kojem predsjeda biskup okružen svojim svećenstvom i služiteljima (SC 41), kao što i danas imademo, etc, na posebni način ovu krasnu sliku: biskup sa drugim biskupima i sa svojim svećenstvom. Iсти papa Pavao VI na jednom drugom mjestu veli ovako: Uistinu, ova crkva odlikuje se osobitim dostojanstvom zbog toga što je u njoj biskupska stolica, biskupska katedra oslonac jedinstva sv. reda uprave i učiteljstva u zajedništvu s Petrom. Trebamo dakle, braće i sestre, cijeniti katedralnu crkvu. Treće što bih vam htio reći jest to - brzo ću svršiti. Ova je katedrala posvećena Bogu, ali ima kao zaštitnicu Blaženu Djevicu Mariju Majku Crkve i Kraljicu svijeta. U Djelima apostolskim čitamo kada je Isus uzišao na nebo, a apostoli su ostali bez svoga vodje i učitelja, oni i prva kršćanska zajednica u Jeruzalemu nekako instinkтивno su se skupljali oko koga? - oko Majke Isusove i s njom su ustrajali u molitvi čekajući dolazak Duha Svetoga. Tako je isto, draga braće i sestre, čimio i hrvatski narod... Marija nije kao svi ostali sveti. Mi svete poštujemo jer su oni iz bliza na osobiti način slijedili i u Crkvi ostvarili lik Isusov. A Marija je nešto drugo. Ona je dala svijetu Isusa Krista. Fo njoj i u njoj je Riječ Božja postala Čovjekom. Nitko od svih svetih nije tako bliz Isusu kao Blažena Djevica Marija i stoga je prirodno da je poštujemo iznad svih svetih, jer je Marija Majka Isusa Krista koji je glava Crkve i s pravom je nazivamo Majkom Crkve kao što je i naslov izabran i za ovu crkvu. Neka dakle ova katedrala postane novo duhovno žarište štovanja naše predrage Majke.

Na završetku, draga braćo i sestre, radosna i vesela srca zahvalimo ~~velikom~~ Bogu da je konačno do toga došlo. Već je sto godina da biskupija postoji, evo dragi Bog je dao da se ova katedrala sagradila, zahvalimo i Gospu koja je sigurno dala svoju obilnu pomoć, zahvalimo i biskupu Petru, njegovoj ustrajnosti, njegovoj odlučnosti, njegovoj počrtvovnosti, njegovoj jakosti da je ustrajao da može još za vrijeme svoga biskupovanja ugledati evo ovu krasnu novu katedralu(pljesak). Ja bih ovdje zahvalio svima poznatim i nepoznatim dobročiniteljima koji su dali novčana i materijalna sredstva za gradnju. To su bili golemi novci potrebni za sve ovo. Zahvaljujem takodjer i arhitektima koji su izradili i nacrte i svima radnicima koji su gradili koji su kroz tolike godine, zapravo kroz pet godinadan na dan radili na ovom gradilištu da se podigne ova crkva. Neka Bog dragi sve njih nagradi svojim milostima i svojim darovima. Hvaljen Isus i Marija!

8.- Na prikazanje donešeni su mnogobrojni darovi u naravi i u novcu, što je ponovno izazvalo veliko i radosno uzbudjenje. Veliku su pažnju privukli oni koji su iz župe ZAGORJE kod Virč donijeli dvoje odrasle jagnjedi i prinjeli ih na prikazanje, a iz GRABOVICE donošeno je pečeno janje i duvanjskoga sira. I to je privuklo pažnju, ali daleko su vrijedniji darovi koji će trajno ostati u novoj katedrali, kao npr. ona misnica boromejka koju je poklonio biskup iz Gradišće Mons. Laszlo, te oni kaleži s patenama koje su poklonili župa Kaštel Stari, te hrvatska katolička misija u Schwäbisch Gmünd i župa Prisoje. Zagrebački nadbiskup Mons. Kuharić poklonie je novi Misal, SS. Milosrdnice su poklonile kompletну misnu opremu a k temu i dar u novcu, i mnogi drugi su donijeli svoj dar, kako to reporter G.K. zgodno u svome izvještaju napisao "Od brodića do konavskog veza". Treba spomenuti i dar dubrovačke katedrale, a sastojao se u mitri, štoli i olтарniku, a sve to u konavskom vezu, i dodaje reporter G.K. "I još mnoge nespomenute župe sa svojim darovima" (str. lo) čije će imena ostati u široj javnosti nespomenute, ali nagrada im od Božje neće izostati, a naše priznanje i naša zahvalnost prati ih dok bude po stojala katedrala u Mostaru.

9.- Pri koncu sv. mise je Dr Stjepan Kožul, tajnik NDS iz Zagreba pročitao na latinskom a onda i u hrvatskom prijevodu Bulu Sv. Oca kojom se dosadašnjeg mostarsko-duvanjskog biskupa rješava dužnosti, a imenuje počasnim nadbiskupom GIUFITANSKIM, dok njegovu službu i čast preuzima njegov dosadašnji pomoćni biskup-koadjutor Mons. PAVAO ŽANIĆ.

Radi cijelovitosti ovog skromnog prikaza donosimo tekst imenovanja i u originalnom latinskom jeziku, kao i u hrvatskom prijevodu:

JOANNES PAULUS EPISCOPUS SERVUS SERVORUM DEI

Venerabili fratri PETRO ČULE, Episcopo Mandetriensi-Dumnensi necnon Administratori Apostolico Marcanensi-Tribunensi, ad Ecclesiam titulo Giufitanam data simul Archiepiscopali dignitate translato, salutem et Apostolicam Benédictionem.

Cum tu, Venerabilis frater, ob provectam actatém huic Apostolicae Sedi renuntiationem obtulisses regiminis Ecclesiae Mandetrinensis-Dumnensis necnon Administrationis Apostolicae Marcanensis-Tribunensis, Venerabiles fratres Nostri S.R.E. Cardinales qui Sacrae Congregationi pro Gentium Evangelizatione seu de Propaganda fide sunt praepositi Nobis persuaserunt ut te ad aliquam Ecclesiam titularem cum gradu et dignitate Archiepiscopali dignaremur transferre. Nos igitur, hac sententia probata rataque habita, ut pariter tibi Nostram benevolentiam ostendamus atque signum grati animi praebeamus, singulari insuper honoris titulo volumus te loctpletare, propterea Apostólica Nostra potestate hisque sub plumbō Litteris ad vacantem Ecclesiam titularem GIUFITANAM cum Archiepiscopali dignitate transferimus omnibus tributis iuribus congruisque impositis obligationibus facta simul facultate ut posthac Archiepiscopus titularis Giufitanus necnon Episcopus olim Mandetrinensis-Dumnensis possis ac valeas appellari. Ad iura autem iuranda quod attinet, fidelitatis videlicet erga Nos et Successores Nostros atque catholiceae fidei professionis, ab iis iterandis te eximimus, contrariis quibuslibet non obstantibus. Tibi denique, Venerabilis frator, qui in sacro famulatu industria tuam omnem explevisti ad Dei gloriam atque spiritualem fidelium tibi commissorum, procurandam salutem, Christum Principem Pastorum deprecamur, intercedente etiam Beatissima Virgine Maria, supernorum bonorum copia te iugiter ditet.

Datum Romae, apud S. Petrum die septimo mensis Iunii, anno Domini millesimo nongentesimo octogesimo, Pontificatus Nostri secundo.

Augustinus Card. Casaroli
a publicis Eccl. negotiis

Marcellus Rossotti, Prot. Ap.

IVAN PAVAO BISKUP SLUGA SLUGU BOŽJIH

Časnom bratu PETRU ČULE, biskupu mostarsko-duvanjskom i Apostolskom Administratoru mrkanjsko-trebinjskom, premještenom u Crkvu Giufitansku, kojoj je ujedno podjeljeno dostojanstvo nadbiskupije, pozdrav i Apostolski blagoslov. Budući si ti, Časni brate, zbog poodmakle dobi podnio ostavku na upravu mostarsko-duvanjske Crkve i Apostolske Administrature mrkanjsko-trebinjske ovoj Apostolskoj Stolici, naša Časna braća Kardinali Sv. R.C. koji stoje na čelu Svetoga Zbora za evangelizaciju naroda ili širenje vjere, nagovoriše Nas, da te premjestimo na neku titularnu Crkvu sa stepenom i dostojanstvo nadbiskupije. Stoga usvojivši i odobrивši ovaj prijedlog, da ti ujedno iskažemo našu dobrohotnost i pružimo znak naklonosti srca, ujedno hoćemo da te obdarimo posebnim naslovom časti, stoga Našom Apostolskom vlasti ovom Bulom premještamo te na upravnjenu titularnu Crkvu GIUFITANSKU sa rangom nadbiskupije podjeljujući sva prava i namećući sve dužnosti dajući ti ujedno ovlasti, da ubuduće možeš se i imaš pravo nazivati se titularni nadbiskup Giufitanus i bivši mostarsko-duvanjski biskup. A što se tice polaganja zakletve vjernosti prema Nama i Našim Nasljednicima te isповjesti katoličke vjere Mi te oslobadjamo, da to ponovno činiš, bez obzira na sve protivne odredbe. Tebi napokon, Časni brate, koji si u svetom služenju razvio sav polet u radu za slavu Božju i za ostvarenje duševnoga spasenja tebi povjerenih duša molimo Krista, Kneza Pastira, da takodje po zágovoru Preblazene Djevice Marije, neprestano te obasija obiljem nadnaravnih darova. Dano u Rimu kod sv. Petra, sedmoga dana mjeseca lipnja, godine Gospodnje tisuću devetsto osamdesete, druge godine Našega Fontifikata.

Augustin Kard. Casaroli
za javne poslove Crkve

Marcel Rossotti, Ap. Prot.

Sveta Kongregacija za evangelizaciju nareda ili za širenje vjere popratila je ovaj dokument slijedećim pismom:

Preuzvišeni i Prečasni gospodine,

Kako Ti jejavljeno, Vrhovni Svećenik na ovaj današnji dan prihvatio je i ostvārio tvoju odrēku na pastoralnoj upravi dijeceze mostarsko-duvanjske, koju si ranije podnio prema propisu Dekreta II Općeg Vatikanskog Koncila CHRISTUS DOMINUS. Ujedno on se udostojao u

znak svoje posebne pažnje i dobrohotnosti premjestiti te na titularnu stolicu giufitansku podjeljujući ti ujedno nadbiskupsko dostojanstvo.

Sveti Otac, prihvaćajući tvoju odreku, ujedno je tražio od ove Kongregacije, da ti se prenesu njegovi osjećaji zahvalnosti za šezdeset i više godina dugotrajnog i mukotrpnog pastoralnog služenja u toj dijecezi, najprije kao svećenik, a zatim od 1942 godine kao biskup sve do današnjega dana.

Za stvar Evanjelja sve si vrijeme odvažno i junački ispunjavao službu, hraneći s velikom ljubavlju, strpljivošću i samoprijegorom povjereni ti Kristovo stado, što su oznake dobrog Pastira, koji nasljeđuje Kristov primjer.

Ova pak Sveta Kongregacija kroz dugi niz godina izbliža prateći tvoju brižnu i izvrsnu pastoralnu službu želi ti u cvoj pruženoj prigodi izraziti sve svoje priznanje i zahvalnost zbog združenog rada koji si uvijek pružao i koji je omogućivao, da se kršćanski život u mostarsko-duvanjskoj Crkvi unapredjuje i učvršćuje njegujući najveću vjernost prema Apostolskoj Stolici.

Stoga ti želi posebno izreći svoju naročitu hvalu kako radi uloženoga tvoga truda da bi se u tvojim vjernicima što bolje uvriježila spoznaja vjerskih istina i povrh tog uvećalo njihovo učešće u sudjelovanju kod Euha rištjske Žrtve i u primanju Sakramenata, tako radi posebnog i vrlo pohvalnog nastojanja oko svećeničkih zvanja, što si ga razvio tako, da se ovih godina potrostručio broj službenika svetih tajna.

Valja nadalje spomenuti, da si ti napuštajući pastoralno breme upravljanja dijecezom sretno dovršio i drugu namisac, koju si zasnovao kad si bio izabran za biskupa: naime izgradnju katedralne crkve, koja se danas svećano požeće.

Ova je Sveta Kongregacija uvjerenja, da će vjernici mostarsko-duvanjske dijeceze sačuvati uvijek živu uspomenu na tebe kao na dobrog i vjernog pastira te jednako i na tvoju usku povezanost sa Rimskim Prvosvećenikom koju si dokazao riječima i odvažnim svjedočanstvom svoga života. Nadalje ovaj Sveti Zbor se uzda, da ćeš molitvama nastaviti promicati dobre ove dijeceze te djelovati prema silama, da se prevlada razdor i što prije uspostavi poželjno jedinstvo toga prezbiterija.

Konačno izrazujući najbolje želje za tvoje dobro zdravlje milo mi je ponoviti najveće poštovanje prema tebi te odličnim izrazima naklonosti izjaviti svoju privrženost u Gospodinu Agnelo kardinal Rossi, prefekt Ticijan Scorzotto, podtajnik

Prečasnom gospodinu PETRU ČULE
Naslovnom nadbiskupu Giufitanskom
M O S T A R

lo.- Nakon toga Dr Stjepan Kožul je pročitao DEKRET

Biskupskog Ordinarijata o osnivanju nove župe uz sada posvećenu katedralnu crkvu Blažene Gospe u Mostaru.

Dekret ovako glasi:

BISKUPSKI ORDINARIJAT MOSTAR

Prot. Br. 500/1980.

U IME PRESVETOGA TROJSTVA - AMEN!

Nakon što je veliki prijatelj slavenskih naroda, blažene uspomene Papa Leon XIII. svojim Apostolskim pismom "Ex hac augusta Principis Apostolorum Cathedra" od 5. srpnja 1881. godine utemeljio novu crkvenu pokrajину sa sjedištem nadbiskupije u Sarajevu i biskupijama u Banja Luci i Mostaru, a kojoj je crkvenoj pokrajini pridružio starodrevnu i časnu mrkanjsko-trebinjsku biskupiju, te obnovio crkvenu hijerarhiju, za vrijeme upravljanja biskupijom u Hercegovini o. fra Paškala Buconjića bilo je još 1899. godine odredjeno da se u sjedištu mostarsko-duvanjske biskupije i srcdištu Hercegovine podigne nova katedrala, koja će ujedno biti i sjedište nove župe u gradu Mostaru.

Zahvaljujući Trojedinom Bogu, presvetoj Bogorodici i sv. Josipu, patronu mostarsko-duvanjske biskupije, u ovoj 1980. godini uspjeli smo nakon mnogih napora i poteškoća podići katedralnu crkvu, koja će biti posvećena presvetoj Bogorodici - Blaženoj Gospo Majci Crkve i Kraljice Svijeta, stoga pozivom na ranije odredbe iz vremena biskupa fra Paškala Buconjića, te na propise Crkvenog Zakonika i odredbe II Vat. Sabora, oslanjajući se na razgovore koji su vodjeni pred Apostolskim Vizitatorom Mons. Stefanom Lászlò o osnivanju nove župe u Mostaru, a koje je pregovore Sveta Stolica prihvatile i proglašila u Dekretu "Romanis Pontificibus" od 6.VI. 1975. ovim u ime Trojedinoga Boga, na čast presvete Bogorodice, spasenje neumrlih duša i dobro našega grada i biskupijā u Hercegovini osnivamo i kanonski utemeljujemo novu župu u gradu Mostaru, a koja će imati svoje sjedište u katedralnoj crkvi, a njczine su granice utvrđeno već ranije u razgovorima pred Apostolskim Vizitatorom, a to su: ulicom Lea Bruka te Petra Drapšina na trg 14 februara ili Rondo, te ulicom Lenjinovo šetalište preko mosta Maršala Tita uz zgradu robne kuće "Razvitek" te ulicom Kazazića i Krpina prema obroncima Velčića. Neka bude sve na veću slavu Božju, čest presv. Bogorodice i spasenje neumrlih duša.

U Mostaru, na dan posvete i otvaranja katedralne crkve Blažene Gospe, na 24. nedjelju kroz godinu, 14. rujna 1980.

- Petar, biskup
- Pavao, biskup

Tekst u G.K. br. 10(439) od 28. IX. 1980. unio je malu zabunu medju neke iz Mostara, kao da su biskupi Petar Čule i Frano Žanić svojevoljno i upravo na taj dan odredjivali granice nove katedralne župe u Mostaru. Radi povijesne istinitosti, to treba ispraviti i naglasiti da su granice nove župe u Mostaru odredjene sporazumno s onim franjevačkim predstavnicima koji su s Ordinarijatom vodili pregovore bilo to ovdje u Mostaru bilo pred Apostolskim Vizitatorom, bilo u Rimu, i tada su te granice predložene, što je Sv. Stolica prihvatile i ozakonila u Dekretu RP 1975.

Nakon svega toga, nakon te veličanstvene proslave po svete nove katedralne crkve i otvaranja pastoralnog centra uz tu crkvu, svi smo ispjevali "Tebe Bođa hvalimo", te su prisutni kardinali, nadbiskupi i biskupi podijelili svoj blagoslov kao zalog Božje pomoći u životu.

11.- Na koncu ovog skromnog prikaza proslave 14.

rujna u Mostaru žećimo istaći još slijedeće:

U nedjelju ujutro 14. rujna trebao je stići oko 9;30 sati iz Zagreba i o. Radojko Karaman, provincijal D.I. ali je taj dan vlak iz Zagreba mnogo zakisnio pa je o. Karaman došao u Mostar tek pred podne, i prisustvovao je zajedničkom objedu i akademiji. S njim je doputovao u istom vlaku i ing. Franić kojega je za vrijeme objeda posebno pozdravio Mons. Žanić uz pljesak prisutnih. Medju svećenicima-koncelebrantima primjetilo se i Rektora dječackog sjemeništa na Šalati u Zagrebu o. Vladimira Vlašića te preč. gosp. Marko Herendiju iz Dubrovnika, te delegata subotičkog biskupa preč. gosp. Blaška Dekanj, te Mons. Graciju Brakočića kao delegata kotorskog administratora Mons. Gracije Ivanovića. Bila je zapažena i prisutnost Mons. Branimira Župančića, koji se sav bio dao na snimanje s kamerom i filmom i držimo, da će nešto od toga ostati i za povijest s posvete i otvaranja katedrale u Mostaru.

- Posebna nam je čast istaći, da je **liturgijskim** obredima prisustvovala delegacija Srpske pravoslavne crkvene općine u Mostaru na čelu s protojerejem ALEKSOM KUBAC s dvojicom pratioca. Oni su sudjelovali i na popodnevnom zajedničkom objedu, te su lijepim govorom pozdravili sve prisutne te čestitali Katoličkoj Biskupiji na postignutim rezultatima.
- Islamsku vjersku zajednicu u Mostaru zastupala je delegacija na čelu sa SALIHOM ČOLAKOVIĆEM koji je također na zajedničkom objedu održao vrlo zapažen pozdravni govor.

Prije početka liturgijskih funkcija posjetili su u zgradu uz katedralu prisutne Kardinale, Nadbiskupe i Biskupe predstavnici gradjanskih vlasti na čelu sa MUHAMEDOM BEŠIĆEM članom Izvršnog Vijeća SR BiH i predsjednikom Komisije za odnose s vjerskim zajednicama u BiH, te DŽEVAD DERVIŠKADIĆ, predsjednik SO Mostar, KREŠIMIR VIDOVIC, predsjednik Izvršnog Vijeća SO Mostar, RADMILO ANDRIĆ, bivši predsjednik SO Mostar, sada član Izvršnog Vijeća SFRJ, FRANJO TOLIĆ, savjetnik u Komisiji za odnose s vjerskim zajednicama u Skupštini BiH, ZULFIKAR DŽANKIĆ, predsjednik Komisije za odnose s vjerskim zajednicama SO Mostar, te MUHAREM HUSELJIĆ, sekretar iste Komisije. Oni su kratko pozdravili prisutne Kardinale, čestitali našim Biskupima na svečanosti i najavili svoj dolazak na objed u prostorijama uz katedralnu crkvu. Biskup Dr Petar Čule u svojem pozdravnom govoru je posebno pozdravio predstavnike vlasti, aludirajući na njihovu prisutnost u proslavi posvete i otvaranja katedralne crkve u Mostaru.

12... U 13.00 sati bio je zakazan svečani, zajednički objed u prostorijama zgrade uz katedralu. Reporter GK navodi da je bilo 750 uzvanika (str. 10). Međutim prema izjavama koje su nam dale Sestre Milosrdnice, koje su podnijele glavni dio tereta u zajednici sa nekim Sestrama provincije Školskih Sestara iz B. Polja i nekih drugih Sestara koje su bile u Mostaru ili su došle za

tu zgodu, bilo je preko 1000 gostiju, koji istina, nisu svi istodobno sjedili, ali preko tisuću obroka izdano je za taj dan i sve se odvijalo u najvišem redu i miru kako se samo moglo poželjeti.

Tom prigodom sve je goste pozdravio mostarski biskup Mons. Pavao Žanić. Taj pozdravni govor nije nam sačuvan, a Biskup je nastojao sve pozdraviti - od prisutnih Kardinala, Nadbiskupa, Biskupa, Provincijala, svećenika, predstavnika narodne vlasti, pa sve prisutne gradjane iznoseći u najkraćim glavnim crtama povijesni tok i gradnje ove katedralne crkve. Posebnu je hvalu izrekao predsjednicima SO Mostar - prisutnome Radmilu Andriću i odsutnome Avdi Zvoniću, te mnogim drugima, koji su svojim odlučnim držanjem pripomogli da smo mogli dobiti potrebne dozvole za izvodjenje radova; nije Biskup propustio da spomene ni Zavod za urbanizam te ona mnoga poduzeća koja su svjim radom pripomogla da se je moglo dovršiti do ovoga časa ovaj veliki crkveni objekat, premda on još u potpunosti nije dovršen. Svoju pozdravnu riječ i izraze priznanja i zahvalnosti ponovio je biskup Žanić u svojem drugom govoru istoga dana na popodnevnoj akademiji, pa kad o toj temi budemo govorili citirat ćemo i taj njegov pozdravni govor.

Ispred predstavnika narodne vlasti govorio je Krešimir Vidović, predsjednik Izvršnog vijeća SO Mostar. Biskupima Hercegovine su čestitali i sve pozdravili, kako smo već unaprijed spomenuli predstavnici Srpske pravoslavne crkvene općine, dok je mitropolit Vladislav, zbog svoje spriječenosti, poslao veoma lijep brzojav koji završava riječima "ispola eti despota", kao i predstavnici Islamske vjerske zajednice na čelu sa Salihom Čolakovićem. U ime prisutnih OO. Franjevaca i Franjevačke hercegovačke provincije pozdravio je sve prisutne fra Jozo Pejić, Generalov Subdelegat za provinciju herc. franjevaca. Svaki je govornik bio pozdravljen burnim pljeskom.

Za vrijeme zajedničkog objeda čule su se mnoge pjesme, posebno ona: Du'ni vjetre, malo sa Netetve..... da ja vidim novu katedralu..... pjesma koja je veoma omiljela nadbiskupu Čuli. Pri koncu ručka upućen je brzjav sv. Ocu - slijedećeg sadržaja:

Celebrantes festive consecrationem ecclesiae cathedralis in honorem Beatissimae Virginis Mariae assistente innumerā multitudine fidelium ac sacerdotum præsentibus duobus Cardinalibus et Pronuntio Apostolico ac undecim Episcopis Sanctitati-Vestrae filiales sensus amoris fidelitates ac obsequii offerunt Cardinales Šeper ac Rossi necnon archiepiscopus Čule episcopus Žanić".

Čitanjem brzjava, pjesmom i molitvom završen je zajednički svečani ručak uz otvorenje i posvetu katedralne crkve u Mostaru.

13.- Prema najavljenom programu poslije podne u 16.00 sati održana je jednostavna, ali ukusna akademija, koja je na sve prisutne ostavila najljepši utisak, primila veliki pljesak u ime odobravanja. Uvodni pozdravni govor održao je mostarsko-duvanjski biskup Mons. Pavao Žanić, a nakon toga izведен je vrlo uspjeli recital bogoslova Jozе Milanovića, koji je bio upotpunjena prikladnim pjesmama koje je pjevao zbor svećenika, bogoslova i ČČ. Sestara. Radi ograničenosti prostora ovoga puta ne donosimo recital, nego samo glavne misli iz pozdravnog govora biskupa Žanića, a u jednoj drugoj ediciji, nadamo se, skupiti sve što se odnosi na novu mostarsku katedralu, pa tako i recital.

Biskup Mons. Pavao Žanić pozdravio je sve prisutne goste ovim riječima:

"Priredujemo ovu skromnu akademiju da pozdravimo našu katedralu i drage goste koji su počastili svojim dolaskom i službom ovaj naš svečani i povijesni dan, posebno radostan za našu Crkvu u Hercegovini. Ovo je prvi put u povijesti Crkve u Bosni i Hercegovini da jedan Kardinal, danas dvojica eminentnih crkvenih dostačjanskih stupaju na tlo naše metropolije. Ne želeći povrijediti precedenciju, pozdravljam našeg hrvatskog uzoritog Kardinala Franju Šepera, prefekta Sv. Kongregacije za nauk vjere. On je ponos nas Hrvata katolika"

zbog posebno važne uloge u životu sv. Crkve u ovim burnim vremenima, u obrani pravovjerja. "Fidem servavi.. " vrijedi danas ^{vise} nego ikad prije. Danas su tradicionalne vrednote stavljene u pitanje, i teško je u jednom, često puta krivom "aggiornamentu" i krivo shvaćenom odnosu prema istini sačuvati ono nepromjenjivo i prihvati samo ono što je za život Crkve doista potrebno uovo naše vrijeme. Eto, tu tešku i odgovornu ulogu ima naš hrvatski uzoriti Kardinal i mi smo radosni i ponosni da je on sačuvao čistoću vjere i hrabro ju branio, i kada nije bio shvaćen i kada je bio napadan. Za sve to, i posebno što se potrudio da nam dodje posvetiti katedralu -- hvala mu!

Za našu Metropoliju je jednaka čast i radost, prisutnost uzoritoga Kardinala AGNELA ROSSIJA, prefekta Sv. Kongregacije za širenje vjere. Mi spadamo pod njegovu Kongregaciju. Isusovačkog Generala, zbog snage isusovačkog reda zevu "crni papa", a prefekta Kongregacije za širenje vjere zovu "mali papa", jer pod svojom upravom i vlašću ima veliki dio Crkve, a to su sve misijske zemlje. A mnogo ih je. Od naših biskupija u Jugoslaviji, Vrhbosanska sa sjedištem u Sarajevu, banjalučka, naša mostarsko-duvanjska i mrkanjsko-trebinjska, skopsko-prizrenска i barska. To je ostalo još od doba turske vlasti nad ovim krajevima. Sv. Kongregacija za širenje vjere ustanovljena je 1599 od pape Klementa VIII i danas su pod njom neko zemlje Evrope, te cijela skoro Afrika, Daleki Istok (Indija, Kina, Japan itd.), Nova Zelandija, Oceania, Filipini i dio Amerike. Često puta čitate u Radosnoj vijesti ili slušate preko radio Vatikana, da naš Kardinal putuje po misijskim zemljama, redi Biskupe, država Konferencije, pratilo je papu Ivana Pavla II na njegovom putu po Africi, pomagao je takodjer i izgradnju naše katedrale, pomaže i odgoj naših sjemeništaraca. Za sve mu to iskrena srca zahvaljujemo i na srce stavljamo sve probleme naše Crkve u Hercegovini, da joj pomogne da nadje mir i slogu na radost Božjem puku. Hvala, Uzoriti, za ovaj dolazak, kojim ste nas počastili i sudjelovali u posvjeti naše katedrale!

Pozdravljam pre. Mons. Michele Cecchinija, pronuncijski Sv. Stolice u Jugoslaviji. Njegovu brigu i ljubav za našu Crkvu očituje i svjedoči njegov već dobro naučeni hrvatski jezik, i neka bude tako i u budućnosti.

Nažalost, mnogi su naši Nadbiskupi i Biskupi bili zapriječeni, i nisu mogli doći, jer u isti dan padaju neki jubileji, proslave i prigode u njihovim biskupijama. Ipak smo počašćeni jednim brojem preuzvišenog gospode.

Na prvom mjestu pozdravljam zagrebačkoga nadbiskupa i metropolitu, predsjednika BKJ, Mons. FRANJU KUHARIĆ.

On je već više puta dolazio u našu metropoliju i u našu Hercegovinu, ali ova prigoda i njegov dolazak nam je posebna čast i radost, te mu iskreno zahvaljujemo.

Pozdravljam i našeg metropolitu, sarajevskoga nadbiskupa Mons. MARKA JOZINOVIĆA. Mostarska je biskupija dio njegove metropolije, on je čest naš gost, te smo bili sigurni da nas ni u ovoj prigodi neće zaboraviti.

Hvala mu!

Pozdravljam zadarskoga nadbiskupa Mons. MARIJANA OBLAKA. Mi smo mu posudili dva naša vrijedna mlada svećenika. On nas se često sjeća svojim darovima za našu katedralu. Hvala!

Pozdravljam banjalučkog biskupa Mons. ALFREDA PICHLERA. On je prije nas sagradio katedralu. Lijepa mu je, ali neka se ne uvrijedi, ako kažem, da je naša ljepša. Hvala Vam za dolazak!

Pozdravljam skopsko-prizrenskoga biskupa Mons. JOAKIMA HERBUTA. S njim smo se godinama utrkivali tko će prvi posvetiti katedralu i mi smo prvi stigli na cilj, a njemu želimo da brže potrči za nama, a kada bude posveta njegove katedrale, moramo mu uzvratiti ljubav! Hvala!

Pozdravljam đakovačkoga biskupa Mons. ĆIRILA KOSA. On je ponosan na svoju katedralu, remek djelo biskupa J. Strossmayera. Da, ono su bila druga vremena i druge mogućnosti, pa je nama naša draga, makar nije kao đakovačka. Hvala Monsinjore za dolazak!

Pozdravljam dubrovačkoga biskupa mons. SEVERINA PERNEKA. Mi smo u nekim rođbinskim vezama sa dubrovačkom biskupijom, jer smo dali 28 mladih svećenika, koji sada nose veći dio tereta duhovne pastve u dubrovačkoj biskupiji. Hvala!

Pozdravljam pomoćnog biskupa splitsko-makarskoga Mons. IVU GUGIĆA, koji zastupa moju rodnu splitsko-makarsku nadbiskupiju i nadbiskupa Dr FRANU FRANIĆA. Hvala mu! Pozdravljam predstavnika kotorske biskupije i njezinog administratora Mons. GRACIJU BRAJKOVIĆA. I s Kotorom smo u rođbinskim vezama, i tamo djeluje nekoliko svećenika iz Hercegovine.

Pozdravljam generalnog definitora franjevačkoga reda i Generalova delegata fra NIKOLU RADIĆA, njegova zamjenika fra JOZU PEJIĆA, te provincijala zadarske provincije sv. Jeronima o. IVU FERANA, mojeg rođjaka, te provincijala Bosne Srebrene fra ALOJZIJA ISTUKA i sve ostale prisutne.

Pozdravljam zastupnika biskupa Matiše Zvekanovića u osobi preč. BLAŠKA DEKANJA iz Subotice.

Čast mi je pozdraviti predstavnike Srpske pravoslavne crkvene općine i predstavnike bratske islamske vjerske zajednice u našem gradu.

Ne zaboravljam pozdraviti predstavnike naše gradjanske vlasti zahvaljujući im za izdavanje dozvole za gradnju katedrale i za blagonaklono držanje prema gradnji za cijelo vrijeme gradnje, pa i za nedavno izdanu

uporabnu dozvolu i za posebnu brigu oko priprema proslave, pomoći za parking-platz autobusa i automobila i održavanje reda i prometa. Posebna hvala službenicima narodne mišljenje i na njihovu učešću na zajedničkoj gozbi. Hvala! Ne mogu a da ne spomenem i naš katolički tisak, snimatelje, G.K. i drugima koji su na svoj način sudjelovali u ovoj proslavi. Svima hvala!

Hvala svim braći svećenicima, koji su posebno zadnjih dana mnogo radili i ovo slavlje pripremali.

Posebna hvala projektantima, izvodjačima. Bilo je mnogo muke i glavobolje. Hvala svim majstorima, radnicima, a posebno Časnim Sestrama. One su zadnjih dana uložile maksimum napora, velika im hvala.

Nekoga sam možda i izostavio, ali nisam to nemjereno učinio. Neka mi oproste, a Bog će svima obilno nagraditi i naplatiti!

Konačno pozdravljam našu ljepoticu -katedralu! Doista, svatko ostaje impresioniran, kada udje u nju. Ona je sagradjena naredbom Svetе Stolice. Povijest joj je bila duga, da sve ne nabrajam, a u naše se dane ostvarila. Za projekt smo bili pozvali 6 arhitekata, odazvalo se 5, jedan je bio zapriječen. Jury se jednoglasno složio za projekt grupe zagrebačkih arhitekata Industroprojekt - na čelu te grupe bio je ing. arh. Ivan Franić. On je porjeklom iz naše biskupije, iz Buškog Blata, njegov je djed imao poznati Karlov Han u Buškom Blatu. On je zamislio katedralu pod idejom: u Mostaru ispod mosta kršćanski puk sagradio šator Božji. Taj most nije stari turski most, nego kršćanski križ koji se savinuo u dva ukrštena mosta. Katedrala je prema toj zamisli imala "visiti" o tim mostovima 32 m visoko. Još dok je jury zasjedao, upitali smo razjašnjenje, da li je to moguće. Rekoše nam da i oni u medjuvremenu o tome razmisljaju, i da će biti obješena i u zemlju utvrđena. Na komisiji nisu prošli ni mostovi ni visina od 32 m, i ta je sada 22 m. Ona je slika starozavjetnog šatora, moderni stil, moglo bi se reći neogotika. Iako je moderna gradjevinā, nije ni u čemu ekstravagantna: pravilna je i simetrična. Teško je bilo graditi, jer su posušeni kanoni zidova, krova, vrata, prozora itd. Interijer su projektirali ing. Branko Kalajžić i Fabijan Barišić iz Splita. U katedrali dominira kip Gospe - Majke Crkve i Kraljice svijeta. Gospa Kraljica, liturgijski je blagdan 22. kolovoza, a Majka Crkve slavi se drugi dan Duha. Kip je djelo akademskog kipara JOSIPA POLJANA iz Zagreba, a odliven je u bronzi od ZVONKA SEBA, također iz Zagreba. Katedrala je popločana posuškim kamenom, a oltar je od prilepskog kramara. Katedrala još nije dovršena. Medju ostalim, izvana sve ima biti obloženo bijelim kamenom, a sve prozirne površine, oko 250 m² izradjene u boji vitraži. To je još veliki, skupi posao, ali glavno je da sada učinjeno. Pozdrav napokon i mojem biskupu, sada pak nadbiskupu Dr PETRU ČULI. On me je primio kao sina, brinut ću se za njega kao za oca. (Iz publike jo netko započeo:)

"Lijepo ime Petar... Bog ga živio," i zaorila se je katedrala.

Zatim je uslijedio recital koji je priredio bogoslov, sada već djakon, Jozo MILANOVIĆ, kako smo već naprijed spomenuli. U izvodjenju recitala sudjelovali su svećenici, bogoslovi i ČČ. Sestre Franjevke iz Bjelog Polja i pjevači iz župe Stolac koji su rado došli na poziv svojeg bivšeg župnika Mons. Babića i č.s. M. Gracije Akmadžić. Prisutni gosti ostali su dušoboko impresionirani, jer se nisu nadali da se u toj početničkoj fazi života katedrale moglo tako nešto prirediti i izvesti. Hvala svima koji su u tome učestvovali na bilo koji način i neka u budućnosti nastave sa svojim radom na slavu Božju, procvat Crkve i dobro neumrlih duša.

Prisutni predstavnici gradjanske vlasti predhodno su ugovorili da će oni u počast prisutnih Kardinala, te prigodom otvaranja ncve katedralne crkve u Mostaru prirediti večeru u hotelu "Neretva". Tom prigodom progovorio je domaćin večere gosp. Muhamed Bešić, član Izvršnog vijeća S.R. BiH i predsjednik komisije za odnose s vjerskim zajednicama, a sa stranci gostiju govorio je Franjo Kardinal Šeper. Bilo sve na veću slavu Božju, procvat sv. Crkve i dobro neumrlih duša u našoj dragoj Hercegovini!

Drugi dan, kardinal Rossi je imao posebni sastanak sa svim Biskupima, koji podpadaju pod Sv. Kongregaciju de Propaganda fide, najprije u crkvi sv. misu, uz prigodnu propovjed i nagovor ne samo biskupima, nego i svećenicima i vjernicima; a iza mise održan je poslovni sastanak sa gg. Biskupima. Posjetio je i samostan na Š. Brijegu, gdje je vodio opširniji razgovor s franjevcima o situaciji u Hercegovinu, pa je na povratku posjetio u župu Kočerin, gdje je nedavno bila posvećena župska crkva.

Uz ovaj skromni prikaz dodajemo i neke osvrte na tu proslavu u Mostaru, a nadamo se, da će jednom biti

moguće da se i opširnije napiše jedna studija o katedrali u Mostaru, gdje će se moći citirati sve ono, što se je u vezi katedrale bilo gdje napisalo ili dogodilo. Dao dobri Bog da se što prije ostvari ta zamisao, a mладji neka na to misle, a ovaj prikaz sastavi dosadašnji tajnik biskupije

Dr Marko PERIĆ

++++++

D o d a t a k

- 1.- Radio-Vatikan o proslavi u Mostaru i imenovanju Mons. Dr. Petra Čule naslovnim nadbiskupom Giufitanskim

"Sutra će u Mostaru biti svećano posvećena i otvorena katedralna crkva mostarsko-duvanjske i trebinjsko-mrkanjske biskupije koju će obaviti naš hrvatski kardinal dr Franjo Seper, Prefekt kongregacije za nauk vjere. Mostarska biskupija bila je jedina biskupija kod nas, koja nije imala svoju prvoštolsku crkvu, nego je u tu svrhu služila i jedina crkva u Mostaru, crkva sv. Petra i Pavla. Prvi pisani zahtjev za izdavanje gradjevinske dozvole za katedralu uputio je biskup dr Petar Čule mješnim vlastima odmah po izlasku iz dugogodišnjeg zatvora, 24. listopada 1959. godine, na koji nikada nije dobio nikakav odgovor. 30. lipnja 1967. biskup je ponovno postavio zahtjev za izdavanje gradjevinske dozvole. Formalni akt o dodjeli lokacije odobren je 17. prosinca 1971. godine, a 24. travnja 1974. izdana je i konačna gradjevinska dozvola za gradnju katedrale. 9. studenog 1975. položen je i blagoslovljjen prvi kamen temeljac. Nova mostarska katedrala s pastoralnim centrom predstavlja bez sumnje jedno od najljepših modernih zdanja ne samo u Mostaru nego i u cijeloj Hercegovini. Čestitamo biskupu Ordinariju dr. Petru Čuli na ovom remek-djelu njegovih nastojanja, koji sutra predaje upravu biskupije svom koadjutoru mons. Pavlu Žaniću!"

/Iz emisije Radio-Vatikana 13. rujna 1980./

"Danasnji broj L'Osservatore Romano donosi, da je Sv. Otač prihvatio ostavku preuzvišenog gospodina Petra Čula, mostarsko-duvanjskog biskupa i mrkanjsko-trebinjskog administratora, koju je Biskup podnio u skladu i prema uputama koncilskog dekréta "CHRISTUS DOMINUS". U isto vrijeme dužnost Ordinarija preuzima

preuzvišeni gospodin Pavao Žanić do sada pomoći mostarsko-duvanjski biskup s pravom nasljedstva. Sv. Otac je preuzvišenog Petra Čulu uzdigao u isto vrijeme na dostojanstvo nadbiskupa.

Preč. mons. Petar Čule, biskup Mostara i Duvna u našoj zemlji, u časnoj dobi i s mnogim zaslugama, napušta vodstvo svoje biskupije nakon 38 godina pastoralne djelatnosti.

Mons. Čule predaje upravu biskupije u jednom izvanrednom i svečanom času, koji je već desetak godina očekivala cijela biskupska zajednica, a to je toliko željena posveta nove katedralne crkve, za čiju je izgradnju uložio sve svoje snage. Od samog početka svoje biskupske službe mons. Čule je na građnju katedrale usredotočio svoje misli, brinuo se da bude dovršena i dao je za nju čak i svoju uštendjevinu.

Na svečanom otvaranju, koje je jučer održano u Mostaru bili su prisutni kardinal Franjo Seper, Prefekt kongregacije za nauk vjere i kardinal Agnelo Rossi, Prefekt kongregacije za evangelizaciju naroda, o kojoj ova misijska biskupija ovisi i prima potrebna ovlaštenja, te potrebnu pomoć. Na ovoj svečanosti obavljena je ujedno predaja uprave biskupije mons. Pavlu Žaniću, koji je već lo godinu vjerni suradnik u dušobrižničkom radu i pomoći biskup mons. Čule. Tako biskupija neće ostati bez uprave.

Primajući ostavku mons. Čule, Sveti Otac mu je podjelio naslov nadbiskupa za njegove izvanredne osobne zasluge, prije svega za njegovu dugogodišnju upravu biskupijom, koju vodi od 1942-1980., i to u povijesnom času koji je bio vrlo težak i osjetljiv za Hrvatsku. Treba zatim spomenuti ploden i intenzivan rad monsinjora Petra Čule na svim crkvenim područjima. Pod njegovom upravom potrostručio se broj biskupijskih svećenika, upravo u času kada se broj zvanja drugdje smanjivao. Mostarski biskup poznat je osim toga u svijetu po svojoj velikoj vjernosti Apostolskoj zadaći koja mu je bila povjerena, po svojoj ustrajnosti i čvrstoći koja graniči s heroizmom.

Slijedeći primjer evandjeiskog Pastira mons. Čule bio je vrlo recen biskup, napose kada je trebalo istupiti u obranu vjernika. Hrabar i neustrašiv u situacijama kada je služba biskupa bila teška i donosila trpljenje, naročito u časovima kada se poratni ateistički gnjev sručio na crkvene institucije i osobe, kada su bili razaranе crkve, samostani i škole, kada su bili nemilice ubijani svećenici i vjernici.....

Herojsko svjedočanstvo još je rječitije, ako spomenemo da je mons. Čule uvijek dijelio jednostavni i siromašni život sa svojim narodom, s hercegovačkim vjernicima, za koje je podnio beskrajne patnje u svome srcu idući jedino za Istinom, Pravednošću i

spasenjem neumrlih duša, za tim idealima, kojima je bilo proglašeno njegovo svećeništvo kroz 60 godina. Jučer je cijela mostarska biskupija mogla u velikom slavlju i radosti proslaviti blagoslov nove katedrale i proslaviti svoga biskupa mons. Petra Čulu, koji je bio posebno počašćen prisutnošću dvojice kardinala Rimske Kurije, kojega je isto tako razveselila prisutnost brojnih biskupa i nadbiskupa sa svih strana naše domovine, kao i mnoštva naroda sa svih strana mostarsko-duvanjske biskupije.

Nakon ostavke dosadašnjeg mostarsko-duvanjskog biskupa monsinjora Petra Čule postao je rezidencijalnim biskupom iste biskupije njegov dosadašnji pomoćni biskup mons. Pavao Žanić.

Novi mostarsko-duvanjski biskup rodjen je u Kaštel Novome, kraj Trogira u splitsko-makarskoj biskupiji, 20. svibnja 1918. Nakon završenog sjemeništa u Splitu monsinjor Žanić je bio zaredjen 1941. godine. U 1970. godini bio je župnik Srednjeg Sela i drugih 10 godina u Rogotinu, da bi zatim bio imenovan župnikom Splitske katedrale.

U isto vrijeme bio je biskupski delegat za redovnice od 1959. godine, član svećeničkog vijeća i prosinodalni ispitivač. Obavljao je službu rektora malog sjemeništa i kapitolnog prepošta u Splitu. 1970. godine bil je imenovan pomoćnim mostarsko-duvanjskim biskupom, koju je službu obavljao sve do sada.

Mons. Petru Čuli hrvatski program Radio-Vatikana od srca zahvaljuje na vjernom služenju domaćoj Crkvi a novoimenovanom biskupu mons. Pavlu Žaniću čestitamo na imenovanju želeći mu obilje Božjeg blagoslova u vodstvu povjerene mu biskupije".

/Iz hrvatskog programa radio Vatikana 15. rujna 1980./

2. Iz zagrebačkog nadbiskupijskog služb. vjesnika:

"Ove je godine Crkva u Hercegovini doživjela veliku radost. Dobila je svoju Katedralu u Mostaru, koju s pravom prozvana je MODERNA I FOBOZNA LJEPOTICA MOSTARA, a mjesni Crdinarij Msgr. Dr. Petar Čule proslavio je 60-obljetnicu svoga svećeništva i 38-obljetnicu svoga biskupskog služenja dijecezi. Msgr. Čule je najsvečanije proslavio svoje jubileje na dan posvete katedrale 14. rujna 1980. - koja je ljubav njegova srca i san njegova života. U tom svečanom času pred Kardinalima Seperom i Rossijem, prisutnim Nadbiskupima i Biskupima, svećenicima i tisućama Božjega puka biskup Čule je predao svoje biskupije svom nasljedniku Msgr. Pavlu Žaniću, koji je tim činom kao dosadašnji Koadjutor postao Ordinarij-Biskup Hercegovine.

Sveta Stolica je za tu svečanu prigodu progovorila i svoju riječ o Msgr. Čuli. Nema sumnje da svojim isklesanim, karakternim svećeničkim i biskupskim likom spada dosad medju najveće biskupe u Hercegovini, da je ugledan sin Crkve i naše hrvatske domovine. U uvjetima vremena u kojem je on vršio svoje biskupsko služenje toliko učinili - to može učiniti samo čovjek kojeg rese upornost i vrline. Koliku je samo ljubav pokazao za svoju biskupiju? On je znao trpjeti sa svojim narodom. Znao je raditi za Crkvu. Znao je u svim životnim situacijama stajati s Crkvom i Petrovim nasljednicima. Živeći za svoju biskupiju - podigao je i Dijecezanski kler, sagradio je Katedralu i novi Župski centar u Mostaru. Stoga je logično da ga je Sveti Otec za sve dobro koje je učinio za Crkvu i svoju biskupiju nagradio i imenovao NADBISKUPOM. On je prvi mostarski biskup koji je toliko živio za svoju biskupiju, trpio, pridizao, radio i gradio - pa je i logično da je postao prvi Nadbiskup iz Hercegovine i da će spadati medju najveće mostarske biskupe u povijesti. Hvala mu za njegov život, za njegovu crkvenost, za njegovu brigu oko obojega klera, hvala mu za KATEDRALU - POBOŽNU LJEPOTICU MOSTARA. Čestitamo".

3.- Zagrebački franjevački Glasnik donio je slijedeći prikaz o proslavi posvećenja i otvaranja katedrale u Mostaru:

Pročitali smo u "OBAVIJESTI" Hrvatske franjevačke provincije sv. Ćirila i Metoda, Zagreb, god. XXXIII broj 5, od 17. XI. 1980., članak što ga je napisao p. Ivan Krznar pod naslovom POSVETA NOVE KATEDRALE U MOSTARU. Članak je zavrijedio da ga u cijelosti prenesemo, ali radi ograničenosti prostora u ovom broju Službenog Vjesnika, dónosimo samo neke pasuse. Uvodno pisac konstatira da je dne 14. IX "imao priliku prisustvovati jednom rijetkom sli tako svečanom dogadjaju, kao što je posveta nove crkve". Auktor nabrala prisutne goste sa strane, spominje prisutne kardinale, nadbiskupc i biskupc, te nastavlja: "ulaskom duge povorke svećenstva i biskupa iz sakristije katedrale po sjevernoj strani dvorišta na pristupni trg i stubište na istočnoj strani crkve kroz uski ulaz koji se tu nalazi, a malo podsjeća svojim izgledom na ulaze u drevne egipatske hramove, započela je molitvom kardinala Sepera posveta ove gradjevinski vrlo zanimljive i neobične katedrale. Svojim nepravilni tlocrtom i uzdignutim krovom pomalo liči na planinski "katun" te i nehotice podsjeća na riječi iz Sv. Pisma: "Evo šatora mojega medju ljudima".... U nastavku članka pisac navodi nešto izgovora Dr. Čule, te iz propovijedi kard. Franje Šepera, te da je tajnik NDS pročitao papinsku Bulu kojom je mons. Dr Čule imenovan nasl. nadbiskupom te da je isti pročitao Dekret o osnivanju župe u Mostaru uz katedralnu crkvu, spominje i poslijepodnevni ručak i akademiju u katedrali. Ovako pisac

nastavlja: "Sama katedrala je kako rekoh na početku u građevnom smislu vrlo zanimljiva. Osnovni raspored gradjevinskih prostora i dijelova je gotovo identičan sa rasporedom naše gradjevine na Sigetu. Najuspjelije je rješenje osvjetljenja sa vrha krova kroz veliki križ koji u svojoj sredini prelazi u osmerokutu zvijezdu.

Zidovi su obloženi lijepom politiranom hrastovinom a pod vrlo uspješno izveden od glačanog kamena. Prostor je ugodan i intiman, a sa povišenog prezbiterija koga rabi kip Gospe Kraljice, koji je na neki način srce crkve doista se pogledom vlasti cijelim prostorom. Prezbiterij presjecaju orgulje koje na taj način ujedno pregradjuju zadnji dio crkve u sakristiju. Vrlo duhovito i praktično rješenje. Izvana je gradjevina manje sretne ruke. Prvi je nedostatak što je utopljena u teren. Bila bi mnogo impozantnija da je na povišenom platou. Tu utopljenost još više povećava nizina njezinih zidova u odnosu prema impozantnom krovu od čelične i aluminijске konstrukcije. Pastoralni dio vrlo je uspješan, a čini mi se i vrlo funkcionalno riješen. On zapravo, barem izvana, jest ljepši dio gradjevinskog kompleksa. Drugi dan po lijepom sunčanom vremenu kad su crkva i prostor okolo bili potpuno prazni mogao sam bolje promatrati i diviti se ovom Satoru Gospodnjem koji se tu kao polomlj nih vertikalnih krila slučajno smjestio u neprikladnoj kotlinici".

NA ZNANJE PASTORALNOM KLERU U DIJECEZI:

Smijemo predpostaviti da naprijed navedeni pisac nije pisao ovaj članak s uvjerenjem da je Mostar imao jednu katedralu, a sad da je dobiti novu katedralu, ali njegovu misao netko bi mogao i tako protumačiti.

U knjizi HERCEGOVINA PRIJE loo GODINA, ili ŠEMATIZAM fra PETRA BAKULE, Mostar 1970. opisuje se nova katolička crkva u Mostaru, njezin izgled, rad na podizanju, utrošak. Pisac izričito piše: "Mnogo je utrošeno, a trebat će još mnogo utrošiti, dok se ne dovrši ta katedrala(mi podvukli) (nav. dj. str. 62). A biskup fra Andjeo Kraljević (1867-1879) u svojem izvještaju za 1866. piše: "Ovaj Vikarijat još ne posjeduje gotovu katedralnu crkvu....." U najnovije doba primili smo iz rimskog arhiva prepis biskupova izvještaja o trećoj gen. kan. vizitaciji (1873, 1874 i 1875) gdje izričito medju ostalim piše: "... Vicariatus iste habet ecclesiam cathedralem, cuius fundamenta jacta sunt 7ma Martii 1866 et jam ad perfectionem hoc anno deducetur. Hucusque impenda 122 milia francorum. Hoc summam potissimum habuti a pia Congregatione Propagationis Fidei Lugdunensi. Huis ecclesiae longitudino est 52 cubitorum latitudo vero 26..."

Što je bilo s tom katedralom za biskupovanja o. Buncanića, to čeka da bude istraženo i objavljeno, a o. I. Krznar ne znajući za sve ove podatke, približuje se istini, da je katedrala posvećena 14. rujna u Mostaru zaista "Nova katedrala u Mostaru". U ovoj stvari mišljenja su oprečna. Molimo povjesničare da na temelju dokumenata, a ne rekla-kazala, traže istinu i dodju do nje.

II. dio

OKRUŽNICA BISKUPA ORDINARIJA, DOKUMENTI SV. STOLICE,
OKRUŽNICE BISK. ORDINARIJATA, DIJEC. KRONIKA, OBAVIJESTI

I. Okružnica Biskupa Ordinarija svim Svećenicima

Draga braćo svećenici!

Dana 14. rujna o.g. na dan posvete Katedrale, preuzeo sam upravu naših biskupija, te sam od toga dana biskup ordinarij mostarsko-duvanjske i ap. administrator trebinjsko-mrkanjske biskupije. Već preko 9 godina živim u Hercegovini kao biskup-koadjutor i dobro su mi poznate prilike u kojima preuzimam upravu biskupije. Svjestan sam svoje odgovornosti pred Bogom, pred povjerenim mi dušama i pred Svetom Stolicom. Moju službu i rad stavljam u ruke Božje i pod zaštitu nebeske Majke Marije.

Kada predsjednik neke ustanove ili vlade preuzima dužnost, obično izloži program svoga rada. Ja ču nastojati da program moga rada bude Isus Krist i njegova Crkva, posebno Papa i II Vat. sabor.

Crkva, otajstveri Krist, božansko-ljudska ustanova ima svoje božanske i ljudske elemente, koje smo mi svi prihvatali kada smo postali svjesni svoga krštenja i posebno kada smo zaredjeni za svećenike. Nešto od toga je izričita Isusova riječ, drugo je logični slijed koji izlazi iz vlasti Crkve, a traži ih svaka ustanova za ljudi određena. Tamo gdje je mnogo ljudskih shvaćanja, različitih pameti i mnogo različitih htijenja i voljâ koje moraju biti usmjerene jednom cilju, potrebno je zajednici postaviti glavu. To je hijerarhijsko uredjenje Crkve, božansko htijenje, božanska ustanova. To su temelji na kojima Crkva na ovome svijetu počiva. O hijerarhijskom uredjenju Crkve dosta i jasno nam govori i Sv. Pismo i Predaja i posebno I i II Vatikanski sabor. Prvi je jače naglasio primat Rimskoga biskupa, drugi pak je više govorio o biskupima nasljednicima apostola. Podsjetimo se nekih misli II Vat. iz Dekreta o biskupima "Christus Dominus" i iz dogmatske konstitucije "Lumen gentium". "Krist, da izvrši Očevu volju, osnovao (je) nebesko kraljevstvo na zemlji i otkrio nam je Njegov misterij i svojom poslušnošću izvršio otkupljenje. Crkva ili Kristovo kraljevstvo već prisutno u misteriju, po Božjoj moći već vidljivo raste u svijetu. Taj početak i rast simbolizirani su krvlju i vodom što su izišle iz otvorenog boka raspetoga Isusa (usp. Iv 19,34), i unaprijed navješteni Gospodinovim

riječima o njegovoј smrti na križu: "I ja ču, kad budem odignut od zemlje, sve privući k sebi".(LG 3). "Dajući svoga Duha, on svoju braću, sazvanu iz svih naroda, na mistični način sastavlja kao svoje tijelo"(LG.7). "Glava je toga tijela Krist. On je slika nevidljivoga Boga, i po Njemu je sve stvoreno. On je prije svih i sve stvari postoji po njemu. On je glava tijela, a tijelo je Crkva. On je početak, On je prvorodjenac od mrtvih, da ima prvenstvo u svemu"(LG 7). "Krist, jedini Posrednik, ustanovio je na ovoj zemlji i neprestano uzdržava svoju svetu Crkvu, zajednicu vjere, ufanja i ljubavi, kao vidljivi organizam, po kojem na sve razlijeva istinu i milost. Ali, društvo sastavljeno od hijerarhijskih organa i mistično Kristovo Tijelo, vidljiv zbor i duhovna zajednica, zemaljska Crkva i Crkva koja već posjeduje nebeska dobra, ne smiju se smatrati kao dvije stvari, nego one tvore jednu složenu stvarnost, koja je saštavljena od ljudskog i božanskog elementa"(LG 8). "Ovaj Sveti Sabor, idući stopama Prvog vatikanskog koncila, zajedno s njim uči i izjavljuje da je Isus Krist, vječni Pastir, sagradio svetu Crkvu poslavši Apostole, kako je i sam bio poslan od Oca (usp. Iv 20,21); i htio je da njihovi naslijednici, to jest biskupi, budu u njegovoј Crkvi pastiri do konca vjekova. Da pak episkopat bude jedan i nerazdjeljen, postavio je na čelo ostalim Apostolima blaženoga Petra i u njemu je ustanovio trajno i vidljivo počelo i temelj jedinstva vjere i zajednice. Tu nauku o ustavljenju, trajnosti , naravi i značenju svetog primata Rimskog Biskupa i o njegovu nezabludevom učiteljstvu, Sveti Sabor ponovo nalaže svim vjernicima da je čvrsto vjeruju, i nastavljući isti predmet - odlučio je da pred svim izjavi i proglaši nauku o biskupima, naslijednicima Apostola, koji s Petrom naslijednikom, Kristovim namjensnikom i vidljivom glavom čitave Crkve upravljaju kućom Boga živoga"(LG 18). "Biskupi su postavljeni od Duha Svetoga, i kao pastiri duša su naslijednici apostola.... Oni su prema tome, po Duhu Svetomu koji im je dan, postali pravi i autentični učitelji vjere, svećenici i pastiri"(CD 2). "Red biskupa u učiteljstvu i u pastirskoj upravi naslijedjuje kolegij apostola, štoviše, u biskupskom redu apostolski zbor neprestano traje, takodjer je, skupa sa svojom glavom, rimskim biskupom, a nikad bez te glave, subjekt vrhovne i potpune vlasti u cijeloј Crkvi"(CD 4). "Biskupima, kao apostolskim naslijednicima, pripadaju po sebi u biskupijama koje su im povjerene, sva redovita, vlastita i neposredna vlast koja se traži za izvršenje njihove pastirske službe. Međutim, vlast koju - po svojoj službi ima papa da neke slučajeve pridrži scbi ili kojoj drugoj vlasti ostaje uvijek i u svemu netaknuta(CD 8).

"Biskupi su dakle primili službu zajednice sa suradnicima svećenicima i đakonima, stojeći mjesto Boža na čelu stada kojemu su pastiri, kao učitelji nauke, svećenici svetoga bogoslužja i službenici uprave Crkve. I kao što ostaje služba od Gospodina posebno povjerena Petru, prvaku Apostola, a koja se ima prenositi na njegove nasljednike, tako ostaje služba Apostola da pasu Crkvu, služba koju ima neprekidno vršiti sveti red biskupa. Zato Sveti Sabor uči da su biskupi po božanskoj ustanovi došli na mjesto Apostola kao pastiri Crkve, i tko njih sluša, sluša Krista, a tko njih prezire, prezire Krista i Onoga koji je Krista poslao" (LG 20). "U biskupima, dakle, kojima pomažu svećenici, nalazi se posred vjernika Gospodin Isus Krist, Vrhovni svećenik. Sjedeći naime s desne Božje Oca, ne prestaje biti prisutan u zajednici svojih biskupa, nego u prvoj redu po njihovoj odličnoj službi propovjeda svim narodima rječ Božju i vjernicima neprestano dijeli sakramente vjere, po njihovoј očinskoj službi (usp. 1 Kor 4,15) pridružujući svome tijelu nove udove nadnaravnim preporedom, i napokon njihovom mudrošću i razboritosti upravlja i uredjuje Narod Novoga Zavjeta na njegovu putovanju prema vječnom blaženstvu. Ti pastiri, izabrani da pasu stado Gospodnjje, službenici su Kristovi i upravitelji tajna Božjih, kojima je povjereno svjedočanstvo Evangjelja milosti Božje i služba Duha i pravednosti u slavi. Da ispunе tako velike službe, Apostole je Krist obdario posebnim izljevom Duha Svetoga koji je sišao nad njih, a sami su predali svojim pomoćnicima duhovni dar polaganjem ruku, koji je sve do nas došao u biskupskom posvećenju. Sveti Sabor pak uči da se biskupskim posvećenjem dijeli punina sakramenta Reda, koja se i liturgijskim običajem Crkve i glasom svetih Otaca zove najviše svećeništvo, vrhunac svete službe. Biskupsko posvećenje daje sa službom posvećivanja takodjer službe poučavanja i vladanja, koje se ipak po svojoj naravi mogu izvršivati samo u hijerarhijskoj zajednici s Glavom i članovima Kolegija" (LG 21). "Rimski Biskup kao Petrov nasljednik trajno je i vidljivo počelo i temelj jedinstva kako biskupa tako i mnoštva vjernika" (LG 23). "Izvršavajući vrhovnu, punu i neposrednu vlast nad cijelom Crkvom, rimski se veliki svećenik služi uredima Rimske kurije. Ti uredi, prema tome, obavljaju svoje poslove u njegovo ime i pod njegovim autoritetom, na dobro Crkve i na službu posvećenih pastira" (CD 9). "Biskupi, kad uče u zajednici s Rimskim Biskupom, treba da svi poštuju kao svjedoke božanske i katoličke istine; a sud svoga biskupa što ga on u Kristovo ime daje u stvarima vjere i morala moraju vjernici primati i uza nj pristati s religioznim posluhom. Taj pak religiozni

posluh volje i razuma treba da se na osobit način iskazuje autentičnom učiteljstvu Rimskoga Biskupa i kad ne govori "ex cathedra"; tako naime da se njegovo vrhovno učiteljstvo sa štovanjem priznaje i iskreno pristaje uz mišljenja od njega iznesena prema očitovanoj namjeri i volji njegovoj, koja se osobito vidi ili iz naravi dokumenta, ili iz čestog predlaganja iste nauke, ili iz načina izražavanja"(LG 25). "Biskup koji ima puninu sakramenta Reda, jest "upravitelj milosti vrhovnog svećeništva" osobito u Euharistiji, koju sam prinosi ili se brine da se ona prinosi, i po kojoj neprekidno Crkva živi i raste"....."Svakim zakonitim slavljenjem Euharistije upravlja biskup, kojemu je povjerena dužnost da Božanskom Veličanstvu iskazuje štovanje kršćanske vjere i da njim upravlja prema Gospodinovim zapovijedima i crkvenim zakonima, po njegovu posebnom sudu dalje odredjenima za njegovu biskupiju"....."Službom riječi saopćuju silu Božju vjernima za spasenje, a po sakramentima, kojih pravilno i plodno dijeljenje svojom vlašću uredjuje, vjernike posvećuje. Oni uredjuju dijeljenje krštenja, po kojemu se dajc udio u Kristovu kraljevskom svećeništvu. Oni su prvotni djelitelji potvrde, djelitelji svetih redova i upravljači isповједnih propisa"(LG 26). "Biskupi upravljaju posebnim, njima povjerenim crkvama, kao Kristovi zamjenici i poslanici, svjetom, uvjeravanjem, primjerom ali i autoritetom i svetom vlašću, kojom se služe samo zato da svoje stado odgoje u istini i svetosti, sjećajući se da onaj koji je veći bude kao manji, a onaj koji je poglavica da bude kao sluga. Ta je vlast koju osobno vrše u Kristovo ime, prava, redovita i neposredna, iako njezino vršenje konačno određuje vrhovna vlast Crkve i nakim se granicama s obzirom na korist Crkve i vjernika može ograničiti. Na temelju te vlasti biskupi imaju sveto pravo, a pred Gospodinom dužnost da donose zakone za svoje podložnike, da sude i uredjuju sve što spada na bogoslužje i apostolat. Njima je potpuno predana pastirska služba ili redovita i svagdanja briga za njihovo stado, i nemaju se smatrati namjesnicima Rimskog Biskupa, jer imaju svoju posebnu vlast i opravdano se nazivaju poglavicama naroda kojima upravljaju. Njihovu vlast ne krnji vrhovna i opća vlast, nego je naprotiv proglašuje, jača i štiti, budući da Duh Sveti čuva neokrnjen oblik vlasti ustanovljen od Krista Gospodina u njegovej Crkvi" (LG 27). "Gospodin Isus, 'kojega je Otac posvetio i posao na svijet', cijelo svoje mistično Tijelo čini dionikom pomazanja Duha kojim je sam pomazan. U njemu naime svi vjernici sačinjavaju sveto i kraljevsko svećenstvo"..... "Isti je Gospodin od vjernika da bi srasli u jedno tijelo u kojem

'svi udovi nemaju iste službe' - postavio neke da budu službenici, da u društvu vjernika posjeduju svetu vlast reda da prikazuju žrtvu i da oprštaju grijehe te da za ljudce javno obavljaju svećenički službu u Kristovo ime. Stoga je Krist - poslavši apostole kao što je njega samoga poslao Otac - po istim apostolima učinio dionicima svoga posvećenja i poslanja njihove nasljednike biskupe. Zadatak njihove službe je u nižem stupnju predan prezbiterima, da bi, uspostavljeni u red prezbitera, bili sudionici biskupskoga reda, kako bi se pravilno izvršilo apostolsko poslanje povjerenje od Krista. Služba prezbitera, jer je povezana s biskupskim redom, učestvuje u autoritetu kojim sam Krist svoje Tijelo izgradjuje, posvećuje i upravlja. Zato svećeništvo prezbitera predpostavlja sakramente kršćanske inicijacije, no ipak se podjeljuje onim posebnim sakramentom kojim se prezbiteri pomazanjem Duha Svetoga obilježuju posebnim biljegom i tako se upriličuju Kristu svećenicu da mogu djelovati u ime Krista koji je Glava Crkve" (PO 2). "Opće svećeništvo vjernika i ministerijalno ili hijerarhijsko svećeništvo, premda se izmedju sebe razlikuju bitno a ne samo po stupnju, ipak su u međusobnom odnosu; jer jedno i drugo imaju na svoj posebni način dio u Kristovu svećeništvu. Ministerijalni svećenik, svetom vlašću koju ima, odgaja svećenički narod i upravlja njime, izvršuje euharistijsku žrtvu u Kristovoj osobi i prinosi je Bogu u ime cijelog naroda; vjernici pak snagom svoga kraljevskog svećeništva, sudjeluju u prinošenju Euharistije i vrše ga u primanju sakramenata, u molitvi i zahvaljivanju, svjedočanstvom svetog života, samozatajom i djelotvornom ljubavi" (LG 10). "Prezbiteri imajući pred očima puninu sakramenta reda koju posjeduju biskupi, neka u njima poštuju autoritet Krista vrhovnog pastira. Zato neka prijanjaju uz svog biskupa iskrenom ljubavlju i poslušnošću. Ova se svećenička poslušnost, prožeta duhom suradnje, temelji na samom učestvovanju u biskupskoj službi, koje se prezbiterima daje sakramentom reda i kanonskim poslanjem" (PO 7).

Iako Koncil lijepo i jasno goveri i o Papi i o biskupima i o svećenicima, pseudo-koncil je sve stavio u pitanje i prouzročio u Crkvi više razaranja nego prave obnove. Nije Koncil zato kriv. Njegovi dokumenti su nepresušni izvor eklezijalnosti, duhovnosti i svetosti za svakoga i za sve nas. I kada bismo se držali smjernica Crkve i II Vat. sabora sigurno je da ne bi bilo hercegovačke rane i sablazni, kojoj se čudi cijeli svijet. Duhovna šteta koju trpi ne samo svijet koji je najbliži ovim dogadjajima, nego sav svećenički i redovnički podmladak, vjernici po cijeloj domovini

i izvan nje, ta šteta je neopisiva i odgovornost pred Bogom strašna. Netko je očito krivac za to, pred Bogom i dušama.

Još pd početka otkako sam čuo za ova dogadjanja u Hercegovini, imao sam svoje mišljenje o rješenju i čudio sam se kako to može da traje u Crkvi. Naime, shvaćam da svaki čovjek u formiranju svojih pogleda i sudova o ljudima, dogadjajima i pravima ovisi o porijeklu, odgoju i okolini u kojoj živi. Da sam se i ja negdje drugdje rodio i da sam drukčiji odgoj imao, sigurno bi mnoge stvari drukčije gledao. Tako je i s nama koji smo, doduše na evanđeoskom temelju, nešto drukčiji odgoj primili i drukčijim zajednicama pripadamo, konkretno dijecezanski kler i franjevcii. Ali mi pripadamo istoj svetoj Katoličkoj crkvi. Primili smo isti sveti sakramenat Reda, dali svečano obećanje (neki i zavjet) posluha. Poznati su nam i dogma i moral i kanonsko pravo Crkve. Ispovjedamo se i svaki dan idemo na oltar. Drugima propovijedamo kako se ne smije svadjeti, kako se treba pomiriti, znamo za Isusovu prijetnju onima koji sablažnjavaju malene, vjernike. I što je normalnije i crkvenije i evanđeoske nego li naše različite stavove iznijeti pred onoga koji ima vlast da zaveže i razriješi, te da On i nama svima naredi što nam je činiti? A znamo da je Papa rekao, Dekret "Romanis Pontificibus" je potpisao Pavao VI. Govoriti da Papa nije znao što potpisuje, jest uvreda za običnog čovjeka, a kamoli za Papu da bi tako neodgovorno postupao. Ako smo ovdje različite strane koje se ne mogu same složiti, mora biti izlaz iz sukoba u sudu Najvišega. I onaj koji je kršten i priznaje se katolikom, ne može izmaći obavezi da Papu posluša, daleko više onaj koji ima sveti Red ili zavjete. "Ne mogu po savjesti", ali savjest treba formirati prema nauci Crkve. Jer tako isto "po savjesti" netko može odbaciti smisao ili formu i materiju nekog sakramenta ili svih sakramenata, ili neke dogme ili celibat jer ga "po savjesti" smatra preživjelim, i bilo koje strukture crkvene.... i to je put u kaos. Protestantizam je odbacio Glavu Crkve i svaki pojedinac se oslanja na djelovanje Duda Svetoga. Zato danas ima blizu 300 protestantskih sekta, sljedba, svatko govori "po savjesti". Ja ne niječem važnost savjesti, jer što nije prema savjesti, grijeh je. Ali ne može se godinama imati krivo formiranu savjest kojoj nitko u Crkvi ne može prigovoriti. To je besmisleno, štetno. Zato će za mene biti svetinja sud Svetе Stolice čak i tamo gdje sam kao glava biskupije vlastan da donesem konačan sud. I nemam ništa protiv toga da se bilo tko protiv mojih odluka obrati Svetoj Stolici žalbom ili tužbom, naravno in devolutivo ili suspensivo kako c. zakon predvidja. Naš "promitto" nije imao dodatak "quod

"placet" - obećajem posluh u onome što mi se svidi. Ne smatram ni Svetu Stolicu da je nepogrješiva u rješavanju ovakvih pitanja kakva nas taru, ali tko neće da prihvati njezin sud u jednoj stvari, morao bi dozvoliti i drugome da ga ne prihvati u drugome, i otvoren je put u samovolju, razaranje i sablazan. A odgovornost pred Bogom je prevelika.

Mislim da je bilo potrebno u ovoj poruci naglasiti mjesto i ulogu biskupa u Crkvi prema II Vat. saboru, posebno obzirom na prilike koje vladeju u Hercegovini. Htjeli mi ili ne, bilo nam pravo ili ne, od Mostara do Zagreba, Beča i Rima i još dalje, kada se spomene Hercegovina, odmah se postavlja pitanje o neredu u našoj biskupiji. To zasjenjuje ono pozitivno u našoj biskupiji, a to nije maleno. Dao Bog da sjene nestanu i da sunce još bolje sja. Naša biskupija pokazuje veliku vitalnost u vjerskom pogledu i materijalnoj izgradnji. Hvala Bogu!

U današnjem svijetu velikih promjena i rušenja starih ideala i vrednota, vjera je prva na udaru. No sve ostaje u rukama Božjim i kako i koliko će Bog prepustiti kušnje to mi ne znamo. Moramo se čvrsto ufatiti i neumorno raditi za kraljevstvo Božje, za neumrle duše koje su nam povjerenе. Ima momenata koji su jači od nas, a ima i situacija gdje neumornost i rad apostola svladava i najveće teškoće. Preporučam u prvom redu solidnu katehizaciju i dobру pripremu za propovijed. To je jedinstvena prilika, da nam vjernici sami dolaze da nas čuju, i žele da nas čuju. Kako je težak propust s naše strane, ako se za tu priliku ne spremimo da im kažemo kao oci i pastiri ono što im treba, ono što Bog od njih traži. Odlazak na rad u Evropu donio je mnogo materijalnog dobra, ali i mnogo moralnoga zla. I tu treba smjono vjernicima oči otvoriti i ukazivati na zlo koje im prijeti u prvom redu na moralnu sllobodu koja uništava brakove, pogoduje bijeloj kugi i padu nataliteta, težnji za prekomjernim užicima, alkoholizmu, bludničenju. Naša mladež je danas na posebnim mukama i napastima. Cesto im se i previše laska da im se ne zamjeri, da im se dodvori i pušta ih se u kojekakve prigode i zabave gdje čistoča i krepot postaju nemogući. U nagovorima, i ispovijedima treba zlo otkrivati i osudititi. Teška je to borba, cesto izgleda beskorisna, ali nikad svećenik neće zabilježiti potpun uspjeh. Po nakon nekoš vremena opaža se razlika kod onoga koji uporno radi i nastoji. To je ona Pavlova preporuka, uvijek svježa i aktualna: "Propovijedaj riječ, nastoj okitoga u zgodno i ne zgodno vrijeme, kori, prijeti, opominji posve strpljivo i poučavajući" (2 Tim 4,2).

U posljednje vrijeme sve je više rastava mladih brakova. Sklapaju se nepromišljeno, prebrzo, bez priprave, bez oglasa... Potrebno je sve učiniti da se vjenčanje lijepo pripremi i malo odgodi da ne bude nepromišljeno. Neka se preporuča i zahtjeva da se mladenci prijave barem mjesec dana prije. To često ponavlja! U zaručničkoj pouci ne ispustiti im otvoreno, naravno i čedno, govoriti o kršćanskom stavu prema bračnom životu i odgovornom očinstvu, o čemu je i zadnja Sinoda biskupa govorila i potvrdila i pohvalila princip "Humanae vitae" i sve druge kršćanske dužnosti i Božje zapovijedi neka budu predmet stalnih preporuka i pouka, podržavajući ujedno pučke pobožnosti u kojima smo i mi odgojeni, a kojima su naše majke pripremale naša zvanja. Preporuka i širenje katoličke štampe neka bude ustuk škodljivom djelovanju nemoralne štampe i nečednih filmova.

Ovdje imam prvi put prigodu da javno izrazim moj negativni sud i stav prema Teološkom društvu "Kršćanska sadašnjost". Ono je po mom skromnom mišljenju najtragičnija pojava u životu naše poslijeratne Crkve. Poznata je izjava kardinala Šepera o tome kako su oni zaskočili episkopat. Radili su sve u tajnosti i kada su imali jako zaledje, koje ih i danas podržava, onda su nastupili pred javnošću. Ja sam poslije onog skanda označio intervju u porno-reviji "Start" napisao članak protiv Teološkog društva, ali mi je GK odbio to štampati. Kasnije je podpredsjednik TDKS i urednik GK istupio iz TDKS i izrekao osudu TDKS jaču od one u mom članku. Ja ne mrzim nikoga od članova TDKS, ali Društvo kao takvo je "čudovište" koje je u sebi kontradikcija. Teolozi su izišli iz crkvenog sektora da bi svoju teološku djelatnost lakše vršili u socijalističkom sektoru koji ima usmjerenje SKJ. A što im je Crkva skrivila? Ali oni su uspjeli rascjepiti našu Crkvu od vrha do dna, od biskupa do vjernika i svom zaledju napravili uslugu, koju im ono nikada ne može dovoljno platiti. Našoj Crkvi treba tisak, listovi i neka ustanova za izdavanje knjiga, ali ne na način i uz cijenu cijepanja našeg jedinstva i mira. Sigurno je da je 90% vjernika i svećenika protivno odlasku KS iz crkvenog sektora i crkvene jurisdikcije. Članovi TDKS u mojoj biskupiji ne mogu djelovati na bilo kojem vjerskom području, niti svećenici ili redovnici članovi TDKS mogu imati od mepe kanonsku misiju i jurisdikciju. Oni koji dovode iz drugih biskupija predavače, pučke misionare ili vodje duh. vježba neka paze na to na vrijeme.

Draga braćo svećenici! Završavajući ovu moju poruku vama mojim suradnicima preporučam razbitost i oprez u svijetu koji je bogat i jak na pastima. Mnogi od naše braće su nastradali. Nitko ne zna do čega će ga dovesti poigravanje napastima koje su nam ušle u kuće, koje nas prate posvuda. Fratres, sobrii estote! Treba u ovim vremenima molitvu pojačati, posebno bih vam preporučio Gospinu krunicu i dvije i tri dnevno. Velike su potrebe Sv. Crkve, braće ljudi zalutalih, otpalih. Neka ih draga Gospa privede svome Sinu, a nama isprosi svetu ustrajnost. Htio bih vam mnogo toga još preporučiti. Ako Bog da, bit će još prigode.

Preuzimajući upravu biskupije predajem se u ruke Božje, zaštiti Majke Marije i zaštitnika naših biskupija. Znam da mi je mnogo trpjeti. Izdržat ću desetak godina, pa onda treba Bogu ići. Nastojat ću da ne pogazim zakon Crkve ni ljubav prema bližnjemu. Pravdu i ljubav je teško uskladiti, ali jedno drugo ne isključuje. Prepcručam se svoj braći svećenicima kojima pišem da me se sjete u molitvama a to su dužni svi svakog dana barem u kanonu mise. Tko s biskupom neće zajedništva niti u euharistijskoj žrtvi, kako može reći da pripada Crkvi? A vjernici prate da li će svećenik u misi moliti i za svoga biskupa. K meni svaki svećenik može doći kada hoće, ali dobro je, tko može upitati da li sam u Mostaru, ako se radi o važnijem razgovoru. Probleme, traženja, prijedloge treba donijeti pismeno da ne nastaju nesporazumi. U svemu nam najviše treba dobre volje, dobre nake i crkvenog duha, pa ćemo uz pomoć Božju svladavati teškoće i probleme makar kakvi oni bili. Želim svima sretan Božić, porodjenje Gospodincvo! Mir i blagoslov Božji sa svima vama!

+ Pavao, biskup

++++++

U godini kad slavimo 1500-obljetnicu sv. Benedikta, zaštitnika Evrope preporučujemo svećenicima:
LANTINI-KIRIGIN: Sveti Benedikt, zaštitnik Evrope,
Izdale - Bebediktinke sv. Luce 59000
Čibenik /cijena 60 FD/.

II. DOKUMENTI SVETE STOLICE

Sv. Kongregacija za nauk vjere

DEKLARACIJA O EUTANAZIJI

Prava i dobra ljudske osobe imaju veliku važnost medju pitanjima koja se pokreću kod ljudi našega vremena. O tom je Ekumenski II Vat. sabor svečano potvrdio dostojanstvo ljudske osobe te na osobit način pravo na život. Stoga je isti Sabor osudio zločine protiv životu u koje se ubrajaju "bilo koje vrsti ubojstva, genocidi, pobačaj, eutanazija i svojevoljno samoubojstvo" (GS 27).

Nedavno je Kongregacija za nauk vjere svim kršćanima dozvala u pamet nauku o izravnom pobačaju(1), a sad se istočr sv. Kongregaciji čini prikladnim izložiti nauku Crkve o eutanaziji.

Istina je da su na ovom području nauke posljednji pape (2) izložili načela koja u cijelosti ostaju na snazi: no radi napretka medicine u pitanju se eutanazije pojavljuju novi aspekti koji traže da budu izloženi novim objašnjenjima s obzirom na etičke norme.

Budući da se u današnjem ljudskom društvu često doveđe u pitanje i sama osnovna dobra ljudskog života (stoga) promjena gradjanske kulture utječe i na sam način procjenjivanja smrti i boli. Treba takodjer napomenuti kako se povećala moć medicine da ozdravlja te prodljuje život uz neke uvjete iz kojih se kaškad radejaju neka moralna pitanja. Stoga ljudi, koji se nalaze u tom stanju, zabrinuti sebi postavljaju pitanje o značenju duboke starosti i smrti. S tim je u skladu što se takodjer pitaju: imaju li pravo sebi i svojim priskrbiti "slatku smrt" koja bi bolove mogla skratiti i o kojoj im se čini da više odgovara dostojanstvu čovjeka. O toj je stvari više Biskupske konferencije postavilo pitanje sv. Kongregaciji za nauk vjere. Nakon što je zatražila mišljenje stručnjaka o različitim vidovima eutanazije, ova sv. Kongregacija sada želi ovom Deklaracijom odgovoriti traženju biskupa da bi što lakše mogli povjerene vjernike ispravno poučiti te da imadnu na temelju čega upraviteljima javnih ustanova dati elemente za razmatranje o ovom vrlo ozbiljnem problemu.

Obrazloženje se ovog dokumenta u prvom redu tiče onih koji vjeru i nadu polažu u Krista izčijeg života, smrti i uskrsnuća kršćanski život i smrt dobiše novo značenje, prema riječima sv. Pavla:"Bilo da živimo, Gospodinu živimo., bilo da umiremo, Gospodinu umiremo. Bilo dakle da živimo, bilo da umiremo, Gospodinovi smo!"(Rim 14,8; usp. Fil 1,2c).

A što se tiče onih koji isповједaju drugu vjeru, njih se većina s nama očito slaže u onom što vjera u Boga stvoritelja, Brižnoga i Gospodara života - uko-liko tu vjeru imaju - svakoj ljudskoj osobi daje po-sebno dostojanstvo i osigurava poštivanje.

Nadati se je da će ovu Deklaraciju prihvati i oni ljudi dobre volje koji imaju živu svijest o pravima ljudske osobe, iako se inače medjusobno razilaze radi različitog filozofskog ili ideoološkog naučavanja. Uostalom ovih su posljednjih godina baš ta prava često proglašavana na Medjunarodnim skupovima(3). I budući da se radi o osnovnim pravima koja su vlastita svakoj ljudskoj osobi, očito nije opravданo poricati univer-zalnu vrijednost tih prava oslanjajući se na argumenta-ciju izvedenu iz političkog plušalizma ili iz vjerske slobode.

1. Vrijednost ljudske osobe

Ljudski je život osnova za svarobrata, a također i nužni izvor i uvjet svakog ljudskog djelovanja i dru-štvenog učešća. Većina ljudi život smatra svetom stvar i priznaje da njime nitko ne može raspolagati po miloj volji. Kršćani mogu gledati u životu nešto još izvr-snije, tj. dar Božje ljubavi što ga moraju čuvati i učiniti ga plodnim. Iz ovog drugog vida proizlazi slijedeće:

- 1.- Nitko ne može napadati život bilo kojeg nevinog čovjeka, a da se ne suprostavi Božjoj ljubavi prema njemu, a da ne povrijedi osnovno pravo koje se ne može ni izgubiti ni otudjiti, prema tome, da ne počini zločin najveće težine(4).
- 2.- Svaki čovjek ima živjeti prema Božjem naumu, jer mu se život povjerava kao najveće dobro koje već ovdje na zemlji mora donositi plodove, a kojeg se potpu-novirapsolutno usavršavanje ima očekivati u vječno-me životu.
- 3.- Hotimična, dakle, smrt ili samoubojstvo jest zločin jednako kao ubojstvo. Takav se naime čin mora smatrati kao odbacivanje vrhovne Božje vlasti i Njegova nauma ljubavi. Osim toga, samoubojstvo je često i odbijanje ljubavi prema sebi, poricanje pri-rodnog instinkta za životom, bježanje od obaveza pravednosti i ljubavi koje se duguje ili bližnjima ili različitim zajednicama ili cijelom ljudskom društvu, premda se nekada - kako je svima poznato - stvori duševno stanje koje može umanjiti pa i posve ukloniti krivnju.

Od samoubojstva svakako treba razlikovati ono žrtvo-vanje života po kojem netko polaže ili izlaže opasnosti svoj život radi uzvišenijeg razloga kao što je čast Božja, spasenje duša ili služenje braći (usp. Iv 15,14).

2. E u t a n a z i j a

Da bi se ispravno obradilo pitanje eutanazije, dobro će biti da se najprije pomno protumači značenje riječi.

Po etimologiji u starini je eutanazija označavala blagu smrt bez ljutih bolesti. Danas se ne gleda na to izvorno značenje riječi nego više na neki medicinski zahvat kojim se umanjuju bolovi bolesti i zadnje smrtne borbe, kojiput i uz opasnost da se prerano oduzme i život. Ova riječ napokon ima i uži smisao tako da označuje i zadavanje smrти iz samilosti, iako s nakanom da se potpuno otklone posljednji bolovi ili da se izbjegne prodljivanje života možda i za više godina, što bi moglo nametnuti preveliko opterećenje obitelji ili društvu, kod defektne djece, neizlječivih bolesnika ili maloumnih.

Stoga je potrebno da bude potpuno jasno koje se značenje toj riječi daje u ovom dokumentu.

Nazivom "eutanazija" označuje se zahvat ili propust koji po svojoj naravi ili po nakani zadaje smrт dāibi se tako otklonila svaka bol. Prema tome, eutanazija se sastoji u nakani volje i u načinu postupka koji se upotrebljava.

Stoga treba ponovo i odlučno deklarirati da nitko i ništa ni na koji način ne može dopustiti da se živo ljudsko biće nevino ubije, bilo starac, bilo neizlječivi bolesnik bilo da je u smrtnoj borbi. Osim toga, nikom nije dopušteno da zatraži taj smrtonosni postupak za sebe ili za drugoga koji je povjeren njegovoj odgovornosti, čak na to ne smije ni pristati izričito ni implicite. I nikoja vlast ne može to zakonito nametnuti ili dopustiti, jer se radi o povredi božanskog zakona, o povredi dostojanstva ljudske osobe, o zločinu proti životu, o zlotvorstvu prema ljudskom rodu.

Radi dugotrajnih i jedva podnositivih bolesti, radi razloga koji se oslanjaju na duševna osjećanja ili izuzročka druge vrsti, može se dogoditi da neki budu navedeni vjerovati da mogu zakonito tražiti smrt za sebe ili (je) drugima zadati. Premda se u takvim slučajevima čovjekova krivnja može umanjiti ili je uopće ne biti, ipak pogrešno mišljenje, u koje savjest možda dobranjeno zapadne, ne mijenja naravi ovog smrtonosnog čina što ga po sebi uvijek treba odbaciti. Opet se ne smije shvatiti da izražavaju pravu volju za eutanazijom i vrlo jaki vapaji bolesnika koji kadkada vape za smrću jer se gotovo uvijek radi o tjeskobnim zazivanjima potrebnih ljubavi. Bolesniku je naime osim lječničke njege potrebna ljubav, žarko suosjećanje ljudsko i nadnaravno kojim ga mogu i moraju cuhvaćati svi bližnji: roditelji, i djeca, liječnici i dvoritelji bolesnika.

3. Značenje bola kod kršćana i upotreba lijekova protiv bolova

Smrt ne dolazi uvijek u jednim uvjetima nakon mučenja i jedva podnosivim bolovima. Niti je nužno da pred očima imadnemo pesve izuzetne slučajevе. **Došta** naime, i to podudarnih s jedočanstava nalaže da mislimo da se je sama priroda povrnila da budu lakša ona razdvajanja koja se kod smrti imaju učiniti, koja bi se čovjeku preko mjere činila gorkima kad bi ga snasla dok je u vrlo dobrom zdravlju. Тако biva da dugotrajna bolest, duboka starost, stanje osamljenosti i napuštenosti stvore takve psihološke uvjete koji čine lakšim prihvaćanje smrti.

Ipak valja priznati da je smrt, kojoj predhode ili je prate dosta teški i dugi bolovi, zbivanje po kojem prirodno ljudski duh obuzima tjeskoba.

Sigurno je tjelesni bol dio ljudskog stanja koje se ne može izbjegći. S biološkog je gledišta ta bol spomena od nedvojbene koristi; no kad zahvati psihološki život čovjeka, jačina mu često nadilazi biološku korist i može se toliko pojačati da uklanjanje (boli) bude poželjno i da se pod svaku cijenu postigne.

Prema kršćanskoj nauci bol ipak, osobito u zadnjim časovima života, ima vlastito mjesto u spasiteljskom Božjem naumu. To je naime učestvovanje u Kristovoj muci i pripajanje otkupiteljskoj žrtvi koju je On primio pokoravajući se Očevoj volji. Stoga nije čudo ako neki kršćani žele samo malo uzimati anestetične lijekove tako da se svojjevoljnim primanjem barem dijela bolova mognu po njima na svjestan način priključiti bolovima Krista raspetoga na križ (usp. Mt 27,34). Ipak ne bi bilo razborito kao opće načelo nametnuti koji herojski čin; naprotiv za većinu bolesnika kršćanska razboritost preporučuje upotrebu onih lijekova koji su podesni da ublaže ili otklone bol, makar otd., kao drugotni učinak, uslijedila obamrlost ili umanjena svijest.

A što se tiče onih koji nemaju sposobnosti izraziti svoje osjećanje, s pravom se može predpostaviti da žele uzeti ona sredstva za ublaženje boli, te da im se dadnu prema uputama liječnika.

No intenzivno uzimanje analgetika nije bez opasnosti, jer bi im se, radi pojave priviknutosti, općenito morala povećati doza da bi ostali učinkoviti. Dobro je ovdje napomenuti jedno objašnjenje Pija XII, koje još uvijek u potpunosti ima svoju važnost. Skupu liječnika koji je postavio pitanje: "Da li se prema načelima religije i moralne discipline uklanjanje boli i svijesti pomoći narkotičkim lijekova, može dopustiti liječniku i bolesniku, iako je smrt na pomolu a predviđa se da će upotreba tih lijekova skratiti život?" Papa je odgo-

vorio: "Ako nema drugih pomagala te ako u tim okolnostima to ne sprečava da se ispunjavaju ostale religiozne i moralne obaveze, dopušteno je" (5). U tom slučaju, kako je očito, smrt nije nikako namjeravana ni tražena, premda se iz razumna razloga izlaže njenoj opasnosti, a u nakani je samo to da se bolovi djelotvorno ublaže uporabom analgetika kojima raspolaže medicina. Zaslužuju ipak da budu posebno razmotreni analgetski lijekovi po kojima bolesnici gube svijest o sebi. Vrlo je naime važno da ljudi ne mogu samo zadovoljiti moralnim zapovijedima i dužnostima prema svojima, nego također i osobito da se pri potpunoj svijesti kako treba raspolože za susret s Kristom. Stoga Pijo XII. upozorava kako "nije pravo da umirući bez teškoga razloga bude lišen svijesti" (6).

4. Mjera u primjeni terapeutskih sredstava

U naše vrijeme puno znači da se u času smrti poštiva dostojanstvo ljudske osobe i kršćansko značenje života čuvajući se tzv. tehničke (uhodanosti) koja sa sobom nosi opasnost zloporabe. Uistinu ih ima koji govore o "pravu na smrt", a tom se izrekom ne označava ničije pravo da sam sobom ili po drugom bude svjestan smrti, kako se njemu svidi; nego pravo da umre u potpunoj smirenosti čuvajući ljudsko i kršćansko dostojanstvo. Ako se stvar uzme tako primjena terapije može kadkad postaviti neka pitanja.

U puno slučajeva može se dogoditi da stanje bude tako složeno da iskrsku dvojbe o načinu kako da se u djelu provedu načela moralne nauke. Donošenje odluke za sud savjesti pripada ili bolesniku ili onima koji zakonito nastupaju u njegovo ime ili čak liječnicima koji moraju sve uzeti u obzir: kako moralne zapovijedi tako i mnogovrsne vidove (konkretnoga) slučaja.

Svatko je dužan brinuti se o svome zdravlju i činiti da mu se da liječenje. A oni kojima je povjerena briga za bolesnike, moraju sa svom pomnjom obavljati svoj posao i davati liječeve koji se čine nužnima i korisnima.

Da li se u svim okolnostima moraju okušati baš svi lijekovi? Nije davno bilo kad su moralisti odgovarali da se nikad ne može narediti upotreba izvanrednih sredstava. Taj odgovor, koji načelno uvijek vrijedi, danas možda izgleda malo nejasan bilo radi nedovoljno određenog izričaja, bilo radi brzog napretka koji je u tehnici izvršen. Ctud neki radije govore o razmjernim i nerazmjernim sredstvima. Kakogod bilo, sredstva će se ispravno moći procjeniti, ako se vrsta terapije, te stupanj i nužni troškovi oko nje kao i mogućnosti da se primjeni, usporedi s učincima koji se mogu očekivati uzimajući u dužni obzir stanje i bolesnika i njegovih tjelesnih i duševnih sila. Da bi se ova opća načela na djelu što bolje provela, moći će pomoći slijedeća potanja objašnjenja:

- Ako ne pomažu druga sredstva, smiju se uz bolesnikov pristanak upotrebjavati sredstva do kojih dodju najnovija našašća medicine, premda pokusima još nisu dostanu dokázana, te nisu bez neke opasnosti. Bolesnik koji ih prima može takodjer dati primjer plemenitosti za dobro ljudskog roda.

- Isto se tako smije prekinuti upotreba tih sredstava kad god ishod prevari u nadi koja se u njih polagala. No za donošenje takve odluke treba uzeti u obzir opravdanu želju bolesnika i njegovih, a i mišljenja liječnika koji su zbilja stručnjaci. Ovi bi svakako bolje nego drugi mogli pravo prosuditi: kada troškovi za instrumente i ljude uz njih uposlene ne odgovaraju predviđenim učincima i kada će upotrebljena sredstva medicine kod bolesnika izazvati bolove ili neugodnosti teže nego što je krhist koju bi mu mogla donijeti.

- Uvijek je dopušteno zadovoljiti se samo dopuštenim sredstvima koja medicina može dati. Stoga se nikome ne može nametnuti obaveza na ono liječenje koje ipak nije bez opasnosti ili je jako neugodno, iako je (inače) već u upotrebi. Ovo se odbijanje liječenja ne može usporedjivati sa samoubojstvom, nego se radije ima smatrati ili kao jednostavno prihvatanje ljudskog udesa ili kao nastojanje da se izbjegne mučno orudje medicine kojemu ipak ne odgovara korist učinaka koji bi se mogli očekivati, ili napokor kao želja da se ositelji ili zajednici ne nametne težak teret.

Kad je smrt već tu tako da se nikakvim sredstvima ne može zapriječiti, smije se po savjeti odlučiti odreći se liječenja koje može donijeti samo jadno i puno boli produženje života, ali ipak ne propuštajući redovitih kura koje u takvim slučajevima trebaju bolesniku. Tada nema razloga da liječnik bude u tjeskobi kao da je uskratio pomoć nekom tko se nalazi u pogibelji.

Z a k l j u č a k

Norme sadržane u ovoj Deklaraciji proizlaze iz utrošenog nastojanja da se ljudima pomogne u skladu Stvoriteljevim naumom. Ako, s jedne strane, život valja smatrati Božjim darom; ne može se s druge strane, ni smrt izbjjeći; pa je nužno da je mi – nikako ne ubrzavajući čas smrti – mognemo primiti potpuno svjesni naše odgovornosti i sa svim dostojanstvom. Smrt naime stavlja svršetak ovome zemaljskom životu, ali ujedno otvara prilaz besmrtnom životu. Stoga se za ovaj dogadjaj svi ljudi moraju ispravno rasporeložiti u svjetlu ljudskih vrijednosti, a kršćani još daleko više vodjeni svjetлом svoje vjere.

Što se tiče onih koji se posvećuje zaštiti javnog zdravlja, nek oni ništa ne propuste učiniti kako bi svu vještinsku svoje struke uložili na dobro bolesnih i umirućih, ali nek ipak znaju da je njima potrebna druga

utjeha, i to mnogo nužnija, a to je beskrajna dobrota i
i žarka ljubav. Kad se ovakva usluga daje ljudima,
daje se i samome Kristu Gospodinu koji je rekao:
"Stogod stě účinili jednomo od ove moje najmanje braće,
meni ste učinili"(Mt 25,40).

Ovu Deklaraciju, razmotrenu na redovnoj skupštini
ove sv. Kongregacije, sveti je Otac Ivan Pavao II.
u audijenciji datoј potpisanoј Kardinalu prefektu
odobrio i naredio da se objavi.

U Rimu, iz Dvora sv. Kongregacije za nauk vjere 5.V.1980.

Franjo kard. Šeper, Prefekt

Fr. Jeronim Hamer O.F.
naslovni nadbiskup Lorijski,
Tajnik

Bilješke

- (1) Deklaracija o izazvanom pobačaju 18. stud. 1974.
(AAS 1974. str. 730-747).
- (2) Nagovor Pija XII. delegatima medjunarodne unije
Saveza katoličkih žena 11. rujna 1947. (AAS 1947.
str. 483); članicama talijanske kat. unije prima-
lja 29. list. 1951. (AAS 1951. str. 835-854); čla-
novima Medjunarodnog istraživanja primjene medicine
kod vojnika 19. listop. 1953. (AAS 1953. str. 744-754);
učesnicima XI kongresa Talijanskog društva za anestezo-
logiju 24. veljače 1957. (AAS 1957. str. 146). Usp. i
Nagovor o pitanju "reanimacije" 24. stud. 1957. (AAS 1957.
str. 1027-1033), Nagovor Pavla VI članovima
posebnog Vijeća ujedinjenih naroda s obzirom na pitanje
"Apartheid" 22. svibnja 1974. (AAS 1974. str. 346)
Nagovor Ivana Pavla II Biskupima SAD 5. listopada 1979.
(AAS 1979. str. 1225).
- (3) Nek se posebno uoči 779. napomena (1976) o pravima
bolesnika, prihvaćena na skupu deputata Evropskog
vijeća na XXVII. redovitoj sjednici (usp. SIPECA
br. 1, ožujak 1977. str. 14-15),
- (4) Ovdje se posve izostavlja pitanje i o smrtnoj kazni
i o ratučkoj traži posebno, dugo razmatranjeko kakvo
je izvan predmeta ove Deklaracije.
- (5) Nagovor Pija XII. 24. veljače 1957. (AAS 1957. str. 147)
- (6) Ibid.; usp. i Nagovor 9. rujna 1958.
(AAS 1958. str. 694).

/Tekst preuzet iz Sl. Vjesnika subotičke biskupije/.

DEKLARACIJA EVROPSKIH BISKUPA

ODGOVORNOST KRŠĆANA ZA EVROPU DANAS I SUTRA

1. Na pragu smo trećeg tisućljeća kršćanske ere. Čovječanstvo, cini se, ide u susret nesigurnoj budućnosti. Mnogi žive u brizi i uznemirenosti. Ta situacija nas, evropske biskupe, sili da iznesemo zajedničku riječ o odgovornosti kršćana danas i sutra.

2. Ovu deklaraciju objavljujemo u povodu hodočašća evropskih biskupa u Subiaco, uz proslavu 1500. godine rodjenja sv. Benedikta. Kao i Bazilije, i Benedikt je snažno utjecao na našu kulturu. Svojim životom i svojom riječju svjedočio je Kristovo evangelije. On, a tako i samostani, koji su se u slijedećim stoljećima njime nadahnjivali, bitno su pridonijeli tome, da Evropa postane domovina napredovale čovječnosti. Nije ga, stoga, bez razloga papa Pavao VI. proglašio zaštitnikom Evrope.

3. Povezani istom vjerom u Isusa Krista, želimo ljudima našega vremena, a osobito onima, koji žive s nama u Evropi navjestiti nadu. Jer, vjerujemo da Evangelije može dati smisao svemu i ispunjenje svega, što se proživiljava u povijesti ljudi pojedinaca i društva. Evangelije podupire našu nadu. I upravč po njemu - sjedinjeni s nasljednikom sv. Petra - nastojimo živjeti, u crkvenoj zajednici, koja nadilazi sve granice.

4. Poznato nam je, da su mnogi ljudi u prošlosti pregnuli i da mnogi i danas nastoje oko više slabode, više pravde i više mira na razini osobe; i tako i na razini zajednice. I mnogi kršćani zalažu se za taj ideal, a Crkva je - istupima posljednjih papa - poduprla ta njihova nastojanja. U istom smislu želimo i mi, kao ljudi odgovorni u našim mjesnim crkvama, pridonijeti svoj dio za Evropu i sutra. Zajednička izjava, po našem mišljenju, u sadašnjoj situaciji dobiva posebno značenje.

5. Kao i mnogi naši suvremenici, zapažamo u Evropi sjajne prednosti i ono, što obećava budućnost, ali zapažamo i poteškoće i probleme. Premda se moramo zadovoljiti tek s nekoliko podsjećaja, želimo ipak napomenuti, da se uspostavljaju najraznovrsniji kontakti i susreti za bolje međusobno razumjevanje, da raste spremljnost na pomaganje i svijest oko odgovornosti glede ljudskih prava, osobito žene i djeteta; a postojanje traje i traženje smisla života, prije svega među mladeži, da se može zamijetiti opća težnja za pravdom, tmicom i oslobođenjem od svakog oblika potlačivanja, a tako i želja za pomirbom među narodima, koji su se tako dugo međusobno borili. Ali, u isto vrijeme, ne smijemo ipak smetnuti s umu, da postoje i novi oblici bijede, nesigurnosti i nezaposlenosti, inozemnih radnika i bjegunaca,

te praktično preziranje ljudskog života i ljudskih prava u raznim zemljama, jednako tako kao i energetska i privredna kriza, napetost i sukobljavanje izmedju društvenih sistema i ideologija, sve češća upotreba sile, utrka u naoružanju i strah - sve je to u mnogih ljudi dovoljan razlog za strah, zdvajanje i uzbunu.

6. Za prevladavanje toga mi nemamo nikakvih tehničkih rješenja ili modela, koje bismo mogli ponuditi. Dapače, naša je posebna zadaća navješćivanja evandjelja. No, mi vjerujemo, da je evandjelje svjetlo, koje sada i u vijek prosvjetljuje čovjeka i sve čovječanstvo. I uvjereni smo, da se -- isповjedajući svoju vjeru u Isusa Krista - zauzimamo i za poštivanje i dostojanstvo svakog čovjeka, a tako i za pravdu i mir.

I. ZA LJUDSKIJU EVROPU

7. Kršćanska nas vjera uči, da je čovjek stvoren na sliku Božju, iako nam se ona češće, zbog grijeha, pričinja izobličenom.

8. Isus je "slika nevidljivoga Boga, prverodjenac prije svakog stvorenja"(Kol 1,15) i ujedno "savršen Čovjek, koji je Adamovim sinovima vratio sličnost s Bogom, koja je već prvim grijehom izobličena"(1). On daje čovjeku da upozna, što znači biti čovjek i koji mu je pravi cilj: preko smrti pozvan je na uskrsnuće i vječni život.

9. Isus Krist je došao, da čovjeka pozove na to da nepoznatu slobodu, i to svega čovjeka, svakog čovjeka, sve ljudi, uključujući i iskorijenjene i od društva zapuštene. On je ljudima otvorio neslućenu budućnost, jaču od svih protivština, jaču čak i od smrti.

10. Ta slika o čovjeku na poseban je način obilježila evropsku kulturu. Ona će za nas uvjek biti najdublji temelj ljudskog dostojanstva. Svjesni, da ta vizija kršćanske vjere suodređuje našu kulturu, mi biskupi, u suradnji s ostalim kršćanskim Crkvama i svim ljudima dobre volje, želimo se založiti za Evropu ljudi i naroda, a ne samo za Evropu pukog tehničkog ili organizatorskog napretka.

1. Ljudska Evropa - Evropa ljudi

11. Evropa je, treba to priznati, još daleko od toga, da bi svakom čovjeku omogućila život s potpunim poštovanjem njegova dostojanstva i njegove slobode. Unatoč odredjenom poretku, ljudska su prava, s jedne strane, ugrožena zloporabom slobode, koja ide čak dotle, da se zahtjeva pravo na neograničenu potrošnju, a s druge strane zbog utapanja ljudske osobe u društvu. Na mnogo se mesta ljudsko dostojanstvo žrtvuje slijevu

pom vjerovanju u napredak. Totalitarijam, terorizam i primjena sile daljne su prijetnje. Mora se takodjer upozoriti na nepoštivanje prava na život nerodjena djeteta, na moralne i ideočoke pritiske u odgoju djece, na ograničavanje vjerskog djelovanja, a tako i na moguće degradiranje čovjeka na putu, radnu snagu i na obični ekonomski faktor.

12. Dokle god su ljudska prava ugrožena, Crkva ne smije šutiti. Kao i Ivan XXIII. i njegovi nasljednici(2) tako su mnogi biskupi i biskupske konf. neprestano podizali svoj glas, da bi svoju braću ljudi i narode zaštitili od nepravde. Pozdravljamo opću Deklaraciju o pravima čovjeka iz 1948. i izjavu evropskih država o poštivanju ljudskih prava i temeljnih sloboda "uključujući i slobodu mišljenja, savjesti, vjere ili uvjerenja za sve, bez razlike rase, spola, jezika ili religije"(3). Na žalost, moramo s papom Ivanom Pavlom II ustvrditi, da takve izjave djelomiće ostaju mrtvo slovo(4). Stoga se moramo još zauzetije založiti za ljudska prava. Jer, samo je tada čovjek potpuno zaštićen, ako se stvarno, na svim područjima, poštuje njegovo dostojanstvo. Naš najvažniji doprinostsastoji se u tome, da se mi, zajedno sa svim ljudima dobre volje, neumorno zalažemo za takav odgoj, kojemu je temelj neograničeno poštovanje ljudskog dostojanstva i odgovarajućih obveza u Evropi i u svijetu.

13. Ovdje se moramo ograničiti na to, da naznačimo neke probleme, koji nam se čine osobito aktualnim.

a/ Ljudski život

14. U ljudski život, kao Božji dar, ne smije se svojevoljno dirnuti. Njegova zaštita temeljne je čovjekovo pravo. U mnogim pak evropskim državama to se pravo ne poštuje, jer je proširen pobačaj, teror i nasilje. Tome nasuprot, dužnost nam je naglasiti, da svaki čovjek od časa začeće pa do prirodne smrti ima pravo na život i da ga svaki čovjek i čitavo ljudsko društvo moraju zaštiti u svem njegovu opsegu.

b/ Brak i obitelj

15. Brak i obitelj vrlo su važan temelj za život dostojan čovjeka i za društvo uopće. Ali, brak i obitelj danas su ugrozeni i izopačenjem bračne ljubavi, obiteljskom sebičnošću, potrošačkim ponašanjem, koje uzima sve više maha, lakoćom rastave braka i zadiranjem u roditeljska prava. Više nego ikada "svi oni, koji imaju neki utjecaj na zajednice i društvene grupe, moraju djelotvorno pridonositi promicanju dobrobiti braka i obitelji"(5). S Koncilom mi iznova naglašavamo dostojanstvo bračne ljubavi i obitelji, a tako i njene zadeće u odnosu na cjelokupnu zajednicu. To znači: supruzi imaju pravo živjeti zajedno, a to vrijeći i za inozemne radnike. Roditelji imaju pravo odgajati svoju djecu, a djeca imaju pravo živjeti u obitelji.

Ta prava ne smiju se ograničavati iz ideočoških, gospodarskih ili političkih razloga. S druge strane, obitelj u potpunosti ispunja svoju zadaću samo onda, kad se otvori široj zajednici i pridonosi općem dobru.

c/ Inozemni radnici i bjegunci

16. Ljudi, koji iz bilo kojih razloga napuštaju svoju domovinu, često su izloženi opasnosti, da dožive nerazumjevanje, da se ne vodi o njima računa, da budu povrijedjeni u svom dostojanstvu. Mi se zalažemo za to, da oni ni u čemu budu zapostavljeni u odnosu na domaće stanovništvo. Ne smije se dogoditi, da oni, koji su svojim radom pridonijeli gospodarskom napretku neke zemlje, budu - u privrednim krizama i uvjetima nezaposlenosti - vraćani u svoju, gospodarski siromašnu zemlju.

17. Obavljamo i prijašnje spele u korist bjegunaca svake vrste: stvarna solidarnost iziskuje ne samo velikodušno prihvaćanje pogodjenih ljudi, nego prije svega zalaganje za slobodu i pravdu u svijetu.

d/ Pravo na rad

18. U sadašnjoj privrednoj krizi, koja zahvaća sav svijet, valja istaknuti pravo na rad i dužnosti, koje se u vezi s tim nameću. Rad omogućuje čovjeku da zadovolji vlastite potrebe, a tako i potrebe svojih bližnjih, te da zemlju učini sebi korisnom. Društvo mora nastojati - bez iskrištanja - da se omogući čovjeku zaposlenje dovoljno za dočlan život. Jer, privreda je u službi čovjeka, a ne obratno.

e/ Vjerska sloboda

19. Moramo upozoriti na to, da svi ljudi u Evropi ne uživaju vjersku slobodu u potpunom smislu te riječi. Papa Ivan Pavac II. osobito je jasno ožigao upravo tu tešku povredu ljudskih prava(6).

20. Temelj vjerskoj slobodi, kako ističe II. vaticanski sabor, jest dostojanstvo ljudske osobe. Vjerska sloboda obuhvaća nutarnju slobodu, nepovredivost savjesti, pravo, da se vjera javno iskazuje, uključujući i slobodu bogoslužja. Ograničavanje i povreda vjerske slobode jest "temeljna nepravda prema svemu, što se čovjeka tiče u njegovoј dubini, prema svemu, što je istinski ljudsko. Jer, čak se i fenomen nevjerojanja i ateizma kao ljudski fenomer može razumjeti tek u vezi s fenomenom religije i vjerovanja. Stoga je teško, čak i s čisto ljudskog gledišta, prihvatiti stajalište po kojemu bi samo ateizam imao pravo gradjanstva u javnom i društvenom životu, dok se ljudi, koji vjeruju, gotovo u načelu jedva toleriraju ili se smatraju građanima drugog reda, ili se što se također već degradjalo - čak i potpuno lišavaju građanskih prava"(7).

21. Kršćani sudjeluju u općoj težnji ljudi za potpunim uživanjem slobode. Stoga se zalažu i za vjersku slobodu, koja - šire od same slobode bogoslužja - Crkvi i svakom pojedinom kršćaninu jamči pravo na na-

vješćivanje evandjelja, pravo na crkveni apostolat i na vjersku pouku u svim oblicima, na svim razinama i svim za to potrebnim sredstvima, a tako i pravo, da daju svoj doprinos promicanju kulture. Ni država ni ikoja druga ljudska grupa ne smije prisiljavati neku osobu da postupa protiv svoje savjesti, ne smije sprecavati roditelje da odgajaju svoju djecu u svom vjerskom uvjerenju, niti zabranjivati Crkvi da ispunja svoju zadaću. To vrijedi za svu Crkvu, za biskupe i svećenike, za redovnike i laike.

22. Samo vjerska sloboda omogućuje pojedincu, da u potpunosti živi po svom pozivu, a Crkvi da pruža svoj potpuni doprinos društvu, ne prekoračujući pri tom svoja prava. S obzirom na izazove, s kojima su kršćani na tom području još uвijek suočeni, nastavit ćemo i dalje s nastojanjima, znajući, da se snaga Duha ne može skršiti. Grobovi mučenika, koji su na našem kontinentu tako brojni, svjedoči su o tome.

2. Suradnja medju narodima – Evropa u svijetu

23. U 19., a osobito u 20. stoljeću Evropa je bolno iskusila kako pretjerani nacionalizam može dovesti do rata. Stoga težnja za mirom potiče danas narode na približavanje i suradnju.

24. Crkva podupire to nastojanje, a u tom joj je zadaća, da ističe, koje su to dublje osnovne vrijednosti i stajališta. Medju njima neka nam se načela čine važnima za današnju Evropu:

a/ uzajamno poštivanje i priznanje

25. Sloboda i prava traže dovoljno prostora, da ljudi i narodi mogu njegovati svoje specifičnosti. Svaki pojedini narod i etnička manjina imaju svoj vlastiti identitet, svoju tradiciju, svoju kulturu. Te esebite vrijednosti od velikog su značenja za čovjekov razvitak i za mir. A one su opasnosti, kad se povrećana suradnja medju zemljama zloupotrijebi kao izlika za podvrgavanje slabijih od jačih. Nacionalne manjine mogu postati dragocjenim mostovima izmedju zemalja i naroda, ako im se dopusti da žive prema potrebama vlastitog identiteta.

b/ Pomirenje i mir

26. Evropska nas povijest uči, da rat, nasilje, i svaki oblik potlačivanja donosi patnju, a ne pravdno rješenje; naprotiv, pomirenje i suradnja medju narodima služe miru.

27. Ujedno spoznajemo, da život bez napetosti nije moguć. Kad one ne dovedu do primjene sile, ne treba da ih se bojimo. Priznavanje kvaliteta drugih i pristajanje na njihove argumente i zahtjeve može obogatiti i unaprijediti ljudsku zajednicu. Uvijek spremni na

pomirbu i na to, da drugoga priznaju kao brata, kršćani na poseban način pridonose miru među evropskim ljudima i narodima. Nema nijednog drugog rješenja osim mira u pravdi.

c/ U službi svemu svijetu

28. Svrha surađnje među evropskim narodima ne smije biti izdvajanje ni povlašten položaj našeg kontinenta. Mi Evropljani članovi smo čevječanstva. Stoga naša suradnja mora uvijek služiti miru u svemu svijetu i na pomoć najsiromašnjima.

d/ Važnost vjere

29. I na Istoku i na Zapadu materijalizam, u svojim raznim oblicima, u mnogo mahova zauzeo je mjesto vjere. Ljudi pokušavaju graditi društvo bez Boga. No, na takvu temelju Evropa se ne može graditi. Ne živi "čovjek samo o kruhu" (Mt 4,4). Crkva je odlučujuće sudjelovala u izgradnji Evrope, tako da je Evropa obilježena kršćanstvom. Bazilije i Benedikt svjedoče o tome kao izvrstan primjer. Prvi je shvatio značenje grčke literature za kulturu te je udario temelj za društvenu akciju, a Benedikt je izgradjivao svoje zajednice na "prizi za bližnjega", dajući radu novo dostojanstvo.

30. Danas, kao i jučer, kršćani svjedoče, da su vjera i duhovne vrijednosti ne samo spojive s ljudskim napretkom i poviješću, nego i da potiču cjelevit razvitak. Na putu smo prema kraljevstvu Božjem, koje ima doći. Krist nam je već udijelio duboko jedinstvo. On nam je izvor nade i temelj zauzimanja za bolju i bratsku Evropu.

II. ŠTO MOŽE UČINITI CRKVA?

31. Zadaća Crkve sastoji se u tome, da navješta Isusa Krista, nadu u uskrsnuće i ljubav, koja već sada mora sjediniti sve ljudе i sve narode. A to može postati stvarnost ame onda, ako se, solidarno sa svim ljudima, zauzimamo za pravdu, slobodu i mir. Jer, "ne ljubimo rječju i jezikom, nego djelom i istinom" (1 Iv 3,18).

32. Na žalost, naše je svjedočanstvo pomućeno kri vnjem i odbijanjem. Često zaboravljamo svoj zadatak; i zato ne dajemo našem kontinentu sve, što bi mu moglo pomoći i što bi ga moglo obogatiti.

33. Još jedna činjenica zatamnjuje naš doprinos. Crkva je jednoć bila snaga, koja je ujedinjavala Evropu. No, na našem su kontinentu započeli i crkveni raškoci, s vrlo teškim posljedicama. I danas kršćani, odvojeri jedni od drugih idu različitim putevima, kao da je sam Krist u sebi razdijeljen (usp. 1 Kor 1,13). To nas ispunja bolem, premda smijemo sa zadovoljstvom ustvrditi, da razlike ne sežu do najdubljih korjena vjere i da su se na putu prema jedinstvu u posljednje vrijeme dogo dile mnoge važne stvari.

34. Usprkos svim poteškoćama, možemo i moramo nastaviti s već postojećom suradnjom.

a/ Suradnja medju biskupima

35. Sve se više biskupi i BK raznih zemalja trude oko uzajamnih kontakata. A ti se kontakti mogu i dalje razvijati. U godinama poslije II. vatikanskog koncila Vijeće Evropske biskupske konferencije i Simpozij evropskih biskupa osjetno su potakli suradnju. Papa Iván Pavao II. osobito je naglasio crkveno značenje te suradnje(3): biskupski kolegijalitet, tj. uzajamna otvorenost i bratska suradnja medju biskupima u službi evangelizacije i poslanja Crkve, nije važan i prijeko potreban samo na razini mjesne i opće Crkve, nego i na evropskoj razini. Papa je u prvom redu upozorio na dva cilja, koja su važna za naš budući rad: na zajednički napor oko autoevangelizacije Evrope i na omogućavanje stvarne suradnje svih episkopata našeg kontinenta.

b/ Crkvena suradnja medju zemljama

36. Suradnja medju biskupima iziskuje dopunu. Sa zadovoljstvom utvrđujemo, da sve više katoličkih organizacija i institucija nastoje oko uzajamnih kontakata i radi zajedno. Ta se suradnja može još pospješiti.

37. Poželjni su kontakti izmedju susjednih dijeceza raznih zemalja.

38. Produbljenje stručnih kontakata i suradnja međunarodnih katoličkih organizacija može donijeti još više plodova.

39. Mladi imaju poseban dar da otvoreno prihvaćaju i prenose vrijednosti drugih kultura. To za Crkvu može biti dragocjeno. Evropski biskupi potanko su se tim problemom bavili na svom Simpoziju u lipnju 1979. Treba se poslužiti tamo stečenim uvidima i poticajima.

40. Kontakti medju kršćanima moraju voditi do razmjene duhovnih vrijednosti i iskustava. Molitva jednih za druge i zajednička molitva poprimaju posebnu važnost. Hodočašća, prilagodjena našem vremenu, mogu približiti Crkve i narode jedne drugima.

41. Odvijek postoji uzajamna pomoć izmedju bogatih i siromašnih Crkava. Ona se i danas pruža na razne načine, te će biti potrebna i u budućnosti. Dužnost je evropskih Crkava da nastave s tom pomoći i da je i dalje jačaju, kako na našem kontinentu tako i prema trećem svijetu.

c/ Crkva u Evropi i u svijetu.

42. Povijest je Crkvu oblikovala pretežno evropski, premda je ona opća, kako je to jasno naglasio II. vat. koncil. Bit će, čini se, od sve veće važnosti, da opća Crkva - čuvajući u potpunosti jedinstvo u vjerovanju, u sakramentima i upravi - prevlada pretežno evropske obilježje.

43. Raduje nas, što možemo ustvrditi, da se Crkve u Africi, Americi, Aziji i Oceaniji trude da bi našle svoje lice. I Crkva u Evropi mora pronaći svoj specifični evropski karakter. Tako možemo dati svoj doprinos za susret izmedju kršćanstva i neevropskih kultura.

d/ Ekumenska suradnja

44. Podjeljenost kršćana jest sablazan, koju mi slušajući volju našega Gospodina - moramo ukloniti. Pri tom, kao Evropljani, imamo posebnu zadaću, jer je bolna dieba u Crkvi prisustekla iz Evrope i jer se velike pravoslavne i reformatorske Crkve nalaze prije svega u Evropi. Uistinu, već su učinjeni koraci prema jedinstvu. Ali, mnogo toga treba još učiniti. Suradnja Vijeća Evropske biskupske konferencije s Konferencijom evropskih Crkava(9) mora se produbiti. Pred nama je drugi evropski ekumenski susret, koji se nadovezuje na onaj u Chantillyju, iz 1978.

e/ Suradnja s ljudima dobre volje

45. Mnogo ljudi, koji Isusa ne priznaju spasiteljem, s nama je na putu na ovom svijetu. Dio njih, Židovi i muslimani, vjeruju kao i mi u osobnoga Boga i stvoritelja. Mi smo spremni s njima i sa svim ljudima dobре volje suradjivati u izgradnji mira i u zauzimanju za ljudska prava. Duboke ljudske vrijednosti, nikle na tlu zajedničke prošlosti, povezuju mnoge Evropljane unatoč religioznim i ideološkim granicama.

U SUSRET BUDUĆNOSTI

46. "Gospodin je cilj ljudske povijesti, točka, prema kojoj smjeraju želje povijesti i civilizacije, središte ljudskog roda, radost svih srdaca i punina njihovih težnja"(lo). Mi, evropski biskupi, zajedno sa svim Kršćanima, znamo, da smo na putu prema tom Gospodinu, koji će stvoriti novo nebo i novu zemlju.

47. Božje kraljevstvo već je sada ukorijenjeno Obvezani tom Gospodinu i njegovu evangeliju, moramo se i želimo se zauzimati za Evropu miroljubivih i slobodnih ljudi i naroda.

48. Nećemo se dati obeshrabriti velikim ideološkim i političkim suprotnostima, koje danas tako snažno razdiru Evropu, jer znamo, da nam je Bog već sada darovao mir. To nas sili, svim neuspjesima i razočaranjima usprkos, da svim ljudima stalno dovikujemo: gledajte odvažno u budućnost, budite puni pouzdanja, jer vam se u vjeri otvara obzor novoga svijeta i novoga vremena.

Bilješke:

- (1) Gaudium et spes, 22
- (2) Usp. Pacem in terris 1962, Redemptor hominis 1979.
- (3) Zaključni dokumenat iz Helsinkija
- (4) Redemptor hominis, 17
- (5) Gaudium et spes, 52
- (6) Redemptor hominis, 17
- (7) Redemptor hominis, 17
- (8) Usp. Ivan Pavao II., govor CCEE-u 19.XII. 1978.,
AAS 1979. str. 109., Govor na Simpoziju evropskih biskupa u lipnju 1979., AAS 1979. str. 978.
- (9) Članice KEC-a u prvom su redu pravoslavne, starokatoličke, anglikanske, te Crkve i zajednice, koje su proizile iz reformacije.
- (10) Gaudium et spes, 45

/Tekst Deklaracije evropskih biskupa u cijelosti je preuzet iz Sl. Vjesnika subotičke biskupije/.

BISKUPSKA KONFERENCIJA JUGOSLAVIJE

Priopćenje za tisk o zasjedanju održanom 17-19.IX. 1980.

U Zagrebu je od 17-19 rujna 1980. održan redoviti jesenski sabor Biskupske Konferencije. Održan je tri tjedna ranije od uobičajenog roka zbog Sinode biskupa koja ovih dana počinje u Rimu.

I ovom zgcđom prvi dan bio je posvećen zajedničkom radu biskupa i predstavnika klera u kojem je razmotrena složena problematika pastoralna sakramenta ženidbe. Tu su naši predstavnici na Sinedi na neposredna način dobili priličan uvid u brojne i teške probleme s kojima se pastoralni radnici kod nas suočavaju u toj materiji. Zato se očekuje da će nam Sinoda pomoci u osvjetljavanju te kompleksne situacije i pružiti sredstva da pomognemo liječiti rane kojima je današnja obitelj izranjena. Kao sinteza zajedničkog napora biskupa i svećenika izradjen je tekst koji će se dalje doradjivati u organima BK nakon završetka rada Sinode.

Budući da je istekao mandat Predsjedniku, Podpredsjedniku i Poslovnom odboru BK, održan je novi izbor na kojemu su u prvom glasanju izabrani za Predsjednika zagrebački nadbiskup Dr Franjo Kuharić, a za podpredsjednika ljubljanski nadbiskup Dr Alojzij Šuštar. Uz njih i Generalnog tajnika novi poslovni odbor sačinjavat će također nadbiskupi Dr Frane Franić i Msgr Josip Pavlišić te biskupi Msgr Alfred Pichler i Msgr Matiša Zvezancović.

Budući da su biskupi sa svoga ovogodišnjeg proljetnog zasjedanja uputili na odgovarajuće nadleštvo podnesak da se zajamči slobodan pristup svećenika bolesnicima u svim bolnicama, na ovom saboru mogli su konstatirati da im još nije odgovoren.

Biskupi su informirani o tekućim pripremama za naredni svjetski euharistijski kongres u Lurdru u srpnju 1981. i donijeli su potrebne upute i ovlaštenja Tajništvu BK za organizaciju našeg učešća na tom svjetskom skupu. Broj hodočasnika je ograničen i nitko neće moći biti pripušten bez odgovarajuće iskaznice.

I na ovom saboru biskupi su dobili informacije o ekscesnim slučajevima jednog dijela redovnika u Bosni i Hercegovini, pa sa žaljenjem konstatiraju da to ukazuje na očito dublju krizu koja nas sve zabrinjava.

Isto tako biskupe zabrinjava poplava golotinje i nudizma, a još više ih zabrinjava da se to dopušta uz argumentaciju koja moralne interese i vrednote žrtvuje materijalnim.

Naša BK pruža podršku inicijativi austrijskih biskupa za beatifikaciju kapucina Marka D'Avino, koji je imao veliku ulogu u oslobođenju Beča (1683.g.), što je i našim prednjima donijelo olakšanje od turskog printiska. Isto tako biskupi podržavaju inicijativu njemačkog episkopata da se proglaši blaženom Edith Stein, karmeličanka židovskog porijekla koja je i u strujanima suvremene filozofije našla put Bogu i dala primjer prave duhovne veličine i heroizma kao mučenica u logoru Auschwitz.

Budući da članovima Vijeća Biskupske konferencije Evrope istječe mandat, za našeg novog predstavnika u tom forumu izabran je ljubljanski nadbiskup Dr. Alojzij Šuštar.

Biskupi predstavnici pojedinih vijeća BK podnijeli su izvještaje o njihovu radu.

Naši su biskupi odlučili da se skupni medjubiskupijski susret mlađih u "Godini svetog Benedikta" održi u Zagrebu 25. i 26. listopada ove godine. Taj sastanak bio je ranije planiran za 27.-28. rujna. Biskupi pozivaju mlađe vjernike da po mogućnosti u što većem broju sudjeluju u tom susretu duhovne obnove.

Sabor Biskupske Konferencije podržao je inicijativu za osnivanje Liturgijskog instituta, te su u tom smislu poduzeti prvi konkretni koraci i date potrebne upute.

S posebnom pažnjom razmotren je dokumenat Svetе Stolice o medjusobnoj suradnji Crkava i boljem rasporedu svećenstva i to kako na općecrkvenom tako i na domaćem planu. To daleko iziskuje odredjenu širinu crkvenih vidika, pa je potrebno u tom smislu odgajati svećeničke kandidate već u sjemeništima i bogoslovijama i da budu raspoloživi za služenje i izvan svoje dijeceze.

Hrvatski su biskupi i ovaj puta imali poseban sastanak i na njemu razmotrili neke vlastite probleme. Na poseban su se način pozabavili nekim konkretnim pitanjima glede unapredjenja naše inozemne pastve i takodjer i nekim pitanjima u vezi s našim hrvatskim Zavodom sv. Jeronima u Rimu.

TAJNIŠTVO BKJ

III. OKRUŽNICE BISKUPSKOGA ORDINARIJATA MOSTAR

Broj: 875/1980.

DAN ZA MIGRANTE - ISELJENIČKI DAN

Ove godine proslavit će se u nedjelju, dne 28. prosinca ISELJENIČKI DAN. Vijeće Biskupske Konferencije za hrvatsku migraciju i ove je godine dostavilo na vrijeme prigodni plakat s fotografijom, te poslanicu naših Biskupa za taj dan i upute samog Ravnateljstva preko kancelarije Ordinarijata. Uz ovaj broj Sl. Vjesnika Ordinarijata dostavljamo svakom župskom uredu taj materijal i pozivamo sve naše župnike da se dobro spreme na proslavu toga dana u svojim župama. Poslani materijali ne isključuju već potpomažu vlastitu inicijativu mjesnog župnika i drugih svećenika u proslavi toga dana!

Mostar, dne 12. prosinca 1980.

+ Pavao, biskup

Broj: 876/1980.

S V J E T S K I D A N M I R A

/1. siječnja 1981. godine/

Generalno Tajništvo BKJ dostavilo je svim Ordinarijatima najavu teme za XIV. Svjetski dan Mira - 1. siječnja 1981. godine, što u cijelosti ovdje donosimo. Ukoliko pak dobijemo i posebnu poruku Svetog Oca za taj dan prije nego što otpremimo Sl. Vjesnik župama, istu ćemo priložiti uz ovaj broj Sl. Vjesnika.

U protivnom slučaju, nadamo se da će je župnici moći pročitati u GK ili barem čuti preko valova radio-Vatikana, ili na koji drugi način, te će te moći iskoristiti za proslavu toga dana u svojim župama.

Mostar, dne 12. prosinca 1980.

+ Pavao, biskup

.....

Tema za 14. SVJETSKI DAN MIRA - 1. siječnja 1981.

S l o b o d a je tema što ju je Papa Ivan Pavao II izabrao za 14. svjetski dan mira, koji će se proslaviti 1. siječnja 1981.

Sloboda je prema enciklici Pape Ivana XXIII "Pacem in terris" (usp. br. 37. 45) jedan od stupova na kojima počiva zgrada mira. Drugi su stupovi mira: pravda, (tema Svjetskog dana mira u 1972), istina (tema za 1980) i

ljubav (tema za 1971).

Izabравши tu temu, Papa se poslužio osnovnim smjernicama svoje enciklike "Redemptor hominis" (usp. br. 17-18) pružajući odgovor dubokoj i sveopćoj težnji suvremenog svijeta. U stvari sloboda je osnovna značajka svakoga ljudskog bića, muškarca ili žene, promatraljući ga kao pojedinca ili kao člana društvene zajednice. Ona je ujedno osnovno pravo ljudske osobe jer tek po njoj osoba može biti nosilac prava i dužnosti.

Vrednota slobode mora se nalaziti u svim područjima ljudske djelatnosti, a prvenstveno tamo gdje se radi o mjestu svakoga pojedinca u društvu i o medjusobnom odnosu društvenih zajednica.

U okviru odgoja za mir, što je svrha Svjetskog dana mira ustanovljenog od Pavla VI 1. siječnja 1968. danas vrlo dobro dolazi produbljeno razmišljanje o danas slobode kao temeljnog preduvjjeta za mir. Ni jesmislu slobode kao povezuju s mirom ne može se ostvariti bez potpunog poštivanja ispravno shvaćene slobode, slobode koja je odgovorna, koja je u čovjeku "povlašteni znak božanske slike" i koja mu, po naporu što ga valja svaki dan poduzimati, omogućuje da djeluje iznutra "pod utjecajem osobnog uvjerenja (u svom izboru) a ne jedino pod utjecajem slijepog nagena ili vanjske prisile" (GS 17) kako bi u punini mogao ostvariti svoje ljudsko poslanje u odnosu prema Božu, prema drugima i prema samom sebi. Kao što je iznio II Vatikanski sabor, čovjek se ostvaruje u slobodi (ibidem). To isto vrijedi i za ljudske zajednice, radilo se tu o nacionalnoj zajednici ili o medjusobnim odnosima pojedinih nacija.

Svaka prijetnja pravoj slobodi ujedno je i prijetnja miru. Napadaji na slobodu čovjeka ili na slobodu naroda dovode do nesnošljivosti, do potlačivanja ili stvarno do vidljivih i prikrivenih diktatura.

Izborom ove teme papa Ivan Pavao II poziva sve ljudi dobre volje da stave slobodu u službu mira, da pravoshvate što je istinska sloboda, da je traže, unapređuju i brane.

Nema pravog mira bez slobodnih i odgovornih ljudi i naroda. To je i smisao preslave narodenog Svjetskog dana mira i njegova moto "Da bi služio miru, poštuj slobodu".

- 00 0 00 -

Broj 877/1980.

POST I NEMRS U 1981 GODINI

Prema Apostolskoj Konstituciji "Poenitemini" od 17.II.1966.

a/ ZAKON POSTA (jedanput na dan do sita jesti) i NEMRS (uzdržavanje od mesa) obavezno samo na ČISTU SRIJEDU I SVETI - VELIKI PETAK;

b/ ZAKON SAMO NEMRSA obavezuje samo na sve ostale petke u godini, osim ako u petak padne zapovjedni blagdan.

Na temelju ovlasti koje su podjeljene Biskupskim Konferencijama spomenutom Ap. Konstitucijom, naši su Biskupi na saboru BKJ u sudenom 1969, godine odredili, da pojedini vjernici mogu u PETAK IZVAN KORIZME mjesto NEMRSA /uzdržavanje od mesa/ odabrati koje drugo djelo pokore, kao što su uzdržavanje od alkoholnih pića ili pušenja, kakvo karitativno djelo, milostinja u korist crkve i siromaha.

Ovo ne vrijedi za petke u KORIZMI, kad ostaje obaveza nemrsa, nego ta ovlast vrijedi samo za petke izvan korizme.

I ovi nekorizmeni petci - treba to vjernicima dobro i često protumačiti - ostaju i nadalje dani pokore, samo pokora očitovana uzdržavanjem od mesa može se zamjeniti nekim drugim pokrničkim djelom.

Za svećenike ostaje i dalje dužnost, da obdržavaju nemrs i u petke izvan korizme, kad su kod kuće i nemaju gostiju.

Redovnici i redovnice neka se u tome pridržavaju odredaba svojih viših redovničkih poglavara.

Ostaje i nadalje na snazi dijecezanska dispenza, ako se i u korizmi negdje slavi petkom kakva, pa i samo lokalna svetkovina, cum concursu populi i sa pučkom misom, zakon nemrsa prestaje.

Mostar, dne 12. prosinca 1980.

+ Pavao, biskup

Broj: 878/1980.

VRIJEME KORIZMENE SV. ISPOVIJEDI
I USKRSNE SV. PRİČESTI

Traje u našim biskupijama u Hercegovini kao i do sada, tj. od prve nedjelje Korizme pa da blagdana Presv. Trojstva uključivo.

Po dopuštenju sv. Kongregacije za evangelizaciju naroda dosadašnja dozvola da radnici koji već prije Korizme odlaze na vanjske radove i vraćaju se kućama pred Božić, mogu udovoljiti dužnosti sv. ispovijedi i sv. pričesti počevši od prve nedjelje Adventa pa do spomena krštenja Isusova uključivo, protegnuta je dozvolom iste Kongregacije na sve vjernike u našim biskupijama bez razlike.

Mostar, dne 12. prosinca 1980.

+ Pavao, biskup

Broj: 879/1980.

CALENDARIUM MISSARUM PRO IUVENTUTE ET FAMILIA CHRISTIANA

Raspored subotnjih sv. misa za našu mladež i kršćanske obitelji u 1981. godini.

SIJEČANJ:	3. Katedralna crkva BDM, 10. Ravno i Trebinje, 17. Trebinja i Neum, 24. Gradac D., 31. Hutovo i Prenj.
VELJAČA:	7. Hrasno i Stolac, 14. Rotimlja i Stjepan Krst, 21. Aladinići-Dubrave i Domanci, 28. Dračevo i Čeljevo.
OŽUJAK:	7. Mostar - sv. Petra i Pavla i Čapljina, (a u mostarsku župu sv. Petra i Pavla uključena je i župa Nevesinje koju poslužuju Franjevci iz mjesnog samostana), 14. Potoci i Blagaj, 21. Drežnica i Jabanica, 28. Gabela i Gabela Polje.
TRAVANJ:	4. Konjic (uključena je i župa Glavatićevo), 11. Čitluk i Međugorje, 25. Kruševo i Goranci.
SVIBANJ:	2. Gradina, 9. Ploče, 16. Čerin, 23. Gradići, 30. Veljaci.
LIPANJ:	6. Humac, 13. Vitića, 20. Studenci, 27. Klčbuk i Šipovača-Vojnići.
SRPANJ:	4. Drinovci, 11. Grljevići, 18. Ružići, 25. Tihaljina i Gerica.
KOLOVOZ:	1. Široki Brijeg, 8. Ledinac i Raskrižje, 15. Kočerin, 22. Rasno, 29. Buhevo.
RUJAN:	5. Jare k/Mostara, 12. Izbično, 19. Polog k/Mostara, 26. Ljuti Dolac.
LISTOPAD:	3. Posušje, 10. Posuški Gradac i Rakitno, 17. Vir i Zagorje, 24. Herc. Vinjani, 31. Sutina.
STUDENI:	7. Duvno, 14. Roško Polje i Bukovica, 21. Šujica, 28. Seonica.
PROSINAC:	5. Prisoje, 12. Grabovica, 19. Vinica, 26. Rašeljke.

Napominjemo župnicima, da odmah po primjeku svoga Direktorija za 1981. godinu zabilježe svoj dan u taj kalendar, kako na to ne bi zaboravili.

Takodjer ih pozivamo, da u nedjelju prije svog dana obavijeste s oltara svoje vjernike, da će se u narednu subotu služiti sveta misa za mladež i kršćanske obitelji, i neka ih pozovu da u toj misi sudjeluju u što većem broju, te neka se na te nakane može i u svojim zajedničkim obiteljskim molitvama.

Mostar, dne 12. prosinca 1980.

+ Pavao, biskup

Broj: 880/1980.

PROPISANA DOB ZA PRIPUŠTANJE NA SV. POTVRDU

=====

Kao i prijašnjih godina tako bi se i slijedeće godine imala obaviti kanonska vizitacija i podijeliti sveta krizma u nekim župama mostarsko-duvanjske biskupije. Prije nego što Ordinarijat doneše detaljan pregled župa, gdje bi bila sveta krizma, Ordinarijat želi čuti mišljenje župnika i svećenika o najnižoj dobi za pripuštanje na svetu potvrdu.

Stoga ovim pozivamo sve naše župnike jednoga i drugoga pastoralnoga klera, da do kônca siječnja 1981. pismenô dostave Ordinarijatu svoj prijedlog, dostatno obrazložen u pogledu najniže dobi za pripuštanje na svetu potvrdu. Ordinarijat je svjestan, da će biti različitih mišljenja pastoralnog klera, a ipak želi čuti njihovo mišljenje prije nego li doneše definitivnu odluku u pogledu najniže dobi za primanje sakramenta svete potvrde u Hercegovini.

Mostar, dne 12. prosinca 1980.

+ Pavao, biskup

IV. OBAVIJEŠTI - D I J E Z E Z A N S K A kronika

1. POSVETA ŽUPSKE CRKVE SV. PETRA I PAVLA U KOČERINU

Dne 18. svibnja 1980. obratio se je pismeno u ime župskog ureda Kočerin pošt. o. fra Petar Krasić, mjesni župnik, zagrebačkom nadbiskupu mons. Franji Kuhariću i obavijestio ga da dne 10. kolovoza 1980. kani u župi održati svečanost posvete župske crkve sv. Petra i Pavla i otvaranje za javnu upotrebu i zamolio njegovo prisustvo. Tu je obavjest župnik donio mjesnom Ordinariju i zamolio njegovu preporuku. Sličnu je molbu uputio mjesni župnik fra Petar Krasić splitsko-makarskom nadbiskupu mons. Frani Franiću i zadarskom nadbiskupu mons. Marijanu Oblaku. Svaku je molbu mjesni Ordinarij preporučio.

Tako je župska crkva u Kočerini znatno proširena, ipak je ona ostala malena da bi mogla primiti sve ono mnoštvo, koje je željelo prisustvovati obredu posvete i otvaranja te župske crkve. Netko je sa strane sugerirao župniku, da razdvoji posvetu crkve i njezino otvaranje za javnu upotrebu, što je župnik vrlo rado prihvatio, i bijaše ugovoren da posveta crkve bude u subotu, 9. kolovoza, kao završetak župske duhovne obnove, i to navečer, a proslava otvaranja crkve bijaše u nedjelju 10. kolovoza.

Obred posvete obavio je mjesni Ordinarij Dr Petar Čule u subotu navečer, uz prisustvo zagrebačkog nadbiskupa Mons Franje Kuharića, zadarskoga nadbiskupa Mons Marijana Oblaka, biskupa-koadjutora Mons Pavla Žanića, direktora Europäischer Hilfsfonds iz Beča prelata Wilhelm Reitzera, fra Nikole Radića, člana Generalnog definitorija, OO. Provincijala iz naše zemlje, te mnogih svećenika iz Hercegovine i sa strane.

Sutradan dne 10. kolovoza održana je glavna vanjska proslava. Sv. misu je služio na privremeno predignutom oltaru pred ulazom u obnovljenu i uređenu župsku crkvu, ispred impozantnog reljefa sv. Franje, zagrebački nadbiskup, predsjednik BKJ Mons Franjo Kuharić, uz asistenciju naših biskupa Mons Petra Čule, Mons Pavla Žanića kao i zadarskog nadbiskupa Mons Marijana Oblaka. Koncelebitali su i mnogi drugi svećenici. Prigodnu propovijed održao je Mons Kuharić i veoma argumentirano i nadahnute govorio o posluhu u Crkvi. On je održao i slovo na svečanom zajedničkom ručku nakon sv. mise. Tu je govorio i preč. o. Nikola Radić, generalni definitor Reda, sve je goste pozdravio mjesni župnik i svima se zahvalio. Toga dana veliku je brigu pokazao i vodio ceremonije kod mise, primanja vjernika hodočasnika i pozdrav pojedinim gostima fra Mićo Pinjuh, kapelan župe.

Budući da je u GK br. 17.(437) od 31. kolovoza 1980. str. 10 i 11 objavljena opširna reportaža o posveti i otvaranju Crkve na Kečerini, iz pera brata mjesnog župnika fra Ljube Krasića, a koju su reportažu, nadamo se, pročitali svi naši svećenici i župnici, pa držimo, da nije potrebno nešto više pisati o tej proslavi.

2. Od 17-19. rujna o.g. održano je jesensko zasjedanje sabora BKJ u Zagrebu, kojemu je prisustvovao naš dijecezanski Ordinarij Mons Pavao Žanić. Prije odlaska u Zagreb, dne 16.IX. 1980. pročitao je Mons Žanić pred zborom dijecezanskih konzultora Bulu Svetog Oca, i time je on preuzeo li formalnu upravu naših biskupija u Hercegovini. Sjednici dijecezanskih konzultora prisustvovali su vlč. gosp. don Andrija Iličić i vlč. gosp. don Srećko Majić, koje je tih dana imenovao ad triennium dijecezanskim konzulterima naš dijecezanski Ordinarij, a ujedno primio ostavku i zahvalu na konzulterskoj službi od vlč. gosp. Dr Srećka Bošnjaka, umirovljenog župnika. Tom je zgodom naš dijecezanski Ordinarij proglašio da dosadašnjeg generalnog provikara Mons. Dr Marka Perića imenuje generalnim vikarom naših biskupija u Hercegovini sa svim ovlastima, koje za to Kodeks predviđa, a rješava ga dužnosti Tajnika Biskupije, koju službu prima vlč. don Ante Luburić.

Kako je tih dana Mons Žanić trebao poći u Rim na zasjedanje Sinode biskupa, on je dne 24. rujna 1980. upravio svim svećenicima sljedeću poruku:

BISKUPSKI ORDINARIJAT MOSTAR
Broj: 611/1980

Mostar, dne 24. rujna 1980.

DRAGA BRAĆO SVEĆENICI!

Na dan posvete naše katedrale, dne 14. rujna 1980. naš dosad mostarsko-duvanjski biskup i apostolski upravitelj trebinjske biskupije, sada pak naslovni nadbiskup Giufitanski, asistent papinskog prijestolja S.E. Mons Petar Čule predao je upravu navedenih biskupija u Hercegovini i stupio u zaslužene dane mira.

Nakon toga, dne 16. rujna t.g. ja sam, niže potpisani Biskup konzultorima biskupijā u Hercegovini pročitao Bulu Svetog Oca, i time sam kanonski preuzeo upravu naše mostarsko-duvanjske i mrkanjsko-trebinjske biskupije.

Sutra pak, ako Bog da, dne 25. rujna t.g. odlazim u Rim, na zasjedanje Sinode biskupa kao Delegat naše Biskupske konferencije, gdje ću ostati mjesec dana.

Ispraćaj gostiju, koji su došli na posvetu i otvorenje katedrale, poslovi oko preuzimanja uprave Biskupije, zasjedanje naše Biskupske konferencije u Zagrebu, spremanje za odlazak u Rim, nisu mi dopustili, braće svećenici, da Vam se obratim opširnijom porukom prigodom preuzimanja na upravu naše biskupije u Hercegovini. Učinit ću to, ako Bog da, kad se vratim iz Rima.

Kroz te vrijeme mega izbivanja iz Biskupije, obraćajte se u nužnim stvarima na Mons Dr Marka Perića, koji me u svemu zamjenjuje. On je sada Generalni Vikar naših biskupija u Hercegovini sa svim ovlastima, kako to crkveni zakon predviđa.

Preporučujem se u molitve braće svećenika i redovnika. Svoje prve korake u upravi naših biskupija stavljam pod zaštitu nebeske Majke Marije, sv. Josipa i sv. Mihovila. Molim se svaki dan za sve Vas, i zazivam na sve Vas blagoslov Svemoćućega Boga!

*
+ Pavao, biskup

3. U Rimu, prigodom zasjedanja Sinode biskupa, naš je Biskup doživio neugodnu bolest desnog oka, te se je morao podvrći i liječničkom zahvatu, i mjesto da sudjeluje na sjednicama Sinode on je morao ostati kratće vrijeme u bolnici i u kućnoj njezi. Za vrijeme boravka u bolnici svu su mu pažnju posvetili oni iz sv. Jeronima na čelu s rektorem Dr Ratko Perićem i ostali njegovi poznanici u tom gradu, a nakon izlaska iz bolnice, slobodno je vrijeme provodio najviše u Zavodu sv. Jeronima, a na zasjedanje Sinode biskupa pošao je preuzvišeni gosp. Dr Djuro Kokša. Biskup se vratio iz Rima na blagdan Sviju Svetih. Preuzvišeni zahvaljuje svim svećenicima i vjernicima na molitvama koje su za njega upućivali

Bogu u vrijeme njegove kraće bolesti u Rimu. Ovdje u Mostaru biskup je posjetio naše okuliste, koji su mu saopćili da je njegovo stanje vrlo dobro, ali se treba jedno vrijeme čuvati napora i vožnje automobilom da bi se bolest mogla potpuno zacijeliti. I dalje bit će zahvalan za sve molitve subraće svećenika.

4.- Na SVJETSKI MISIJSKI DAN, 19.X.1980. održao je sv. misu i prigodnu popovijed u katedralnoj crkvi u Mostaru preuzvišeni gospodin nadbiskup Dr Petar Ćule. On je također održao sv. misu, prigodnu propovijed i Tebe Boga hvalim u nedjelju, dne 26.X. 1980 kad se u našim biskupijama slavio PAPIN DAN. Ordinarijat je svojim dopisom br. 66c/1980. od 17. listopada upozorio sve naše župnike na proslavu PAPINA DANA u Crkvi.

Biskup Ordinarij je dne 25.XI.1980. posjetio bogoslove u Sarajevu, služio sv. misu, održao prigodni nagovor i pojedinačno razgovarao sa svim našim kandidatima za đakonsko redjenje.

5.- REDJENJE ĐAKONA U MOSTARU . 7. XII. 1980.

Ovogodišnji kandidati za đakonsko redjenje izrazili su već ranije svoju želju, da budu redjeni u novo posvećenoj katedrali u Mostaru. Da bi mogle prisustvovati i njihove kolege iz Sarajeva uredjeno je tako, da u Sarajevu bude redjenje kandidata vrhbosanske i drugih biskupija, koji studiraju u Sarajevu dne 30.IX. 1980, a tjedan dana kasnije da svi bogoslovci dodju na redjenje kandidata ove Biskupije u Mostar.

Premda je loše vrijeme nešto pogoršalo situaciju u Mostaru, kandidati za redjenje došli su već dan ranije u Mostar, a drugi su došli u nedjelju ujutro, većina vlakom, jer je vožnja autobusom i slično bila nesigurna zbog nevremena koje je tih dana bilo zahvatilo naše krajeve.

Naša je katedrala doživjela jednu lijepu svečanost, jer toga dana, 7. prosinca 1980. primilo je sveti red Đakonata 8 kandidata s područja naših Biskupija u Hrvatskoj, dok će deveti kandidat - gosp. ILIJA PETKOVIĆ primiti sveti red Đakonata u SR Njemačkoj po rukama preuzvišenog mons Tomislava Jablanovića dne 14. XII. 1980, kako smo obavješteni i kako smo mi iz kancelarije Ordinarijata uputili potrebne dokumente.

Ovdje u Mostaru primili su red Đakonata slijedeći bogoslovi: JOSIP BLAŽEVIĆ - župa Rašeljke, IVAN KORDIĆ - župa Grljevići, JOZO MILANČIĆ - župa Stolac, ANTE PAVLOVIĆ - župa Studenci, FERO PAVLOVIĆ - župa D. Hrastno, BOŽO POLIĆ - župa Vir, KREŠIMIR PULJIĆ - župa Rostimlja, i VJEKOSLAV ŠARAVANJA - župa Crnač. Kako rekli smo redjenici su došli u Mostar u subotu ujutro, krajem posjetili i razgovarali s Biskupom, pa nešto uvježbali ceremonije i obred redjenja s tajnikom Biskupije vlč. don Antonom Luburić i kapelanom katedralne župe vlč. don Tomom Vukšić. Vlč. don Ivan Zovko pre

uzeo je brigu da redjenicima, bogoslovima iz Sarajeva i rodbini naših redjenika kao i svim ostalim gostima pripremi skromni ručak u prostorijama kancelarijsko-stambenog objekta uz katedralnu crkvu. Veliki dio tere- ta oko pripremanja imale su kao i uvijek u ovakvim na- šim svečanostima ČČ.SS. Milosrdnice koje su u službi ove nove župe u Mostaru.

Svete obrede tumačio je svijetu i prisutnim vjer- nicima o. Miljenko Belić DI, duhovnik bogoslova u sarajevskoj bogosloviji.. Obredi su se odvijali u miru, točnosti i destojanstveno u crkvi tako da su mogli bi- ti zadovoljni ne samo prisutni bogoslovi nego' i vjerni- ci koji su ispunili katedralu, premda vrijeme nije nimalo bilo pogodno za naše hercegovačke prilike.

Prigodnu propovijed redjenicima i vjernicima održao je biskup-reditelj Mons Pavac Žanić, a na koncu sv. mise progovorio je u ime novozaredjnih đakona đakon Ante Pavlović iz Studenaca. Pod misom su skladno pjevali bogoslovi iz Sarajeva pod vodstvom svoga pro- fesora gosp. dr Franje Komarice.

Nakon sv. mise održan je zajednički objed u pro- storijama prizemlja stana. Taj se je prostor ovom zgo- dom pokazao kao vrlo funkcionalan, a tom su prigodom izmjenjene mnoge zdravice u čast redjenika đakona, a u ime đakona zahvalio se đakon Krešimir Puljić.

Pri koncu objeda pokazao se je medju prisutnima i Mons Dr Petar Čule što je samo povećalo dobro raspo- loženje - pogotovo one riječi koje je on uputio re- djenicima, njihovim roditeljima i rodbini kao i svim prisutnima. Uz prikladne pjesme i veselje završeno je ovo slavlje đakonskog redjenja u novoootvorenoj katedra- li u Mostaru s time, da se, ako Bog da, nastavi za svećeničko redjenje novih đakona u slijedećoj 1981. godini.

TEOLOŠKO-PASTORALNI TJEDAN U ZAGREBU

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET U ZAGREBU
Teološko-pastoralni tjedan za svećenike
Tajnik: dr Adalbert Robić
41000 Zagreb, Kaptol 29/II

Cjenjeni Prečasni Naslove!

Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu priredjuje i slijedeće godine Teološko-pastoralni tjedan za sveće- nike od 27. do 30. siječnja 1981. godine u prostorijama Djecačkog sjemeništa na Šalati, 41000 Zagreb, Voćarska 1c6.

Tema slijedećeg tjedna glasi: EUHARISTIJA - ČIN NARODA BOŽJEGA "To činite meni na spomen"

Predavanja su na tu temu slijedeća:

1. Euharistija - čin naroda Božjega (B. Duda)
2. Euharistija u životu Crkve kroz povijest (T. Šagi-Bunić)
3. Neka nz prolegomena za vrednovanje Euharistije (J. Turčinović)
4. Bibl.-judaistički korijeni Euharistije kao gozbe (A. Rebić)
5. Teološka tumačenja Kristove prisutnosti u Euharistiji (A. Starić)
6. Novi naglasci u obnovljenom Rimskom misalu (V. Zagorac)
7. Euharistija i Duh Sveti (T. Ivančić)
8. Naš euharistijski govor (A. Benvin)
9. Euharistija i društveni angažman (M. Valković)
10. Predviđjeti i mogućnosti slavljenja Euharistije (B. Škunca)

Osim predavanja bit će održana i slijedeća priopćenja:

1. Slavljenje Euharistije u velikim i malim zajednicama (B. Škunca)
2. Misa u životu svećenika (J. Marcelić)
3. Aplikacija Mise (S. Večković)
4. Euharistija - izvor i vrhunac molitve (T. Vlašić)
5. Uvid u nove aspekte euharistijskih kongresa (F. Komarica)
6. Euharistija i oproštenje grijeha (M. Srakić)
7. Euharistija u službenim ekumenskim tekstovima (D. Klaric)
8. Teologija hrvatskih euharistijskih pjesama (B. Duda)
9. Euharistija i crkveni prostor (A. Tamarut)

Sudionici će poslije predavanja moći raditi po radnim grupama. Na Tjednu bit će priredjena demonstracija najsuvremenijih katehetskih i pastoralnih pomagala, izložba sve naše tiskarske djelatnosti i liturgijskih predmeta.

Usrdno molimo cijenjeni Naslov da obavijesti svoje svećenike o temi, datumu i mjestu održavanja mesta TP tjedna i da svojim sve čenicima prisustvovanje Tjednu toplo preporuči kao sredstvo trajne teološke izobrazbe. U Dječačkom sjemeništu moći će svatko dobiti potpuni smještaj za 870.00 dinara. U tu je cijenu uračunata i cijena iskaznice koja odijeljeno stoji 150. dinara.

Molimo svećenike da svoj boravak u Dječačkom sjemeništu na vrijeme najave (najkasnije do 20. siječnja 1981.) i to s točnom naznakom koliko dana ostaju i koje obroke žele uzimati. Za vrijeme tjedna bit će svaki dan koncelebrirana Euharistija. Svećenici trebaju ponijeti sa sobom humerale, cingulum, albu i štolu.

Cum omni qua par est reverentia!

U Zagrebu, 24.XI 1980.

Pomoćnik tajnika Tjedna

DUŽNOSTI ŽUPSKE KANCELARIJE PREMA ORDINARIJATU

1. - Do konca siječnja poslati popunjeni Pastoralno-statistički izvještaj, prema priloženom formularu. Neki su župski uredi vrlo točni i savjesni, što zaslužuje našu najveću pažnju i priznanje, dok ima naših župskih ureda, koji i nakon opomene da šalju taj izvještaj, što sve otežava, da ne kažemo onemogućava normalan rad biskupske kancelarije prema BKJ i Sv. Stolici. Nadamo se da toga nemara neće biti u budućnosti!

Ovdje moramo i nešto drugo spomenuti: U prošlom broju Sl. Vjesnika Biskupije, str. 93 bili smo zamolili da neki naši župski uredi nisu poslali onaj odgovor sa statističkim pregledom i podacima o KATEHIZACIJI U ŽUPI. Nadali smo se da taj glas i poziv neće ostati "glas vapijućeg u pustinji", međutim, veoma se je mali broj naših svećenika-župnika odazvao. Na traženje Pastoralnog odsjeka BKJ, da mu se pošalju podaci o katehizaciji u našim župama nismo mogli ništa iz kancelarije odgovoriti, jer podataka iz naših župa nismo dovoljno dobili. Sto ćemo učiniti u 1981. godini? Hoćemo li opet ostati glas vapijućeg u pustinji? Možete li Vi, braćo svećenici-župnici to odgovoriti?! O Vama ovisi naš odgovor Tajništvu BKJ!!!!

2. - Do konca veljače svi su župnici dužni dostaviti prijepise matica za proteklu godinu (i krizmanih - gdje je bila krizma) te podnijeti propisane crkvene račune za proteklu godinu. Tom prigodom podmiriti i sva dugovanja kancelariji Ordinarijata.

3. - Za prepise matica Ordinarijat je naručio jedinstvene i jednoobrazne formulare, koje možete podići u kancelariji Ordinarijata. Molimo da se samo ovi formulari upotrebljavaju radi lakšeg kasnijeg uvezivanja i boljeg očuvanja prepisa matica naših župa u arhivu Ordinarijata. Bilo je i bit će nam teško uvezivati prepise, jer su mnoge župe upotrebljavale neke svoje formulare - Bog zna iz kojih vremena.... Formulari se mogu kupovati na račun crkvene blagajne, pa se nadamo da župnici neće biti teško podići i upotrijebiti ove jedinstvene formulare za prepise matica.

4. - Po ustaljenoj praksi u našoj Hercegovini, svaki je župnik dužan osobno doći mjesnom Ordinariju na razgovor o situaciji u svojoj župi, pa neka se ta praksa i dalje drži i pod novim Biskupom-Ordinarijem. Upozoravamo sve naše župnike i jednoga i drugoga klera, da mjesni Ordinarij neće biti u Mostaru od 9.-21. siječnja 1981. g. pa neka uzmu na znanje rad svojim eventualnih osobnih posjeta i razgovora sa Biskupom. Svoje ćete račune uređjivati kod Generalnog Vikara, a za druge probleme i razgovore bit će Biskup-Ordinarij svima na raspolaganje u svako doba.

5. - Dijecezanski svećenici dužni su po 130.00 ND za DIREKTORIJ 1981. god. Jedan se može platiti na teret crkvene blagajne, a drugi i za vlč. Kapelana plaća se iz svog prihoda.

6. - Za umnažanje Sl. Vjesnika Biskupije svaki će platiti po 150.00 ND, na teret crkvene blagajne.

MARTBOB

Sveta Stolica je 10. studenog 1980. objavila
vijest da je dr Franc KRAMBERGER, ravnatelj i ekonom
Slomšekovog sjemeništa u Mariboru, imenovan Biskupom
mariborske biskupije. Novi je biskup "rodjen 10. listopada 1936., zaredjen za svećenika 29. lipnja 1960. god.
Posvećen će biti 21. prosinca 1980. u 15. sati.
Biskup je sebi izabrao geslo: "Neka mi bude po riječi
tvojoj", koje je Marija izrekla pre arkandjelom
Gabrijelem.

Saznavši za imenovanje Ordinarijat je poslao svoju
brzoujavnu čestitku, a za dan biskupovog posvećenja
upućujemo ponovo čestitku i preporučujemo ga u mo-
litve naših svećenika. Ad multos annos...
...

ZAMOLJENI → PREPORUČILI

1. - NIKOLA PAVIČIĆ, Doživljena vjera, - gradja za svibanjske i listopadske pobožnosti, za duhovne obnove, devetnice, trodnevnice, mjesecne rekolekcije, a vjernicima dobro duhovno štivo. Cijena je 100.00 ND. Narudžbe prima: Salezijanski vjesnik, Vlaška 36/I, 41000 Zg.

2: - PJESMARICA ŽUFSKE ZAJEDNICE, izdao i naručuje se:
Biskupski Ordinarijat 54400 Đakovo, Strosmayerov trg 6
- cijena se nalazi u Vjesniku Đakovačke Biskupije

3. - c. dr CELESTIN BEZMALINOVIĆ, Povijest spasenja, nova knjiga u nizu knjiga u kojima pisac obradjuje stara-zavjetnu povijest izabranog naroda. Knjiga će dobro doći svakome, tko želi dublje upoznati Sveto Pismo SZ. Cijena je 120.00 ND. Natučuje se: Uprava Veritasa, P. Miškine 31., 41000 Zagreb

4. - MAPA SESTRA LELINA , prijevod knjige "La petite soeur Celine", od p. Martial Lekeux - preveo o. ČASLAV HUSNJAK, ofm. Život klarise prozvane sveticom miomirisa. Knjiga se naručuje: Samostan sv. Klare, Mikulići 23 41000 Zagreb

5. - Premda je u nizu naših preporuka došla na zadnje mjesto - "BRANIMIROVĀ GODINA - OD RIMA DO NINA" - spomen-knjiga zasluzuje najveću našu preporuku subraći svećenicima, to je spomen-knjiga o kojoj se već govorilo preko radio-Vatikana i o kojoj se već moglo čitati i u drugim časopisima. Format joj je monografski, fini kunstdruck papir, platneni uvez i zaštitni ovitak; 320 stranica s 180 fotografijama u boji i bijelo-crnoj tehnici. Spomenica izlazi prije Božića. Cijena je 950.00 ND ili 90.- DM ili 65 \$ (USA). Narudžbe prima: Nadbiskupski Ordinarijat Zadar, 57000 Zadar., Zeleni trg 1.

NA KONCU JEDNA MOLBA: Nekā župnici ponovo pročitaju ono što smo pisa i u prošlom broju Sl. Vjesnika o.g. str. 92. U Zagrebu su pristali da možemo i dalje zadržati nekoliko primjeraka te spomen-knjige, pa koji župnici istu nisu uzeli ili naručili, moći će to učiniti do konca veljače slijedeće godine. Nikome Ordinarijat ne nameće, ali svakome toplo preporučuje tu ediciju, iako ni ona nije bez pogrešaka, kao svako drugo ljudsko djelo. Kao što je tamo rečeno, knjiga se kupuje na teret crkvene blagajne.....

+++++ +++++++ + + + +

Kod oo. Isusovaca - Marijam Šajnović, Palmotićeva 33,
41000 Zagreb može se dobiti Nakane Apostolata molitve.

BOŽIĆNA PORUKA NAŠEGA BISKUPA - ORDINARIJA

Draga braćo i sestre, dragi vjernici!

Neuništiva božićna andjeolska pjesma "Slava Bogu na visini i na zemlji mir ljudima dobre volje"; i ove godišnje poziva nas i cijeli svijet na mir i ljubav, na slavu svemogućem Bogu. Božićna radost zahvaća cijeli svijet, svake godine ponovo. Ljudi osjećaju da se u Božiću očituje nešto naše ljudsko - sudbinsko. Bog poslasao ga Šinu: da se rodi u štalici i donese svijetu ono što mu najviše treba - mira i ljubavi.

Nemir i nesreća čovjekova započeli su s grijehom Adama i Eve. Samo Bog je mogao popraviti štetu grijeha praroditelja i svih nas ljudi. Mi njemu nismo potrebni, ali on se htio nama objaviti kao Bog ljubavi. Gospodar i Stvoritelj svemira, milijarda zvijezda i zemlje i čovjeka i svega živa, ponizi se, sakri svoju moć i sjaj, sakri svoje božanstvo i bogatstvo i radi se kao malo nemoćno siromašno dijete, radi se u štali iz ljubavi prema grijevnom čovjeku. I cijelog života ostat će malen, progonjen, neshvaćen i na koncu na križ propet, iako je u sebi uvijek nosio božansku narav i moć kojom je čudesa činio. Sve to zato da ga dragovoljno prihvativimo kao svoga Spasitelja, kao svoj put i spas. Ne, nismo mi Boga trebali, nego on iz ljubavi prema nama nosi svoj mir i svoju ljubav, a to je pravi temelj naše sreće - vremenite i vječne.

Nu kako da danas nakon skoro dvije tisuće godina ne vidimo u svijetu nemir, nesreću, jedno more mržnje. Ratuje se, ubija, proizvodi najstrašnije oružje za uništenje čovjeka. Ljudi traže slobodu bez Boga, mimo i protiv Boga, traže sreću daleko od Boga. To je put Lucifera, to je put praroditelja, to je put rasipnog sina kojim je postao ruševina i svinjar. Tim putem do vječanstva, makar bogato i samosvjesno, oholo ide u propast, u ropstvo grijeha, nasilja i mržnje. Odatle nepravde, ratovi, ubojstva, nemoral, razorenje obiteljske sreće, strahote... Ima li tome lijeka, pitamo se. Ima! Na koljena pred jaslice, pred Svemogućeg koji izgleda nemoćan. Rodio se pred skoro 2 000 godina da bi zauvjek ostao s nama, da bi se neprestano radjao u dušama, da bi postao neprestani i nepresušni izvor mirlosti i spasenja po svojoj Crkvi, po svojim sakramentima. Čovjek, zaokupljen novcem, užicima, mržnjom, sebičnošću na jedan način govori Isusu kao nekada stanovnici Bettlehem - nema ti mjesta ovdje. Isus neće silom unutra, ali svakome tko ga hoće, on se daje, on se u duši radja, nosi ljubav i mir. Svaka dostojna ispovijed i pričest je novi Božić. Ta on se i radio u štali da bi se mogao radjati u duši. I svaki teški grijeh je ubijanje Boga u duši i svaka ponovna ispovijed je rāđanje Boga u duši. Božić se neprestano ponavlja, svake godine i ove u našim srcima.

Draga braćo i sestre, neka vam bude sretan Božić u ovom pravom smislu, Božić u duši. Neka unidje u svaku dušu, u svaku obitelj, u svaku zajednicu, neka donese mir i ljubav, neka rastjera tmine grijeha; neka zasja milost posvetna, neka se zavadjeni izmire, neka se uvrede oproste, neka se veseli i nebo i zemlja jer Bog nam se rodio da nas spai.

Bio vam svima sretan Božić - Porodjenje Gospodinovo!

+ Pavao, biskup

Ovoj čestitci se pridružuje i nadbiskup Petar kličući:
NA DOBRO VAM DOŠAO BOŽIĆ I POROĐENJE ISUŠOVO!

UPUTA ŽUPNICIMA

Poruku Oca Biskupa-Ordinarija saopćiti vjernicima u cijelosti s olatara u sv. Misi prvog dana Božića!

Mostar, dne 17. prosinca 1980.

BISKUPSKI ORDINARIJAT MOSTAR

BOŽIĆNA ČESTITKA NAŠEG MISIONARA don DRAGE BEVANDE

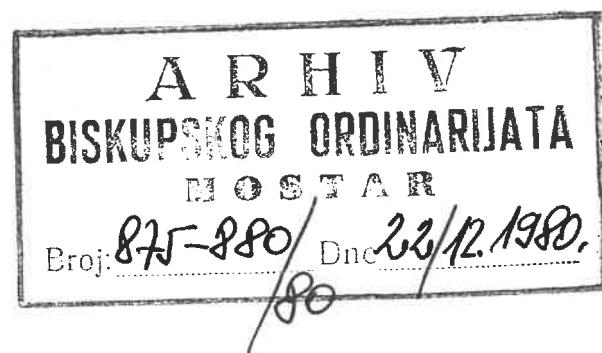
Naš misionar u Africi don Drago Bevanda u svom pismu upućenog na don Marka Ferića, generalnog vikara javlja da su mu poznate sve novosti i dogadjaji u Hercegovini koji su se dogodili u zadnje doba. On čestita novom Biskupu, neka ga Bog balgoslovi u njegovu radu". Čestita i novu katedralu, neka "Bog sve blagoslovi koji ste sudjelovali u gradnji naše katedrale, a preuzvišenom nadbiskupu Petru hvala, neka mu Bog svemogući bude nagrada za ono vrijeme u koje je on vodio Crkvu u Hercegovini. A evo i Božićni su blagdani pred vratima Pa Vam osobno i svima želim mnogo blagoslova od Boga za ove svete dane a u Novoj 1981. mnogo uspješne trke ... a i uspjeha više nego li u 1980. godini..."

Sve Vas pozdravlja Vaš don Drago Bevanda

D.B. Cath. Farish Mdabula
P.O. Box 142 MAFINGA

Tanzania - Africa

825-880/1980 -

9/a

Ordinarijat
Školski razmrez